

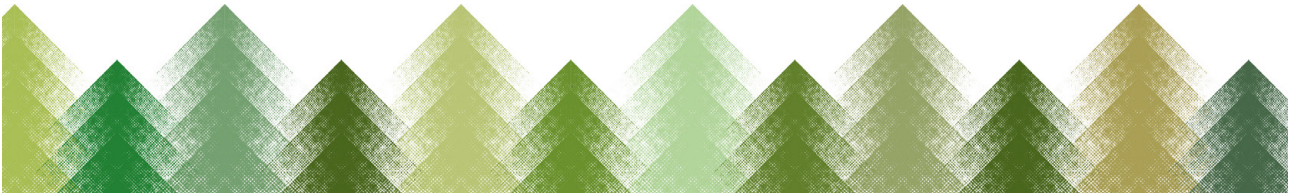
METSÄSEKTORIN
SUHDANNEKATSAUS

2013–2014

METLA

Sisällys

Yhteenveto <i>Jari Viitanen ja Riitta Hänninen</i>	3
Kansainvälinen ja kotimainen suhdannekehitys	7
1.1 Kansainvälinen talous <i>Jari Viitanen</i>	7
1.2 Kotimaan talous <i>Jari Viitanen</i>	12
Metsäteollisuus	14
2.1 Saha- ja vaneriteollisuuden vienti ja tuotanto <i>Riitta Hänninen ja Antti Mutanen</i>	14
2.2 Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto <i>Maria Riala ja Juha Laitila</i>	18
<i>Ikkuna:</i> Euroopan paperiteollisuus rakennemuutoksen kourissa <i>Juha Laitila ja Maria Riala</i>	21
2.3 Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus <i>Antti Mutanen</i>	23
<i>Ikkuna:</i> Metsäteollisuuden kustannusrakenne <i>Antti Mutanen</i>	25
2.4 Metsäteollisuuden työllisyys <i>Sinikka Västilä</i>	28
Metsätalous	30
3.1 Puuvarojen käyttö <i>Kari Härkönen</i>	30
3.2 Raakapuumarkkinat <i>Jussi Leppänen ja Esa Uotila</i>	32
<i>Ikkuna:</i> Kanto- ja vientihintojen suhteen kehitys <i>Antti Mutanen ja Jari Viitanen</i>	33
3.3 Bioenergiamarkkinat <i>Tanja Ikonen ja Johanna Routa</i>	37
3.4 Yksityismetsien investoinnit ja kannattavuus <i>Esa Uotila</i>	41
3.4 Metsätalouden työllisyys <i>Sinikka Västilä</i>	44
Ennusteiden osuvuus 2002–2012 <i>Jari Viitanen ja Riitta Hänninen</i>	46

Yhteenveto

Suomen metsäteollisuuden tuotanto, vienti ja viennin yksikköhinnat nousevat vuonna 2013 alkuvuoden hyvän kehityksen ansiosta paperia lukuun ottamatta. Loppuvuonna metsäteollisuuden tuotteiden kysyntää tukee euroalueen taantumien päättymisen. Ensi vuonna metsäteollisuuden tuotannon ja viennin kasvu jatkuu hitaana euroalueen talouden alkaessa vähitellen elpyä.

Puutuoteteollisuudessa Euroopan heikkoa kysyntää on pystytty tänä vuonna korvaamaan lisäämällä vientiä Euroopan ulkopuolisille markkinoille Aasiaan ja Lähi-itään. Sekä sahatavaran että vanerin vientimäärät ja viennin yksikköhinnat nousevat vuonna 2013. Pakkausmateriaalien kysynnän kasvu ja sellun maailmanmarkkinakysyntä lisäävät kartongin ja sellun tuotantoa ja vientiä. Myös viennin yksikköhinnat nousevat. Paperin kysyntä päämarkkina-alueella euroalueella sen sijaan jatkaa edelleen laskuaan ja vaikuttaa Suomen paperin tuotantoon, vientiin ja vientihintoihin niitä alentaen.

Ensi vuonna kotimaan rakentamisen ja euroalueen hitaasti kasvavan kysynnän ansiosta sahatavaran tuotanto nousee 9,9 miljoonaan kuutiometriin. Myös vanerin, kartongin ja sellun tuotanto ja vienti lisääntyvät hieman. Paperin tuotanto ja vienti jatkavat supistumistaan heikon kysynnän ja alaa vaivaavan ylikapasiteetin vuoksi.

Puumarkkinoilla metsäteollisuuden tuotannon kasvu on alkuvuoden aikana näkyneenä lähennä ennätyskellisen suurina markkinahakkuina. Loppuvuoden aikana hakkuiden määrä kuitenkin tasaantuu ja koko vuoden hakkuumäärä jää hieman yli 53 miljoonaan kuutiometriin. Kasvava puun kysyntä nostaa havutukkien kantohintoja 2–4 prosenttia ja kuitupuiden kantohintoja prosentin viime vuodesta. Vuonna 2014 markkinahakkuut pysyvät kuluva vuoden tasolla, ja metsätalouden työllisyyskin pysyy suunnilleen ennallaan. Raakapuun tuonti kasvaa sekä tänä että ensi vuonna.

Bioenergiamarckkinoilla verotuksen ja tukien muutokset ovat alkuvuoden aikana vaikuttaneet turpeen ja metsähakkeen käytön kannattavuuteen energiantuotannossa. Metsähakkeen kokonaiskäyttö kuitenkin jatkaa kuluva vuonna kasvuaan 8,9

ja ensi vuonna 9,6 miljoonaan kuutiometriin. Myös metsähakkeen keskimääräinen laitoshinta nousee. Puupellettien kotimaan kulutus hieman kasvaa ensi vuonna tuotannon kuitenkin pysyessä kuluva vuoden tasolla. Bioenergiamarckkinoilla epävarmuus vero- ja tukisäädösten lopullisista muodoista hidastaa alalle suunniteltujen investointien toteuttamista.

Metsäteollisuuden tuotantomäärien ja viennin kasvu näkyvät metsäteollisuuden kannattavuuden kohenemisena sekä tänä että ensi vuonna. Puutuoteteollisuudessa koheneminen on kuitenkin nopeampaa kuin massa- ja paperiteollisuudessa, jossa paperin valmistamisen heikko kannattavuus heikentää kokonaiskehitystä. Metsäteollisuuden kokonaistyöllisyys hieman alenee. Yksityismetsätaloudessa markkinahakkuiden ja kantohintojen nousu nostaa bruttokantohatutot 1,5 miljardiin euroon sekä tänä että ensi vuonna. Yksityismetsien hehtaarikohtainen liiketulos paranee lähes 90 euroon hehtaarilta.

Euroalueen talous kääntymässä kasvuun

Maailmantalouden ja kansainvälisen kaupan ennakoidaan hitaasti elpyvän useista epävarmuustekijöistä huolimatta. Vuoden 2013 alkupuoliskolla kehittyneiden maiden talousnäkymät ovat selvästi kohentuneet ja kasvun ennakoidaan jatkuvan loppuvuoden ja ensi vuoden aikana. Suomen metsäteollisuuden vientiosuoksilla painotettu maailmantalouden kasvu ylittää tänä vuonna noin prosenttiin, mutta ensi vuonna kasvua on pari prosenttia. Metsäteollisuuden päämarkkinoilla euroalueella pitkään jatkunut taantuma päättyi tilastotietojen mukaan kuluva vuoden toisella neljänneksellä. Vaikka euroalueen talous supistuu tänä vuonna edelleen puolisen prosenttia, useat ennakoivat indikaattorit osoittavat talouden hitaasti elpyvän loppuvuoden aikana. Ensi vuonna koko euroalueen talous kasvaa noin prosentin, joskin maittaiset erot pysyvät suurina. Britannian ja Ruotsin taloudet kasvavat euroaluetta nopeammin. Venäjän talous sen sijaan kasvaa tänä vuonna ennakoitua

hitaammin, mutta palaa ensi vuonna kolmen prosentin kasvuun.

Poliittinen kädenvääntö liittovaltion velkaantumisesta saattaa hetkellisesti hidastaa Yhdysvaltojen kasvuun lähtenyt taloutta, mutta vaikutus jäänee lopulta pieneksi. Yksityisen kulutuksen ja investointien kasvua tukee asuntomarkkinoiden kohentunut tila, työllisyyden paraneminen ja velkaantumisen väheneminen. Tänä vuonna talouskasvun ennakoidaan Yhdysvalloissa olevan parin prosentin lukemissa ja ensi vuonna prosenttiyksikön enemmän. Nopeisiin talouspoliittisiin päätöksiin pystyvissä Kiinassa talouskasvu on vakiintumassa 7,5 prosentin tasolle. Japanin talous on talouspoliittisen linjamuutoksen myötä kasvamassa vajaa 2 prosenttia tänä vuonna ja ensi vuonna kuluva vuotta hieman hitaammin. Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idässä talouskasvu jatkuu, mutta levottomuuksien mahdollinen leviäminen luo alueelle epävarmuutta.

Vaikka talouden aallonpohja Suomessa todennäköisesti saavutettiin kesällä ja loppuvuonna talouden odotetaan kääntyvän hitaaseen kasvuun, Suomen talous supistuu puolisen prosenttia vuonna 2013. Vientimaiden heikko kysyntä ja kilpailukykyyn liittyvät ongelmat rajoittavat viennin kasvua. Kotimaassa työttömyyden kasvu, ostovoiman heikko kehitys, teollisuuden suuri vapaan kapasiteetin määrä sekä heikko luottamus talouteen ja tulevaisuuteen rajoittavat yksityistä kulutusta ja investointeja. Ensi vuonna keskeisten vientimarkkinoiden vähitellen elpävän kysynnän myötä viennin hidas kasvu ja kotimaisten investointien kääntyminen nousuun saavat Suomen talouden kasvamaan noin 1,5 prosenttia.

Puutuotteiden tuotannossa ja viennissä kasvupyrähdys

Rakentamisen väisuus on vähentänyt alkuvuoden aikana Suomen sahatavaran vientiä Eurooppaan, mutta Euroopan ulkopuolisille markkinoille Aasiaan ja Lähi-itään vienti on kasvanut selvästi. Suomen sahatavaran vienti on kasvanut erityisesti Kiinaan, jossa talouskasvu on pitänyt yllä sahatavaran kysyntää. Kiinan tuontia Euroopan maista, kuten Suomesta ja Ruotsista, on lisännyt Kanadan kauppavirtojen kääntyminen tyydyttämään Yhdysvaltojen kasvavaa sahatavaran tarvetta. Loppuvuodesta Euroopan sahatavaran kysyntään ei odoteta tulevan suurta parannusta, mutta kysyntä Euroopan ulkopuolella jatkuu hyvänä. Vuonna 2013 Suomen sahatavaran viennin ennakoidaan kasvavan 7 prosenttia ja viennin yksikköhintojen nousevan noin 2 prosenttia. Kotimaassa rakentamisen väheneminen alentaa sahatavaran kulutusta, mutta viennin hyvän vedon vuoksi sahatavaran tuotannon ennustetaan

vuonna 2013 kasvavan 5 prosenttia 9,8 miljoonaan kuutiometriin.

Ensi vuonna sahatavaran kysynnän kasvun ennakoidaan hidastuvan Aasiassa, mutta vastaavasti kysyntä kasvaa Euroopassa rakentamisen kääntyessä hitaaseen nousuun. Pohjois-Afrikassa markkinatilanne pysyy epävarmana. Kotimaan rakentamisen lievä kasvu lisää osaltaan sahatavaran kysyntää. Vuonna 2014 sahatavaran tuotanto ja vienti kasvavat prosentin ja viennin yksikköhinnat nousevat pari prosenttia.

Myös Suomen vanerin viennin ja tuotannon ennustetaan kasvavan tänä ja ensi vuonna. Vientiä Eurooppaan auttaa vanerin tarjonnan niukkuus, kun useat muut kilpailijamaat suuntaavat vientiään Yhdysvaltojen kasvaville markkinoille ja Venäjä käyttää itse yhä suuremman osan omasta tuotannostaan. Vuonna 2013 Suomen vanerin tuotanto ja vienti kasvavat 4 prosenttia ja ensi vuonna 1–2 prosenttia viennin yksikköhintojen noustessa hieman.

Paperin kysyntä laskee, kartongin ja sellun kysyntä kasvaa

Massa- ja paperiteollisuuden lähitulevaisuuden näkymät ovat kaksijakoiset. Euroopassa paino- ja kirjoituspaperin käyttö ja kysyntä laskevat edelleen taantumien korostaessa sähköisen median paperia korvaavaa rakenteellista muutosta. Sama kehityskulku on nähtävissä myös kehittyvissä maissa. Euroopan tuottajat ovat pyrkineet vähentämään ylikapasiteettia sulkemalla tuotantoyksiköitä. Pakkausmateriaalien kysyntä sen sijaan kasvaa maailmankaupan hitaasti toipuessa ja pehmopaperin kysyntä jatkaa kasvuaan. Sellun kysyntää maailmalla ylläpitää erityisesti Kiinan kasvava kuidun tarve. Euroopan heikon kysynnän vuoksi Suomen paperin tuotannon ja viennin ennustetaan tänä vuonna alenevan 5 prosenttia viime vuodesta. Paperin viennin yksikköhinnat alenevat myös hieman. Sellun tuotanto ja vienti kasvavat 2–3 prosenttia, ja kartongin tuotanto ja vienti 5 prosenttia. Sekä kartongin että sellun vientihinnat nousevat hieman viime vuodesta.

Ensi vuonna massa- ja paperiteollisuuden tuotteiden maailmamarkkinakysyntä ja kehitystrendi näyttävät hyvin samanlaisilta kuin kuluvana vuonna. Vaikka euroalueen talouden ennakoidaan kasvavan hitaasti, paino- ja kirjoituspaperin kysyntä Euroopassa alenee edelleen ja vähentää Suomen paperin tuotantoa ja vientiä 4–5 prosenttia. Pakkausmateriaalien kysyntä säilyy hyvänä lisäten kartongin tuotantoa ja vientiä 4 prosenttia. Myös sellun tuotanto ja vienti lisääntyvät hieman kuluvasta vuodesta. Paperia lukuun ottamatta viennin yksikköhintojen ennakoidaan nousevan pari prosenttia.

Metsäteollisuuden kannattavuus paranee

Kannattavuus kohenee sekä puutuote- että massa- ja paperiteollisuudessa vuonna 2013 viime vuoteen verrattuna. Puutuoteollisuudessa kannattavuus nousee massa- ja paperiteollisuutta nopeammin, kun vanerin ja sahatavaran vientimäärät kasvavat ja viennin yksikköhinnat nousevat. Massa- ja paperiteollisuuden kannattavuutta parantaa sellun ja kartongin hyvä kysyntä, vientihintojen nousu ja kuitupuun maltillinen hintakehitys. Paperin tuotannon kannattavuus sen sijaan pysyy heikkona, ja vuoden 2013 aikana kehitys on ollut jopa negatiivista.

Vuonna 2014 metsäteollisuuden kannattavuus tasaantuu viennin kasvun hidastuessa. Puutuoteollisuudessa viennin yksikköhinnat edelleen nousevat kuluvan vuoden tasosta ja euroalueen ja kotimaan talouksien elpymiset lisäävät puutuotteiden kysyntää. Samalla kuitenkin kysynnän kasvun ja hintakehityksen hidastumiset Aasiassa hillitsevät puutuoteollisuuden kannattavuuden kehitystä. Massa- ja paperiteollisuuden kannattavuutta parantaa sellun ja kartongin vientimäärien ja viennin yksikköhintojen nousu. Paperituotannon kannattavuuden alamäki sen sijaan jatkuu vientihintojen edelleen alentuessa.

Metsätaloudessa työllisyys lisääntyy

Vuonna 2012 metsäteollisuuden työllisten kokonaismäärä väheni 11 prosenttia edellisvuodesta 41 600 henkilöön. Tästä puutuoteollisuuden osuus oli 22 600 ja massa- ja paperiteollisuuden 19 000 henkilöä. Vähennys kohdentui erityisesti paperin valmistuksessa työskenteleviin henkilöihin. Vuonna 2013 työllisten kokonaismäärän arvioidaan vähenevän 40 200 henkilöön vähennyksen kohdistuessa edelleen lähinnä paperin valmistajiin. Puutuoteollisuudessa työntekijöiden määrä kuitenkin hieman lisääntyy tuotannon kasvaessa. Vuonna 2014 työllisten kokonaismäärän ennustetaan pysyvän kuluvan vuoden tasolla.

Vuonna 2012 työllisten määrä metsätaloudessa oli 23 200 henkilöä, mikä oli lähes kolme prosenttia enemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Tänä vuonna lisääntyvä energiapuun korjuu ja markkinahakkuiden kasvu kasvattavat metsätalouden työllisten määrää edelleen lähes kolme prosenttia 23 800 henkilöön. Ensi vuonna työllisten kokonaismäärä pysyy lähellä kuluvan vuoden tasoa.

Puumarkkinoilla pitää kiirettä

Kuluvan vuoden alkupuolella markkinahakkuiden määrä on ollut lähes ennätyksellistä. Tukkipuiden kysyntää on lisännyt puutuoteollisuuden viennin

kasvu Euroopan ulkopuolisille markkinoille ja kuitupuun kysyntää kartongin ja sellun hyvä maailmanmarkkinoiden kysyntätilanne. Loppuvuodesta hakkuiden kasvu kuitenkin tasaantuu ja vuoden 2013 markkinahakkuiden ennustetaan olevan yli 53 miljoonaa kuutiometriä, mikä on kolme prosenttia viime vuotta enemmän. Kasvava puun kysyntä näkyy myös kantohintojen nousuna. Havutukkien kantohintojen ennustetaan vuositasolla nousevan 2–4 prosenttia ja kuitupuiden prosentin viime vuodesta. Koivutukin kantohinta pysyy viime vuoden tasolla. Venäjän WTO-jäsenyyteen liittyvien hallinnollisten kysymysten ja tullaustenmenettelyiden selkeydyttyä raakapuun tuonti kasvaa 11 miljoonaan kuutiometriin.

Vuonna 2014 puutuoteollisuuden viennin kasvu Suomesta jatkuu, mikä näkyy tukkipuiden markkinahakkuiden parin prosentin ja kantohintojen 1–2 prosentin kasvuina. Vaikka myös sellun ja kartongin tuotanto ja vienti kasvavat, paperituotannon väheneminen rajoittaa kuitupuun kokonaiskäyttöä ja niiden markkinahakkuut hieman vähenevät tästä vuodesta. Kuitupuiden kantohinnat pysyvät lähellä kuluvan vuoden tasoa. Raakapuun tuonti kasvaa yli 12 miljoonaan kuutiometriin.

Bioenergian käyttö ja säädökset lisääntyvät

Kotimaisten polttoaineiden osuus energiantuotannossa kasvaa ja niiden hinta laitospolttoaineena on nousussa. Turpeen heikon saatavuuden ohella sen hintaa ja käytön kannattavuutta alentaa kuluvan vuoden alussa voimaan tullut vero, kun taas metsähakkeella tuotetun sähkön tukea piennettiin. Päästöoikeuksien halpa hinta on lisännyt metsähakkeelle vaihtoehtoisten polttoaineiden kuten kivihiilen kysyntää energiantuotannossa. Metsähakkeen kokonaiskäytön ennustetaan vuonna 2013 kuitenkin jatkavan kasvuaan 8,9 miljoonaan kuutiometriin. Vaikka päästöoikeuksien edelleen alhaalla pysyvät markkinahinnat kannustavat vaihtoehtoisten polttoaineiden käyttöön, uusien käyttölaitosten avaaminen ja markkinahakkuiden kasvu lisäävät metsähakkeen käyttöä. Vuonna 2014 metsähakkeen käytön arvioidaan olevan 9,6 miljoonaa kuutiometriä ja keskimääräisten laitoshintojen ennakoitaan nousevan 21,5 euroon megawattitunnilta. Puupellettien kotimainen tuotanto pysyy vuonna 2014 kuluvan vuoden tasolla noin 270 000 tonnissa kotimaan kulutuksen kuitenkin hieman kasvaessa 205 000 tonniin. Pääosa kulutuksen kasvusta ohjautuu lämpö- ja voimalaitoskäyttöön.

Bioenergiamarkkinoilla verotuksen, tukien ja säädösten muutokset vaikuttavat nopeasti ja voimakkaasti uusiutuvien energiamuotojen käyttöön. Euroopan unionissa on valmisteilla useita direktiivejä kiinteiden ja kaasumaisten biomassojen käytöstä

energiantuotannossa. Epävarmuus päästökaupasta ja direktiivien lopullisista muodoista vaikeuttavat investointeja ja niiden suunnittelua.

Metsätaloudessa liike-tulos paranee

Metsätaloudessa markkinahakkuiden lisääntyminen ja kantohintojen nousu kasvattavat yksityismetsien bruttokantorahatulot 1,5 miljardiin euroon vuonna 2013. Tulot pysyvät samalla tasolla myös ensi vuonna. Puuntuotannon investointien odotetaan pysyvän vuonna 2013 viime vuoden 213 miljoonan euron tasolla, mutta nousevan ensi vuonna hieman. Metsätalouden hehtaarikohtainen liike-tulos nousee lähes 90 euroon hehtaarilta sekä tänä että ensi vuonna. Puuntuotannon sijoitustuotto pysyy 2–4 prosentissa.

Ennusteiden perusteet ja riskit

Metsäsektorin suhdannekatsauksessa tuotetaan tietoa metsäsektorin nykytilanteesta ja lähiajan näkymistä. Ennusteet perustuvat julkisiin tilastoihin, maailmantalouden kehitysennusteisiin, eri lähteistä saatavaan metsäsektorin markkinainformaatioon sekä Metlassa tehtäviin tutkimuksiin. Ennusteiden tekemisessä käytetään niin sanottua johdetun kysynnän periaatetta, jolloin kotimaan ja vientimarkkinoiden talouskehitysten vaihteluiden odotetaan heijastuvan metsäteollisuustuotteiden kysynnän kautta metsäteollisuuden tuotantoon ja kotimaan puumarkkinoille. Myös metsäsektorin toimintaympäristön muutosten ja valtion taloudellisten ohjauskeinojen vaikutuksia on huomioitu ennusteita tehtäessä. Ennustettua huonompi talouskehitys alentaisi Suomen metsäteollisuuden vientihintoja, tuotantoa ja kannattavuutta verrattuna tässä esitettyihin ennusteisiin. Metsäteollisuudesta vaikutukset leviäisivät puun kysynnän alentuessa myös raakapuumarkkinoille, metsätalouden työllisyyteen ja yksityismetsätalouden kannattavuuteen. Tällöin Suomen metsäsektorin kehitys jäisi nyt esitettyjä ennusteita heikommaksi.

Käsitys maailmantalouden ja vientimarkkinoiden talouskehityksestä muodostetaan eri organisaatioiden (esimerkiksi OECD, IMF, ETLA, Nordea, Suomen Pankki) ennusteiden perusteella. Tämän katsauksen ennusteet perustuvat syys–lokakuun 2013 vaihteen tietoihin metsäsektorista ja ennusteisiin maailmantalouden kehityksestä vuosille 2013–2014. Metsäsektorin ennusteet vastaavat tutkijoiden käsitystä todennäköisimmästä kehityksestä. Ne ovat piste-ennusteita ja pohjautuvat vientimarkkinoiden kasvuennusteisiin sekä muihin taustaoletuksiin markkinoista.

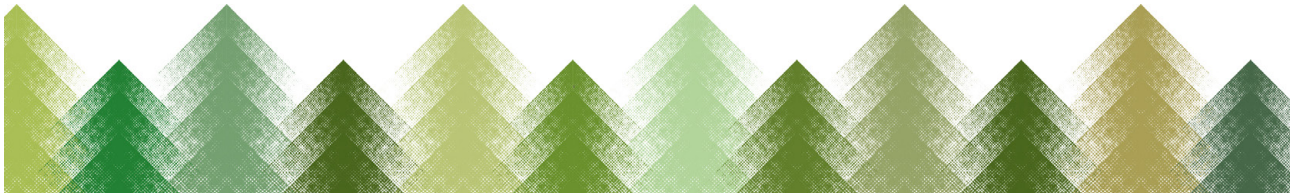
Merkittävin riski tässä katsauksessa esitetyille ennusteille on maailmantalouden ja metsäteollisuuden

Keskeiset ennustemuuttujat 2012–2014.*

Ennustemuuttujat	2012	2013e	2014e
	muutos edellisvuodesta, %		
Sahatavaran tuotanto	-4	5	1
Sahatavaran vienti	5	7	1
Sahatavaran vientihinta	0	2	2
Paperin tuotanto	-8	-5	-4
Paperin vienti	-7	-5	-5
Paperin vientihinta	6	-1	-1
Markkinahakkuut	-2	3	0
Ainespuun tuonti	-5	16	10
Tukkipuiden kantohinnat			
Mänty	-3	2	1
Kuusi	-5	4	1
Koivu	-2	0	2
Kuitupuiden kantohinnat			
Mänty	-2	1	1
Kuusi	-7	1	0
Koivu	-2	1	1

*hintamuutokset nimellisiä

keskeisten markkina-alueiden ennakoitua heikompi talouskasvu. Vaikka euroalueen talous on kesän jälkeen nousemassa aallonpohjasta, kasvu pysyy hitaana ja sen perustat ovat hataria. Velkakriisissä on alkuvuoden aikana vedetty henkeä, mutta uusien kriisien tai poliittisten konfliktien puhkeaminen euroalueella vaikuttaisivat nopeasti heikentäen kuluttajien ja yritysten luottamusta talouteen. Yhdysvalloissa poliittinen kädenvääntö liittovaltion budjetista ja velkakatosta voivat pahimmillaan lamaannuttaa talouden kehityksen. Tämä puolestaan vaikuttaisi asuntomarkkinoiden kautta esimerkiksi sahatavaran globaaleihin kauppavirtoihin ja tätä kautta myös Suomeen. Syyrian ja Egyptin levottomuuksien laajeneminen voi vaikuttaa maailmantalouden kehitykseen energian ja raaka-aineiden kallistumisien kautta. Japanin maanjäristyksen ja jälkiseuraamusten kaltaisilla alueellisilla luonnonkatastrofeilla voi toteutuessaan olla laaja-alaisia globaaleja vaikutuksia maailmankauppaan ja -talouteen.

I Kansainvälinen ja kotimainen suhdannekehitys

I.1 Kansainvälinen talous

*Kevään jälkeen maailmantalouden näkymät ovat piristyneet euroalueen päästyä irti pitkään jatku-
neesta taantumasta. Suomen metsäteollisuuden vien-
tiosuuksilla painotettu maailmantalous kasvaa tänä
vuonna noin prosentin ja ensi vuonna 2 prosenttia.
Loppuvuodesta euroalueen talouden ennakoidaan
edelleen hitaasti jatkavan kasvuaan, mutta vuosita-
solla talous supistuu puoli prosenttia. Ensi vuonna
euroalue kääntyy prosentin kasvuun Saksan johdolla.
Britanniassa talous elpyy euroaluetta nopeammin.
Ruotsissa talous puolestaan kasvaa ensi vuonna pari
prosenttia. Ennako-odotuksista poiketen Venäjän
talous jää tänä vuonna kasvutavoitteestaan. Ensi
vuonna kansainvälisen kysynnän elpyessä kasvua on
3 prosenttia.*

*Julkisen talouden ongelmista huolimatta
Yhdysvaltojen kulutusvetoinen talous palaa maail-
mantalouden moottoriksi. Yksityisen kulutuksen ja
investointien hyvä vire saa talouden kasvamaan tänä
vuonna pari prosenttia ja ensi vuonna prosenttiyksikön
enemmän. Kiinassa kasvu vakiintuu 7,5 prosentin ta-
solle ja Japanin talouspoliittisten toimien seurauksina
talous elpyy uudestaan kasvu-uralle.*

*Keskeinen riski maailmantalouden kehitykselle on
Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan levottomuuksien laa-
jeneminen kansainväliseksi konfliktiksi. Myöskään
euroalueen ajautuminen takaisin taantumaan ei ole
poissuljettua. Kuluttajien ja yritysten luottamus ta-
louteen voi uudelleen heiketä esimerkiksi poliittisen
päätöksentekokyvyn puutteen vuoksi.*

Euroalueen osuus metsäteollisuuden viennin kokonaisarvosta alenee hitaasti

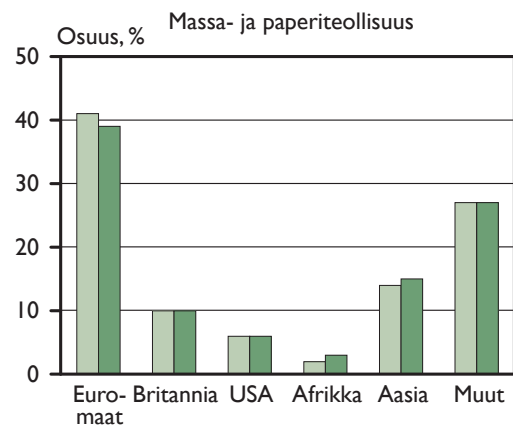
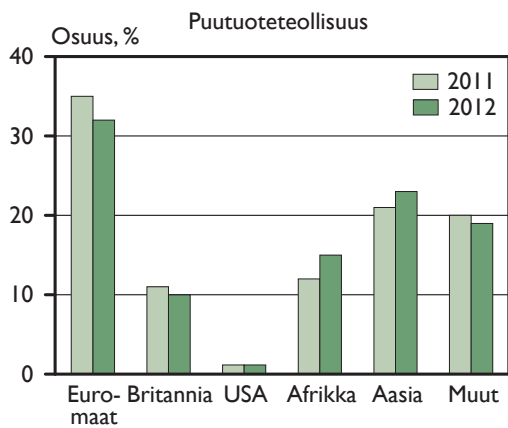
Vuonna 2012 Suomen metsäteollisuustuotteiden vien-
nin kokonaisarvo supistui 1,8 prosenttia edellisestä
vuodesta 10,91 miljardiin euroon. Tämä vastasi va-
jaata viidennestä Suomen kokonaisviennin arvosta.
Puutuoteteollisuuden ja kartongin vientiä lukuun

ottamatta viennin arvo supistui kaikilla muilla metsä-
teollisuuden toimialoilla. Sahatavaran viennin koko-
naisarvo kasvoi 5 prosenttia verrattuna vuoteen 2011
vientimäärien kasvun ansiosta. Vanerin viennin arvo
pysyi edellisvuoden tasolla, kun vientimäärä supistui
hieman, mutta vastaavasti viennin yksikköarvo hieman
kasvoi. Paperin viennin yksikköhintojen parantuneesta
hintakehityksestä huolimatta massa- ja paperiteolli-
suustuotteiden viennin arvo supistui 2 prosenttia pape-
rin vientimäärien vähennettyä 8 prosenttia. Kartongin
viennin arvo pysyi lähes ennallaan.

Vaikka Suomen metsäteollisuustuotteiden pää-
markkina-alue on edelleen euroalue, sen suhteellinen
osuus on pienentynyt viime vuosina euroalueen hei-
kon kysynnän seurauksena. Tämä kehitys jatkui myös
vuonna 2012 sekä massa- ja paperiteollisuuden että
puutuoteteollisuuden tuotteiden osalta. Sahatavaran
vientimäärät ja viennin arvo Pohjois-Afrikkaan ja
Lähi-itään ovat olleet kasvussa. Aasiassa Japanin
parantunut kysyntä ja vientimäärien kasvu Kiinaan
ovat kasvattaneet Aasian suhteellista osuutta Suomen
metsäteollisuustuotteiden viennin arvosta.

Maailmantalouden kehitys vedenjakajalla

Maailmantalouden ja kansainvälisen kaupan kasvu
on viime vuosina perustunut lähinnä kehittyvien ta-
louksien nopeaan kasvuun vanhojen teollisuusmai-
den keskittyessä velkaongelmien hoitamiseen. Viime
vuoden lopulla kehittyvien talouksien kasvunopeus
alkoi kuitenkin selvästi hidastua. Erityisesti Kiinan
vientivetoinen kasvupolitiikka näytti tulevan tiensä
päähän ja maan talouskasvu hidastui ennakoitua no-
peammin. Tämä heijastui koko maailmankauppaan.
Perinteisissä teollisuusmaissa velkaantuneisuus rajoitti
finanssipolitiikan tehokasta käyttöä ja kohdentamista,
mutta lähinnä keskuspankkien rahapolitiikalla pys-
tyttiin estämään kriisien laajeneminen ja lisäämään
markkinoiden luottamusta. Euroalueella taantuma
jatkui läpi vuoden 2012, ja ainoastaan Saksa pystyi
pitämään taloutensa kasvussa. Yhdysvalloissa asun-
tomarkkinoiden pitkään jatkuneet ongelmat kuitenkin
helpottuivat edelleen ja edellisenä vuonna alkanut

Suomen metsäteollisuustuotteiden viennin arvon jakautuminen 2011 ja 2012. Lähteet: Tullihallitus ja Metla.

talouden kasvu jatkui kohtuullisen vahvana. Vuonna 2012 maailmantalous kasvoi 3,3 prosenttia.

Vuoden 2013 alkupuolella maailmantalouden kehitys on jatkunut kaksijakoisena. Kehittyvien maiden talouskasvut ovat hidastuneet edelleen, mutta toisaalta kehittyneissä teollisuusmaissa talousnäkymät ovat hieman kohentuneet kesän aikana. Loppuvuodelle talouksien ennakoitaan edelleen hieman piristyvän, sillä euroalue irtautui vuoden toisella neljänneksellä pitkään jatkuneesta taantumasta ja Japanin talouspoliittiset elvytystoimet näyttävät vihdoin tuottavan tulosta. Osin ristiriitaisista tilastotiedoista huolimatta useat indikaattorit viittaavat euroalueen hitaan kasvun jatkuvan Saksan johdolla myös loppuvuoden aikana. Maailmantalouteen ja -kauppaan vahvasti vaikuttavan Kiinan talouskasvun hidastuminen näyttää myös pysähtyneen. Yhdysvalloissa puolestaan vuoden alun tilapäiset finanssipolitiikan kiristämiset eivät enää loppuvuodesta vaikuta talouteen yhtä voimakkaasti, ja piristyvien asuntomarkkinoiden kautta talouden kokonaiskuva näyttää kohtuullisen hyvältä. Alkuvuoden heikon kokonaiskehityksen vuoksi maailmantalouden kokonaiskasvu jää vuonna 2013 kuitenkin hieman viime vuodesta, noin 3 prosenttiin.

Vuonna 2014 maailmantalouden elpymisen ennakoitaan edelleen jatkuvan, mutta mitään nopeaa kasvupyrähdystä ei kuitenkaan odoteta. Kasvun moottorina toimivat edelleen kehittyvät taloudet ja Yhdysvallat. Kiinassa ja muissa kehittyvissä talouksissa kasvu pysyy lähes tämän vuoden tasolla. Euroalueella velkaongelmista johtuva talouksien sopeutuminen jatkuu vielä vuosia, mutta tänä vuonna alkaneen hitaan kasvun uskotaan jatkuvan myös ensi vuonna. Yhdysvalloissa kuluttajien varallisuusaseman parantuessa ja asuntomarkkinoiden ongelmien helpottuessa kulutusvetoinen talous kasvaa tästä vuodesta. Vuonna 2014 maailmantalouden ennakoitaan kasvavan vajaa 4 prosenttia.

Vaikka maailmantalouden tila näyttää aikaisempiin vuosiin nähden huomattavasti positiivisemmalta, useat epävarmuustekijät varjostavat ennakoitua kehitystä. Yhdysvalloissa keskuspankin (FED) ennakoitaan vähitellen lopettavan arvopaperiostojaan markkinoilta ja näin kiristävän rahapolitiikkaa. Mikäli ajoitus ei kuitenkaan osu kohdalleen, rahapolitiikan kiristämällä voi olla negatiivinen vaikutus asuntomarkkinoiden elpymiseen, kuluttajien luottamukseen ja kokonaistaloudelliseen kehitykseen. Yhdysvaltojen rahapolitiikan muutos vaikuttaa myös globaalisti maailmantalouteen valuuttakurssien suhteellisten muutosten kautta. Joissakin kehittyvissä maissa dollarin vahvistuminen aiheuttaa tuontihyödykkeiden kallistumisen kautta paineita kotimaan hintatason nousulle. Toisaalta euroalueella euron ennakoitaan heikkenevän ja auttavan viennin kohdentumista alueen ulkopuolelle. Euroalueen sisällä puolestaan kuluttajien ja yritysten luottamuksen uudelleen heikkeneminen voisi johtaa takaisin taantumaa. Myös Syyrian ja Lähi-idän levottomuuksien kehittyminen laajamittaiseksi kansainväliseksi konfliktiksi vaikuttaisi maailmantalouteen negatiivisesti.

Euroalueella odotettavissa hidasta kasvua

Koko viime vuoden euroalue oli taantumassa kokonaistuotannon laskiessa jokaisella vuosineljänneksellä. Maailmanmarkkinoiden vaisun kysynnän ohella talouden heikkoa tilaa ja epävarmuutta lisäsi poliittisen päätöksenteon kriisi, joka näkyi useassa valtiossa kyvyttömyytenä tehdä uusia, taloutta elvyttäviä rakenteellisia muutoksia. Osin tähän elvytyksen puutteeseen vaikutti myös finanssipolitiikan kapea liikkumavara valtioiden pyrkiessä supistamaan velkaantumista tai sen kasvua. Ainoastaan Saksan talous pystyi viennin kohtuuvuoden ansiosta kasvamaan, joskin senkin kasvu hidastui merkittävästi edellisvuodesta. Syksyllä Euroopan keskuspankin (EKP) ehdollinen lupaus ostaa

Alue	Osuus Suomen metsäteollisuuden viennin arvosta vuonna 2012, %	Toteutunut BKT % 2012	ETLA 2013e	IMF 2013e	ETLA 2014e	IMF 2014e
Metsäteollisuuden vienti-osuuksilla painotettu	100,0	1,2	1,1	1,2	2,0	2,2
EU-27	58,1	-0,3	-0,2	0,0	1,0	1,3
Euroalue	37,4	-0,6	-0,5	-0,4	1,0	1,0
Saksa	16,9	0,7	0,7	0,5	2,0	1,4
Britannia	10,1	0,3	1,1	1,4	1,5	1,9
Ruotsi	4,2	0,7	1,0	0,9	2,0	2,3
Venäjä	5,6	3,4	2,0	1,5	3,0	3,0
Yhdysvallat	5,2	2,9	1,8	1,6	2,5	2,6
Aasia	16,3	4,9	5,0	5,2	5,0	5,3
Japani	3,8	2,1	1,9	2,0	2,0	1,2
Kiina	5,0	7,8	7,5	7,6	7,5	7,3
Muut	14,8					

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) ennuste julkaistiin 25.9.2013. Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) ennuste julkaistiin 8.10.2013.

rajoittamattomasti kriisimaiden valtionlainoja rauhoitti ja vakautti rahoitusmarkkinoita. Vuonna 2012 euroalueen talous supistui 0,5 prosenttia.

Vielä vuoden 2013 ensimmäisellä neljänneksellä euroalueen talous supistui. Korkealla pysynyt epävarmuus talouden kehityksestä, ankeat tulevaisuudennäköykymät, heikko varallisuusasema ja lisääntyvä työttömyys pitivät yksityisen kulutuksen vaisuna. Myöskään vienti euroalueen ulkopuolelle ei saanut riittävästi tukea euron kurssista, joka pysyi vahvana vastoin kaikkia ennako-odotuksia. Muiden keskuspankkien jatkaessa taseiden vahvistamista mittavilla joukkovelkakirjojen osto-ohjelmilla, EKP:n tase pienentyi pankkien maksaessa takaisin vuoden 2011 alussa saamiaan mittavia rahoituspaketteja. Tämä piti euron kurssin suhteessa vahvana.

Vuoden toisella neljänneksellä euroalueen taantuma päättyi kestätyään kuusi perättäistä vuosineljännestä. Saksan kasvuluvut, Ranskan talouden kääntymisen kasvuun sekä Italian ja Espanjan talouksien ennakoitua pienempi supistuminen kasvattivat euroalueen taloutta 0,3 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Loppuvuoden aikana euroalueen talouden ennakoidaan jatkavan hidasta elpymistä. Kasvun lähteenä toimivat heikentyvä euro, joka parantaa viennin kilpailukykyä, sekä asteittain helpottava finanssipolitiikan kireys ja yksityisen sektorin velkaantumisen vähentyminen.

Euroalueen talous on kuitenkin vedenjakajatilassa, sillä uuteen taantumaa ajautuminen on täysin mahdollista ja viimeisimmät tilastotiedot antavat loppuvuoden kehityksestä ristiriitaista tietoa. Vaikka Euroopan komission julkaisemat kuluttajien ja yritysten luottamusta kuvaavat indikaattorit ovat alkuvuodesta saakka nousseet jo lähelle pitkän aikavälin keskiarvoja, kesän tilastot kertoivat teollisuustuotannon edelleen

vähenevän. Tämä sekä käyttämättömän kapasiteetin määrä ja pankkien kireät lainaehdot eivät kannusta investointeihin, joiden ennakoidaan vuositasolla edelleen supistuvan. Euroopan keskuspankin toukokuinen ohjauskoron lasku puolestaan tukee investointien elpymistä, mutta vaikutus jäänee jo muutenkin alhaisella korkotasolla pieneksi. Saksassa syksyn liittopäivävaalien jälkeen omaksuttava politiikka tulee todennäköisesti vaikuttamaan koko euroalueen kehitykseen samoin kuin suunnitelmat pankkiunionin etenemisestä ja toteuttamisesta. Uusien poliittisten ongelmien ilmaantuminen ja työttömyyden pysyminen korkealla tasolla voivat kuitenkin kääntää yleisen luottamuksen takaisin laskuun. Vuonna 2013 euroalueen talouden ennakoidaan supistuvan edelleen noin puoli prosenttia.

Vuonna 2014 euroalueen hitaan elpymisen ennakoidaan jatkuvan Saksan johdolla. Maittaiset erot pysyvät kuitenkin edelleen suurina. Vaikka kokonaisuudessaan euroalueen finanssipolitiikka ei ole yhtä kireää kuin aiempina vuosina, on todennäköistä, että rakenteellisia uudistuksia ja leikkauksia kansallisiin budjetteihin joudutaan tekemään vielä useissa valtioissa. Tämä tarkoittaa veronkorotuksia, etujen leikkauksia ja mahdollisesti työttömyyden lisääntymistä, mitkä pitävät yksityisen kulutuksen kasvun vaisuna. Euroalueen talouden kasvun ennakoidaankin perustuvan lähinnä viennin kohtuuvetoon Yhdysvaltojen, Britannian, Japanin ja Kiinan kysyntöjen alkaessa vähitellen elpyä. Tätä tukee myös ennakoitu euron heikkeneminen kaikkiin keskeisiin valuuttoihin nähden erityisesti, mikäli Yhdysvaltojen keskuspankki ryhtyy asteittain lopettamaan rahapoliittista elvytystään. Myös rakentamisen odotetaan jälleen kääntyvään hitaaseen kasvuun. Teollisuuden vapaan kapasiteetin ja korkean työttömyyden myötä inflaatiopaineet

euroalueella pysyvät alhaisina, jolloin EKP:lla ei ole painetta ohjauskoron nostamiselle, ja markkinakorot pysyvät ensi vuoden alhaalla. Epävarmuus talouden kasvun suhteen pysyy kuitenkin korkealla ja uuden kriisin voi laukaista esimerkiksi poliittinen kädenväen- tö uusien tukipakettien myöntämisestä kriisimaille. Vuonna 2014 euroalueen talouden arvioidaan kasvavan prosentin.

Muu Eurooppa euroaluetta paremmassa kunnossa

Suomen metsäteollisuuden kannalta tärkeissä euroalueen ulkopuolisissa Euroopan maissa suhdannekehitys näyttää hieman valoisammalta. Yhteistä tekijää talouksien suotuisammalle kehitykselle ei kuitenkaan ole, vaan valitut talouspoliittiset toimenpiteet sekä talouksien rakenteiden erot selittävät osaltaan maiden euroaluetta parempaa kehitystä.

Ruotsi on selvinnyt muuta Eurooppaa pienemmin vaurioin viime vuosien myllerryksessä, ja talouskasvu on hidastumisesta huolimatta pysynyt kohtuuvauhdissa parin viime vuoden ajan. Vuonna 2012 bruttokansantuote kasvoi 0,7 prosenttia. Vaikka vientiä ovat supistaneet keskeisten vientimarkkinoiden heikko kysyntä ja vahvana pysynyt kruunu, kuluttajien ja yritysten luottamus talouteen on pysynyt vahvana ja kotimainen kysyntä elvyttävän finanssipolitiikan myötä on pystynyt korvaamaan viennin supistumista. Kuluvan vuoden keväällä talouden kasvu kuitenkin hetkeksi notkahti, mutta loppuvuoden aikana talouden arvioidaan palaavan kasvu-uralle. Tämän vuoden talouskasvun arvioidaan Ruotsissa jäävän noin prosenttiin. Ensi vuonna kruunun ennakoitaan pysyvän edelleen vahvana, mutta kansainvälisen kysynnän elpyminen lisää vientiä ja yhdessä vahvana pysyvän kotimaisen kysynnän myötä talous kasvaa 2 prosenttia.

Vuonna 2012 Britannian talous kasvoi 0,3 prosenttia. Kuluvan vuoden alkupuolella talous lähti nousuun etenkin yksityisen kulutuksen voimalla ja vire on jatkunut läpi koko kesän. Asuntomarkkinoiden pitkään jatkuneet ongelmat ovat helpottumassa ja asuntojen hinnat ovat kääntyneet loivaan nousuun, mikä on lisännyt kotitalouksien luottamusta ja parantanut heidän varallisuusasemaansa. Tätä tukee myös työttömyyden kääntyminen lievään laskuun. Yksityisen kulutuksen ennakoitaan kasvavan myös ensi vuonna hieman tästä vuodesta. Julkinen sektorin säästötalkoot sen sijaan jatkuvat ja julkisen kulutuksen kasvu pysyy vaisuna. Britannian keskuspankin löysä rahapolitiikka on pitänyt punnan heikkona ja tämän politiikan ennakoitaan jatkuvan myös ensi vuonna. Maailmanmarkkinoiden heikosta kysynnästä johtuen vienti ei toistaiseksi ole kasvanut merkittävästi, mutta loppuvuonna ja ensi vuoden aikana viennin odotetaan toimivan merkittävänä

kasvumoottorina taloudelle. Tänä vuonna Britannian talouden arvioidaan kasvavan hieman yli prosentin ja vuonna 2014 noin 2 prosentin vuosivauhtia.

Baltian maissa kasvu jatkuu vahvana Latviassa ja Liettuaassa. Virossa sen sijaan vuoden alkupuolella koettiin notkahdus, kun vienti tärkeimpiin vientimaihin, Suomeen, Ruotsiin ja Venäjälle, hidastui ennakoitua enemmän. Yksityinen kulutus sen sijaan on kasvanut kohoavien reaalipalkkojen ja parantuvan työllisyyden myötä. Loppuvuonna ja ensi vuoden aikana viennin ennakoitaan kasvavan vientimarkkinoiden paranevan kysynnän ansiosta. Inflaatio pysyy euroaluetta korkeampana. Vuonna 2013 Viron talous kasvaa vajaa 2 prosenttia ja ensi vuonna puolitoista prosenttiyksikköä enemmän. Liettuaassa viennin kasvu on ollut nopeaa. Latviassa puolestaan yksityinen kulutus on pitänyt talouden kasvussa. Molempien maiden bruttokansantuotteet kasvavat tänä ja ensi vuonna noin 4 prosenttia. Merkittävää on, että Latvia liittyy euroalueeseen vuoden 2014 alusta ja Liettuan ennakoitaan ottavan euron käyttöön vuoden 2015 alusta.

Venäjällä investoinnit pullonkaulana

Venäjän talous kasvoi vielä viime vuonna 3,4 prosenttia lähinnä kotimaisen kysynnän kasvun turvin. Tämän vuoden alkupuolella talouden kasvu on kuitenkin selvästi hiipunut ja kesän aikana kasvuennusteita on tarkistettu reippaasti alaspäin. Energiavetoinen vientiteollisuus on kärsinyt markkinoiden vaisusta kysynnästä ja öljyn maailmanmarkkinahintojen tasaantumisesta, mikä ei ole lisännyt vientituloja ennakoidusti. Myöskään ruplan alkuvuonna tapahtunut lievä heikkeneminen ei ole merkittävästi antanut lisäpotkua viennille. Kotimaassa yksityinen kulutus on toistaiseksi vielä kasvanut alhaisen työttömyyden ja reaalipalkkojen nousun myötä, mutta investointien ja rakentamisen kasvu on hidastunut lähes nolnaan.

Investointien niukkuutta voidaankin pitää jonkinlaisena pullonkaulana Venäjän tulevalle talouskehitykselle. Ulkomaisia investointeja ja pääomia maa on pystynyt houkuttelemaan vain vähän ja viennin kautta saadut valuuttatulot on mieluummin sijoitettu takaisin ulkomaille kuin investoitu kotimaahan. Tähän syynä voidaan pitää talouspolitiikan epävarmuutta ja vaikeaa ennakoitavuutta. Sotshin talviolympialaisiin liittyvä rakentaminenkaan ei ole tuonut suurta piristysruisketta maan taloudelle. Investointien vähyys onkin rasite tulevien vuosien talouskasvua ajatellen ja maan riippuvuus energian viennistä näyttää yhä vain voimistuvan. Vuonna 2013 Venäjän talous kasvaa pari prosenttia.

Vuoden 2014 talouskehitys on voimakkaasti sidoksissa maailmanmarkkinoiden ja erityisesti euroalueen kehitykseen. Mikäli keskeiset ventialueet elpyvät,

energiatuotteiden kysyntä kasvaa lisäten myös Venäjän vientiä. Jos taas vientimarkkinoiden kysyntä ei ennakoidusti kasvakaan, Venäjä todennäköisesti ryhtyy purkamaan öljytuloista kerättyjä reservirahastoja tukeakseen talouden kasvua. Venäjän keskuspankki tasapainoilee hidastuvan talouskasvun, inflaation ja ruplan ulkoisen arvon välillä. Ruplan heikentyminen kasvattaa vientituloja, mutta toisaalta se samalla nostaa tuontihintoja ja inflaatiota. Koska kestokulutushyödykkeet ovat pitkälti tuontitavaroita Venäjällä, niiden kallistuminen voi vaikuttaa koko talouden kehitykseen, sillä yksityinen kulutuksen osuus on yli puolet Venäjän bruttokansantuotteesta. Yleisesti kuitenkin arvioidaan, että yksityinen kulutus kasvaa kuluvan vuoden vauhtia. Ensi vuonna Venäjän talouskasvu palaa takaisin kolmen prosentin tuntumaan.

Yhdysvallat palaa maailmantalouden moottoriksi

Yhdysvallat on pystynyt nousemaan taantumasta muita kehittyneitä talouksia nopeammin erityisesti aktiivisen rahapolitiikkansa ansiosta. Vuonna 2012 Yhdysvaltojen talous kasvoi 2,9 prosenttia. Kuluvan vuoden alussa finanssipolitiikkaa kiristettiin valtion velkaantumisen hillitsemiseksi julkisen sektorin menoleikkauksilla ja veronkorotuksilla, jotka tosin kohdistuivat suurituloisiin. Vaikka hetkellisesti nämä hidastivat talouden kasvua, yksityisen sektorin parantunut varallisuusasema on pitänyt kuluttajien luottamuksen talouteen vahvana. Varallisuusasemaa ovat parantaneet asuntomarkkinoiden nousevat hinnat, pörssiomaisuuden arvon kohoaminen, työllisyyden paraneminen sekä velkaantumisen väheneminen. Nämä tekijät ovat vähentäneet myös pankkien luottoriskejä ja antolainaus onkin kasvanut alkuvuoden aikana tukien yksityistä kulutusta. Myös viime vuonna alkanut investointien kasvu on jatkunut vahvana. Erityisesti asuinrakentaminen on kaksinumeroisessa kasvussa. Eri indikaattoreiden perusteella sekä yritysten että kuluttajien luottamus tulevaan on tällä hetkellä melko vahva.

Yksityisen sektorin positiivisten näkymien kääntöpuolena julkisen sektorin menoleikkaukset jatkuvat ja finanssipolitiikka pysyy kireänä lähivuosien ajan. Kuluvan syksyn aikana joudutaan jälleen keskustelemaan liittovaltion velkakaton nostamisesta. Yleisesti kuitenkin arvioidaan, että tästä päästään puoluepoliittiseen sopuun. Suotuisan talouskehityksen ansiosta Yhdysvaltain keskuspankin ennakoidaan asteittain alkavan vähentämään taantumana aikana aloittamiaan mittavia arvopaperiostoja markkinoilta. Tällä rahapolitiikan kiristämällä pyritään ehkäisemään talouden liiallista kuumenemista ja palaamaan taantumaa edeltävään tilaan. Poliittikkamuutoksen ajoitus on kuitenkin

vaikea, sillä pahimmillaan se voi kääntää talouden uudestaan laskuun. Rahamäärän supistaminen esimerkiksi vahvistaa dollaria, mikä puolestaan voi vaikuttaa vientiin kielteisesti. Korkotason keskuspankki pitää ennallaan vielä ensi vuoden ajan. Alkuvuoden notkahduksen vuoksi vuoden 2013 talouskasvu jää vajaaseen 2 prosenttiin.

Vaikka kireä finanssipolitiikka hidastaa edelleen talouden kasvukehitystä ensi vuonna, yksityinen kulutus ja investoinnit jatkavat kasvuaan parantuvien tulevaisuudennäkymien sekä alenevan työttömyyden myötä. Rakentamisen ohessa myös kone- ja laiteinvestoinnit kasvavat. Myös viennin ennakoidaan kasvavan dollarin lievästä vahvistumisesta huolimatta. Vuonna 2014 Yhdysvaltojen talous kasvaa lähes 3 prosentin vuosivauhtia.

Kanadan talous on ensimmäisiä, jotka hyötyvät Yhdysvaltojen talouden kohenemisestä. Vuoden 2013 toisella neljänneksellä Kanadan talouskasvu hieman hidastui muun muassa lakkojen seurauksina. Talouskasvu jatkuu loppuvuonna viennin vetäessä Yhdysvaltoihin. Asuinrakentamista lukuun ottamatta investoinnit kasvavat, samoin yksityinen kulutus. Kuluvan vuoden talouskasvuksi arvioidaan 1,6 prosenttia. Ensi vuonna viennin vetäessä ja investointien lisääntyessä talous kasvaa 2–2,5 prosenttia. Kanadan dollari on viimeisen vuoden aikana heikentynyt euroa vastaan, mutta ensi vuonna sen ennakoidaan pysyvän tämän vuoden tasolla.

Kiinan kasvu hidastuu, Japani elpyy ja Lähi-idässä epävarmuus jatkuu

Kiinassa pitkään jatkunut talouden kasvu alkoi hidastua jo viime vuoden lopulla, vaikka kokonaisuudessaan maan talous kasvoi vielä 7,8 prosenttia vuonna 2012. Vuoden 2013 alussa talouskasvu hidastui edelleen sekä viennin että kotimaisen kysynnän hiipuessa. Viennin kehitystä hidasti juanin vahvistuminen sekä maailmanmarkkinoiden heikko kysyntä. Vaikka maailmantalous on elpymässä ja kysynnän ennakoidaan kasvavan, vientiveton talous on osittain tullut tiensä päähän. Halpaa työvoimaa ei ole enää menneiden vuosien tapaan tarjolla ja kustannukset ovat nousussa. Tästä tietoisena Kiinan talouspoliittinen tavoite onkin kääntää kasvun painopistettä kotimaan kulutukseen, joka nykyään muodostaa vain noin kolmasosan bruttokansantuotteesta. Tämän osuuden nostaminen vaatii kuitenkin vuosia. Talouden rakenteita on muutettava, sosiaaliturvaverkosto tehtävä kattavaksi ja koulutusta on uudistettava. Suurin osa kansalaisten nykytuloista menee säästöön, kun varaudutaan esimerkiksi vanhuuden ja sairastumisen varalle tai lasten koulutusmenojen maksamiseen.

Kiina on perinteisesti onnistunut nopeilla raha- ja finanssipoliittisilla toimilla elvyttämään talouskasvun hidastumista. Tänä vuonna elvytystoimet eivät ole kuitenkaan olleet yhtä mittavia kuin aiemmin. Verohelpotukset ja luotonsaannin helpottaminen ovat kesän tilastotietojen perusteella silti kääntämässä alkuvuonna hidastunutta talouskasvua jälleen nousuun. Samoin useat indikaattorit viittaavat siihen, että loppuvuoden aikana teollisuustuotannon kasvu on vahvaa. Kiinan pitkän ajan tavoite talouden kasvulle on 7 prosentin tuntumassa, mikä ylittyy tänä vuonna puolella prosentilla. Vuonna 2014 Kiinan talous kasvaa samaa vauhtia.

Japanin jälleerakentaminen johti maan talouden 2,1 prosentin kasvuun vuonna 2012. Kuluvan vuoden alussa Japanissa tehtiin talouspoliittinen suunnanmuutos, jolla pyritään lisäämään vientiä, pääsemään eroon vuosia taloutta piinanneesta deflaatiosta sekä kannustamaan kotimaista kysyntää. Tämä ”Abenomicsiksi” kutsuttu politiikka tarkoittaa käytännössä löysää rahapolitiikkaa, elvyttävää finanssipoliittista ja talouden rakenteellisia uudistuksia. Ensimmäiset kaksi toimenpidettä ovatkin tuottaneet tulosta, sillä jeni on vuoden alusta heikentynyt viidenneksen suhteessa euroon. Tämä on ollut tervetullut piristys maan pitkään kituneelle viennille, joka on alkuvuoden aikana ollut selvässä kasvussa. Kotimaassa yksityinen kulutus ja investoinnit ovat olleet myös kasvussa. Poliittisen ohjelman kolmas tavoite, rakenteelliset uudistukset kuten kulutusveron nostaminen ja työmarkkinoiden uudistaminen, on sen sijaan poliittisesti vaikeampi toteuttaa. Tämä saattaa olla kompastuskivi, joka heijastuu ensi vuoden talouden kehitykseen. Vuonna 2013 Japanin talous kasvaa vajaa 2 prosenttia ja ensi vuonna kuluva vuotta hitaammin.

Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa levottomuudet ovat jatkuneet läpi kuluneen vuoden eikä ongelmiin ole odotettavissa nopeita ratkaisuja. Epävarmuus pysyy korkealla ja tämä vaikuttaa myös alueiden talouksien kehityksiin erityisesti, mikäli Syyrian tilanne kehittyy laajamittaiseksi kansainväliseksi konfliktiksi. Vaikka Egyptillä on ollut vaikeuksia rahoittaa ulkomaankauppaansa, sen talouden ennakoitaan kasvavan tänä vuonna pari prosenttia ja ensi vuonna hieman enemmän. Muissa Pohjois-Afrikan valtioissa on tällä hetkellä rauhallisempaa ja niiden talouksien arvioidaan kasvavan 3–5 prosenttia tänä ja ensi vuonna.

1.2 Kotimaan talous

Euroalueen vanavedessä Suomen talous irtaantui taantumasta vuoden toisella neljänneksellä. Kasvun jatkuminen on kuitenkin epävarmaa ja kasvu jatkuu hitaana loppuvuodesta. Viennin ennakoitaan kasvavan hitaasti kuluvan syksyn ja ensi vuoden aikana. Kotimaiset kysyntätekiijät pysyvät vaisuina ostovoiman heikon kehityksen, korkealla pysyvän työttömyyden ja yritysten heikon tilauskannan vuoksi. Vuonna 2013 Suomen talous supistuu edelleen puoli prosenttia, mutta ensi vuonna talous kääntyy 1,5 prosentin kasvuun.

Laaja-alaista talouden vaisuutta vuonna 2013

Vuonna 2012 Suomen talous supistui 0,8 prosenttia. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä taantuma jatkui ja talous supistui edelleen 0,1 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Vuositasolle muutettuna supistumista oli 2,1 prosenttia. Kokonaisviennin takuaminen alkoi jo viime vuoden puolella ja on jatkunut koko alkuvuoden ajan. Nettovienti tosin on ollut positiivista, mutta se selittyy tuonnin vientiä suuremmalla pudotuksella ja kotimaan heikolla kysynnällä. Metsäteollisuustuotteiden viennin arvo sen sijaan on kasvanut alkuvuoden aikana. Kokonaisviennin heikko veto heijastui alkuvuonna myös kotimaahan, jossa kuluttajien ja yritysten luottamusindikaattorit kääntyivät lievään laskuun. Vuoden toisella neljänneksellä Suomen talous supistui edelleen vuositasolla 1,2 prosenttia. Merkittävää kuitenkin oli, että edelliseen neljännekseen verrattuna talouden alamäki kääntyi lievään 0,1 prosentin kasvuun.

Suomen talouden kehitys on voimakkaasti sidoksissa viennin vetoon, mikä viiveellä heijastuu kotimaan kysyntään. Viennin ongelmina ovat rakenteelliset tekijät, keskeisten vientimarkkinoiden heikko kysyntä ja hintakilpailukyky. Palveluiden viennin suhteellisesta kasvusta huolimatta Suomen vienti nojaa pitkälti investointituotteisiin, joiden kysyntä kasvaa globaalisti vasta sitten, kun vapaana olevan kapasiteetin käyttötaso on noussut riittävän korkeaksi. Maailmankaupan elpymisen jälkeen seuraa siis vielä viive, ennen kuin investoinnit ja niiden kysyntä maailmalla käynnistyvät. Euroalueen talouden ennakoitaan hitaasti toipuvan kuluvan vuoden lopussa ja ensi vuoden aikana, mikä vähitellen tulee parantamaan myös Suomen viennin mahdollisuuksia. Kysyntä Saksassa, Ruotsissa ja Britanniassa näyttäisi paranevan euroaluetta nopeammin. Sen sijaan Venäjän talousvaikeuksien vuoksi vientinäköymät sinne näyttävät heikkenevän. Ulkomaankaupan hintakilpailukykyä on

Kotimaan talousennusteita.

	Toteutunut 2012	ETLA 2013e	Nordea 2013e	ETLA 2014e	Nordea 2014e
*BKT, %	-0,8	-0,4	-0,5	1,6	1,5
*Vienti, %	-0,4	-0,8	-1,4	3,5	3,9
*Yksityinen kulutus, %	0,2	-0,4	0,4	1,2	1,1
*Julkinen kulutus, %	0,6	1,4	0,5	0,4	0,5
*Investoinnit, %	-1,1	-4,3	-2,1	0,7	1,4
yksityiset	-1,3	-4,7	-	0,9	-
julkiset	0,9	-1,0	-	-0,5	-
*Rakennustuotanto, %	2,5	-7,0	-	4,0	-
Kuluttajahintaindeksin muutos, %	2,8	1,7	1,6	1,7	1,8
Työttömyysaste, %	7,7	8,2	8,2	8,2	8,3
Euribor 3kk, %	0,6	0,3	-	0,5	-

* määrän muutos

Nordean ennuste julkaistiin 4.9.2013.

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) ennuste julkaistiin 25.9.2013.

perinteisesti Suomessa parannettu devalvaatioilla. Nyt katset on suunnattu työmarkkinoille, jolta odotetaan palkkamalltia.

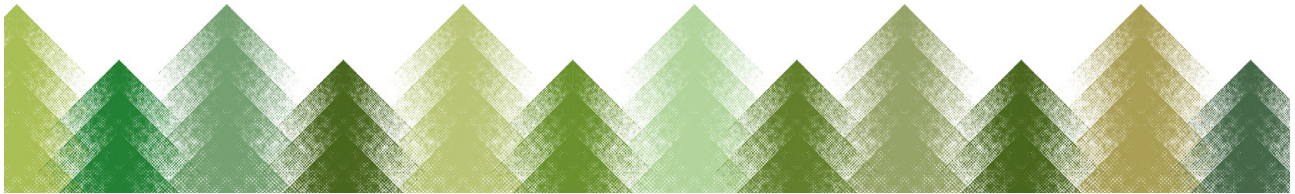
Viennin ennakoitu hidaskasvu ei vielä merkittävästi auta kuluvaan vuoden talouskasvuun. Vientikysyntä ja viennin määrä hieman elpyvät loppuvuoden aikana, mutta vastaavasti heikko kotimainen kysyntä pitää talouskehityksen vaisuna. Työttömyyden ennakoitaan edelleen loppuvuoden aikana kasvavan, mikä pitää kotitalouksien luottamuksen matalalla. Kuluttajahintojen nousuvauhti vastaa lähes palkkojen maltillista nousua, jolloin reaalin ansiotaso ei kasva. Vaikka teollisuuden luottamus on hieman kohentunut vuoden alusta, luottamuksen taso on vielä kaukana pitkän ajan keskiarvosta. Yritysten heikko tilauskanta ja vapaan kapasiteetin määrä eivät kannusta investointeihin. Finanssipolitiikan odotetaan kiristävän julkisen velan kasvun hillitsemiseksi, mikä tarkoittaa meno-leikkauksia ja mahdollisia veronkorotuksia tulevaisuudessa. Heikon alkuvuoden vuoksi Suomen talous supistuu puoli prosenttia vuonna 2013.

Ensi vuonna parempaa odotettavissa?

Ensi vuonna Suomen talouden odotetaan jatkavan tämän vuoden lopulla alkavaa hidasta kasvua. Kasvun moottorina toimii viennin elpyminen vähitellen paranevien maailmanmarkkinoiden ja keskeisten vientimaiden kysynnän myötä. Myös investoinnit kääntyvät hitaaseen kasvuun tilauskannan parantuessa. Yksityisen kulutuksen kasvu kuitenkin pysyy vaisuna maltillisen tulokehityksen sekä korkealla pysyvän työttömyyden myötä. Vuonna 2014 Suomen talouden ennakoitaan kasvavan 1,5 prosenttia.

Kasvuodotusten taustalla on paljon epävarmuutta. Mikäli euroalue kääntyy takaisin taantumaan tai maailmanpolitiikassa tapahtuu jotakin globaalisti

negatiivista, se heikentää Suomen viennin edellytyksiä. Myös uusien konkurssien määrä ja työttömyyden kasvu heikentäisivät luottamusta entisestään vaikuttamien kotimaiseen kysyntään. Kotimaassa huomio kohdistuu myös poliittisen päätöksenteon ilmapiiriin sekä työmarkkinaneuvotteluiden lopputulokseen.

2 Metsäteollisuus

2.1 Saha- ja vaneriteollisuuden vienti ja tuotanto

Suomen sahatavaran viennin kehitys on ollut vuonna 2013 myönteistä. Markkinanäkymiin liittyy kuitenkin epävarmuustekijöitä. Vaikka EU-alueella taantuma päättyi vuoden 2013 toisella vuosineljänneksellä, asuinrakentamisen arvioidaan yhä vähenevän useissa maissa. Egyptin epävakaa tilanne on vaikuttanut sahatavaran vientimääriin Pohjois-Afrikkaan negatiivisesti. Viennin veturina on toiminut Aasia, jonka ansiosta Suomen sahatavaran kokonaisvientimäärien odotetaan vuonna 2013 kasvavan 7 prosenttia edellisvuodesta. Kotimaan sahatavaran kulutus alenee omakotitalorakentamisen vähyyden vuoksi, mutta viennin kasvu korvaa kotimaan kulutuksen pienenemistä, ja sahatavaran tuotannon ennustetaan vuonna 2013 kasvavan 5 prosenttia. Myös sahatavaran vientihinnan odotetaan vuonna 2013 nousevan edellisvuodesta. Sahatavaran tavoin Suomen vanerin vienti kasvaa vuonna 2013. Vientiä Eurooppaan auttaa tarjonnan vähyys, kun monet tuottajat ovat suunnanneet vientiään Yhdysvaltojen kasvaville markkinoille. Vanerin viennin kasvun arvioidaan lisäävän vanerin tuotantoa tänä vuonna noin 4 prosenttia.

Vuonna 2014 sahatavaran ja vanerin markkinanäkymät ovat Euroopassa kohenemassa, ja viennin keskihinnat nousevat kuluvaan vuoteen verrattuna. Myös Suomen sahatavaran ja vanerin tuotanto- ja vientimäärien arvioidaan nousevan kuluvan vuoden tasosta. Muutokset ovat kuitenkin pieniä, koska Euroopassa markkinoiden elpyminen pysynee hitaana, Afrikassa poliittiset levottomuudet todennäköisesti jatkuvat, ja Kiinassa sekä erityisesti Japanissa sahatavaran kysynnän kasvu hidastuu.

Sahatavaramarkkinoilla myönteinen vire epävarmuuksista huolimatta

Alkuvuonna 2013 Suomen sahatavaran tuotannon ja viennin kehitys on ollut nopeaa. Ensimmäisellä

vuosipuoliskolla havusahatavaran tuotanto kasvoi 5 prosenttia ja vienti runsaat 10 prosenttia. Vientimäärät Aasiaan ovat kasvaneet erittäin nopeasti. Tammi–kesäkuussa 2013 havusahatavaran vienti Kiinan kasvoi 205 prosenttia, Japaniin 50 prosenttia, Saudi-Arabiaan 20 prosenttia ja Israeliin 12 prosenttia viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Aasian osuus Suomen sahatavaran kokonaisviennistä kohosi samalla 35 prosenttiin.

Japanissa vuoden 2011 maanjäristyksen ja tsunamin jälkeinen jälleenrakentaminen on käynnissä ja asuntoaloitusten määrä on kasvanut tammi–kesäkuussa 2013 vuodentakaiseen verrattuna yli 8 prosenttia. Puutalojen rakentamisaloituksissa, joiden osuus asuntoaloituksista on Japanissa noin 60 prosenttia, kasvua oli tätäkin enemmän. Vuoden 2014 huhtikuussa voimaan tuleva kulutusveron noston on arvioitu lisäävän rakentamista tänä vuonna, mutta leikkaavan kasvua ensi vuonna. Tammi–kesäkuussa 2013 Japani oli Suomen sahatavaran viennin tärkein kohdema. Japaniin viedään runsaasti sekä kuusi- että mäntysahatavaraa.

Kiinassa viime vuosina voimakkaasti kasvanut asuntorakentaminen on lisännyt aluehallinnon julkista velkaa, minkä on arvioitu pahimmillaan johtavan jopa suurempaan asuntokriisiin kuin Yhdysvalloissa. Vuonna 2012 asuntoaloitusten määrää alensi talouskasvun heikkeneminen. Aiempaa hitaampaa kasvua on ennustettu myös vuosille 2013–2014, mikä vaikuttaa rakentamiseen. Kiinassa puu on perinteinen rakennusmateriaali, ja puurunkoisten talojen etuja ovat rakentamisen nopeus, maanjäristyskestävyys ja puun hyvä lämmöneristyskyky. Eurooppalaiset sahatavaran tuottajat ovat kuluvan vuoden aikana kasvattaneet Kiinan sahatavaran tuonnissa markkinaosuuttaan pohjoisamerikkalaisten tuottajien kustannuksella. Tammi–kesäkuussa 2013 Kiinan osuus Suomen koko sahatavaran viennistä oli noin 6 prosenttia, mikä nosti Kiinan tärkeimpien viennin kohdemaiden joukkoon. Kiinaan viedään Suomesta ensisijaisesti kuusisahatavaraa.

Sahatavaran viennin suuntautuminen Aasiaan on merkinnyt suomalaisen sahatavaran perinteisen päävientimarkkina-alueen, Euroopan, merkityksen vähenemistä. Vuoden 2013 alkupuoliskolla vienti

Eurooppaan supistui 4 prosenttia edellisvuodesta samalla, kun maakohtaiset erot viennin kehityksessä olivat merkittäviä. BKT-lukujen perusteella taantuma päättyi EU-alueella vuoden 2013 toisella vuosineljänneksellä. Korkea työttömyys ja kuluttajien heikko luottamus talouteen painavat kuitenkin useimmissa maissa rakentamista alaspäin. Euroconstructin ennusteen mukaan Suomen sahatavaran viennin tärkeistä kohdemaista uusien asuntojen rakentaminen vähenee muun muassa Ranskassa. Toisaalta Saksassa ja Britanniassa uusien asuntojen rakentamisen odotetaan kasvavan sekä tänä että ensi vuonna. Lisäksi korjausrakentamisen ennakoidaan jatkavan kasvuaan useimmissa maissa. Tärkeimmistä eurooppalaisista suomalaisen sahatavaran viennin kohdemaista vienti Saksaan kasvoi 4 prosenttia tammi–kesäkuussa 2013 edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta, kun taas vienti Britanniaan pieneni 4 prosenttia ja vienti Ranskaan 16 prosenttia. Euroopan osuus Suomen sahatavaran kokonaisviennistä supistui 40 prosenttiin.

Afrikassa Egyptin levottomuudet, maan julkisen talouden ongelmat ja turismista saatavien tulojen pienentyessä paheneva valuuttapula ovat vähentäneet rakennustuotteiden kysyntää. Kysynnän kasvu edellyttäisi levottomuuksien rauhoittumista ja taloustilanteen parantumista. Suomen sahatavaran vientiin Egyptin epävakaus on kuitenkin vaikuttanut vain vähän. Tammi–kesäkuussa 2013 sahatavaran vientimäärä Egyptiin pieneni noin prosentin. Egyptiin viedään yksikköarvoltaan keskimääräistä alhaisempaa mäntysahatavaraa.

Vuoden 2013 osalta Suomen sahatavaran viennin ennustetaan päätyvän 7 prosentin kasvuun, mikä suurelta osin aiheutuu Aasian viennin positiivisesta kehityksestä. Suhteellisen varovainen kasvuennuste perustuu näkemykseen, ettei Euroopan markkinatilanteessa tapahdu loppuvuonna ennakoitua suurempaa parannusta. Vuoden 2014 aikana sahatavaran viennin ennustetaan kasvavan edelleen, mutta kuluva vuotta hitaammin. Viennin kasvuun vaikuttaa Euroopan talouden ja rakentamisen kääntymisen vähitellen kasvuun. Poliittisten epävarmuuksien arvioidaan haittaavan vientiä Pohjois-Afrikkaan ja Japanissa sahatavaran kysyntää hidastanee kulutusveron nosto.

Sahatavaran hinta loivassa nousussa

Suomen sahatavaran viennin yksikköhinta nousi tammi–kesäkuussa 2013 vajaat 3 prosenttia edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta. Nopeimmin, yli 6 prosenttia, vientihinta nousi Aasian viennissä. Myös Euroopan viennissä hinnat olivat nousussa. Positiivista sahatavaran hintakehitystä Euroopassa selittää viime vuoden loppupuolen sahatavaran tuotannon lasku eri

puolilla Eurooppaa, mikä vähensi tarjontaa ja pienensi ostajien varastoja.

Yhdysvalloissa asuinrakentamisen ennakoidaan kasvavan tänä ja ensi vuonna yli 10 prosenttia. Asuntoaloitusten lukumäärä on kuitenkin vielä noin puolet pienempi kuin 2000-luvun alussa ennen asuntokuplan puhkeamista. Asuinrakentamisen kasvu sekä sitä seuranneet sahatavaran kysynnän ja tarjonnan muutokset johtivat alkuvuonna 2013 voimakkaisiin sahatavaran hinnan vaihteluihin Yhdysvalloissa. Bank of Montreal ennustaa sahatavaran keskihinnan Yhdysvalloissa olevan tänä vuonna noin viidenneksen viime vuotta korkeampi ja ensi vuonna keskihinnan nousevan vielä noin 10 prosenttia. Yhdysvalloissa tapahtuneeseen sahatavaran hinnan nousuun ovat reagoineet Euroopassa saksalaiset ja ruotsalaiset sahatavaran tuottajat lisäämällä vientiään. Suurista kasvuprosenteista huolimatta määrät ovat toisaalta yhä pienet. Yhdysvaltain kysynnän kasvu ja markkinahintojen nousu vaikuttavat kuitenkin myös Euroopan markkinoihin, kun sahatavaran tarjontapaineet purkautuvat osittain vientiin Euroopan ulkopuolelle.

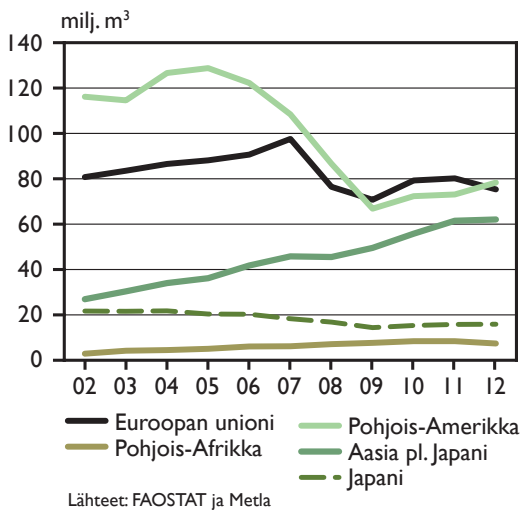
Rakentamisen kasvu ja sahatavaran hintojen nousu Yhdysvalloissa on lisännyt sahatavaran vientiä maahan erityisesti Kanadasta, ja samalla sahatavaran vienti Kanadasta Kiinaan on vähentynyt. Kiina on kattanut tuontitarvettaan lisätuonnilla Venäjältä ja Euroopasta. Pidemmällä aikavälillä Kiinan riippuvuus tuontisahatavaraa kasvaa, jolloin myös vientimahdollisuuksien Euroopasta voidaan odottaa lisääntyvän.

Yhdysvaltojen sahatavaramarkkinoiden imu tasapainotti Euroopan markkinatilannetta merkittävästi ennen taloustaantumaa. Vuonna 2006 sahatavaran vienti Euroopasta Yhdysvaltoihin oli lähes 4 miljoonaa kuutiometriä. Taantumien aikana reilusti alle puoleen miljoonaan kuutiometriin romahtaneita vientimääriä Yhdysvaltoihin on osin korvannut viennin kasvu Pohjois-Afrikkaan ja Aasiaan. Mikäli rakentamisen kasvu Yhdysvalloissa jatkuu, sahatavaramarkkinoiden

Suomen saha- ja vaneriteollisuus vuonna 2012, 1 000 m³.

	Saha- tavara	%	Vaneri	%
Tuotanto	9 300	100	1 020	100
Kotimaa	2 849	31	165	16
Vienti:	6 451	69	855	84
EU	2 695	29	716	70
Afrikka	1 848	20	9	1
Aasia pl. Japani	995	11	31	3
Japani	785	8	5	0
Pohjois-Amerikka	2	0	26	3
Venäjä	2	0	1	0
Muut	124	1	67	7

Lähteet: Metsäteollisuus ry ja Tullihallitus.

Sahatavaran kulutus eri alueilla 2002–2012.

niin sanottua supersykliä odotetaan vuodelle 2015. Sykli syntyi, kun tuontisahatavaran tarve jatkaisi kasvuaan Kiinassa ja Japanissa ja rakentaminen lähtisi selvään kasvuun Yhdysvaltojen lisäksi myös Euroopassa – edellyttäen, ettei tarjonta ehtisi reagoida kysynnän kasvuun tarpeeksi nopeasti.

Puutuotteiden käyttöön vaikuttaa osin jo nyt niin sanottu vihreä rakentaminen säädöksineen. Tulevaisuudessa puun kilpailukyvyyn kannalta on tärkeä voida selkeästi todentaa puun ympäristöedut. Heinäkuussa 2013 voimaan tullut EU:n rakennustuoteasetus määrittelee edellytykset käyttää CE-merkintää, ja kattaa myös aiempaa direktiiviä selvemmin rakennustuotteiden ympäristönäkökohdat koko elinkaaren ajalta. Säädöksen vaikutukset markkinoihin on arvioitu melko pieniksi, mutta monille pienille yrityksille tästä aiheutuva kustannuserä voi olla liian suuri tuotannon jatkamista ajatellen. Maaliskuussa 2013 voimaan tullut EU:n puutavara-asetus pyrkii estämään laittoman puutavaran käyttöä EU:n alueella. Sen vaikutuksia Euroopan markkinoihin ei vielä pystytä arvioimaan, mutta säädös lisää puun tuontiin ja puukauppaan liittyvää byrokratiaa ja saattaa vähentää etenkin pienten yritysten puun käyttöä.

Euroopassa tuotanto sopeutunut kysynnän muutoksiin

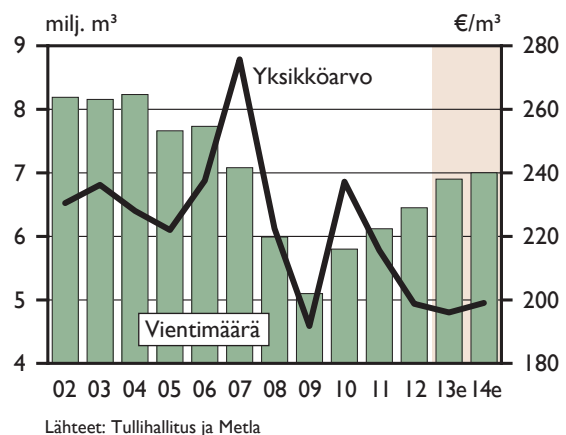
Euroopassa sahatavaran kulutus aleni vuonna 2012 lähes 3 prosenttia edellisvuodesta. Rakentaminen on lähtenyt kasvuun jo joissakin maissa, mutta vasta ensi vuonna päästäneen kasvuun koko Euroopan tasolla. Koska Euroopan kulutus kattaa keskimäärin 80 prosenttia tuotannosta, kulutuksen lasku aiheuttaa helposti markkinoille ylitarjontatilanteen ja hintojen laskun. Euroopan sahauskapasiteetti on kasvanut

etenkin Saksan investointien ansiosta suureksi suhteessa kulutukseen. Vuonna 2012 Euroopan sahatavaran tuotanto kuitenkin väheni samaa tahtia kulutuksen kanssa, jolloin keskimääräisessä hintatasossa ei juuri tapahtunut muutoksia.

Sahateollisuuden kannattavuus oli vuonna 2012 Euroopassa heikkoa, ja erityisesti Saksassa ja Itävallassa tuotanto väheni. Pöyryn tekemässä Saksan ja Pohjoismaiden sahatteollisuutta koskevassa tuoreessa selvityksessä todetaan Saksan sahojen kustannusten olleen vuonna 2012 tuki korkean hinnan vuoksi Suomen ja Ruotsin sahojen kustannuksia suuremmat. Tosin Saksan sahat hyötyivät korkeammasta lopputuotteen hinnasta. Suomen kustannuksia Ruotsiin nähden nosti korkeampi tuki hinta, mutta kustannustasojen ero kavensivat Suomen alemmat työvoimakustannukset. Alkuvuonna 2013 sahatavaran hinnan nousu Euroopassa on hieman kohentanut sahauskannattavuutta, mutta kannattavuuden selvempään nostoon tarvitaan suurempaa sahatavaran hinnan nousua. Länsi-Euroopassa rakentamisen ennusteet viittaavat kysynnän pysyvän heikkona useissa maissa myös tämän vuoden lopussa, eikä merkittävää sahatavaran hinnan kohoamista ole näköpiirissä.

Suomen ohella myös Ruotsi ja Venäjä ovat lisänneet tarjontaansa Euroopan sijasta Aasiaan. Kruunu on pysynyt vahvana suhteessa euroon, mikä on ollut Ruotsille haitta suhteessa Suomeen ja muihin euroalueen tuottajiin Euroopan markkinoilla. Ruotsin sahatavaran vienti Eurooppaan onkin vuoden 2013 alkupuoliskolla pudonnut noin 10 prosenttia verrattuna edellisvuoteen.

Venäjä on suunnannut vientiään Kiinaan ja CIS-maihin, ja Kiinan osuus on kasvanut viennistä jo noin kolmannekseen. Raakapuun viennin vähentyessä Kiinaan on viety kasvavia määriä sahatavaraa.

Sahatavaran viennin määrä ja yksikköarvo 2002–2014e vuoden 2012 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

Vuoden 2013 alusta Venäjän ruplan heikentyminen euroon nähden saattaa lisätä tarjontaa myös euroalueelle Venäjän toisen suuren vientimaan, Egyptin, levottomuuksien jatkuessa. Tosin Venäjällä tarvitaan sahatavaraa myös omaan kulutukseen, jota on nostanut rakentamisen viime vuosina hyvänä jatkunut kehitys.

Kotimaassa sahatavaran kulutus laskenut rakentamisen hiipumisen myötä

Taloustaantuma ja uudisrakentamisen väheneminen alensivat Suomessa sahatavaran kulutusta jyrkästi vuoden 2007 noin 5 miljoonasta kuutiometrillä noin 3 miljoonaan kuutiometriin vuonna 2012. Rakennusteollisuuden (RT) arvion mukaan rakentaminen vähennee vuonna 2013 Suomessa edelleen noin 3 prosenttia ja vuonna 2014 vielä prosentin. Sahatavaran käytön kannalta merkittävän omakotirakentamisen ennustettu lasku on tänä vuonna lähes 8 prosenttia, mutta ensi vuonna laskua ei enää ennakoita tapahtuvan. Vähenevän uudisrakentamisen arvioidaan alentavan sahatavaran kotimaan kulutusta tänä vuonna parin prosentin verran. Ensi vuonna pieneen kulutuksen kasvuun päästään korjausrakentamisen ansiosta. Myös Suomeen rakenteilla ja ensi vuodeksi suunnitteilla olevat puukerrostalokohteet tukevat puutuotteiden kulutusta kotimaassa. Puukerrostalokohteiden lisäämisellä on tärkeä merkitys puun käytölle jo senkin vuoksi, että omakotirakentamisen kasvu voi jäädä hitaan talouskasvun vuoksi lähivuosina pieneksi.

Alkuvuoden 2013 hyvä suhdanne nosti kotimaan sahatavaran tuotantoa vuoden 2013 ensimmäisellä neljänneksellä 10 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajasta. Kasvu on kuitenkin jo pienentynyt ja kotimaan kulutuksen vähentyessä tuotannon kasvu riippuu viennistä. Tänä vuonna tuotannon ennakoidaan kasvavan 5 prosenttia noin 9,8 miljoonaan kuutiometriin. Ensi vuonna viennin kasvu nostaa tuotantomääriä vielä noin prosentin verran kuluvasta vuodesta.

Sahateollisuudessa investointeja on tehty lähinnä tuotantoprosessien tehostamiseen sekä jatkojalostukseen kuten höyläämökapasiteettiin ja liimapalkkien sekä liimapuun tuotantoon. Myönteinen uutinen on Kemijärvelle suunnitelmassa oleva uusi saha ja liimapuutehdas.

Myös vanerin viennissä kasvu painottuu Euroopan ulkopuolelle

Euroopan puulevymarkkinat ovat kärsineet rakentamisen ja huonekaluteollisuuden heikosta kysynnästä, ja vuonna 2012 vanerin kulutus aleni 7 prosenttia edellisvuodesta. Suomen vanerin kokonaisvienti pysyi kuitenkin vuonna 2012 edellisvuoden lukemissa,

Saha- ja vaneriteollisuuden tuotanto- ja vientimusteet, 1 000 m³ (muutosprosentit edellisvuodesta lukujen alla).

	Tuotanto			Vienti		
	2012	2013e	2014e	2012	2013e	2014e
Saha-tavara	9 300 -4	9 800 5	9 900 1	6 451 5	6 900 7	7 000 1
Vaneri	1 020 1	1 060 4	1 080 2	855 -1	890 4	900 1

Havusahatavaran ja vanerin vientihintaennusteet muutosprosentteina edellisvuodesta.*

	2012	2013e	2014e
Sahatavara	0 (193 €/m ³)	2	2
Vaneri	1 (524 €/m ³)	0	1

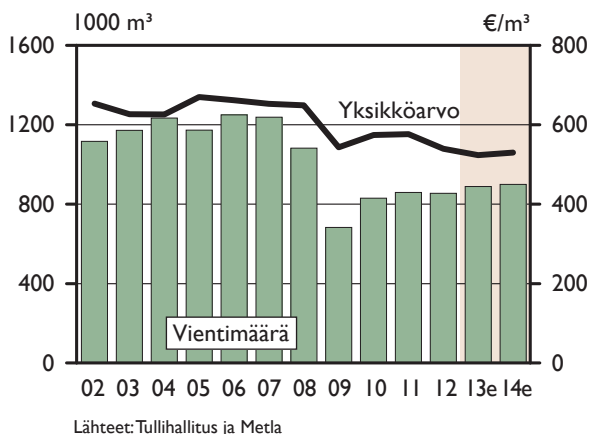
* Vientihinnat ovat nimellisiä euromääräisiä viennin yksikköarvoja.

kun alentuneita vientimääriä Eurooppaan korvasi havuvanerin viennin kasvu Euroopan ulkopuolelle. Euroopassa suurimpia Suomen vanerin viennin kohdemaita ovat Saksa, Britannia ja Ruotsi. Euroopan ulkopuolella tärkeimmät vientimaat ovat Etelä-Korea ja Japani. Suomen havuvanerin viennistä suurin osa päättyy Euroopan markkinoille. Lehtivanerin vienti on tasaisemmin jakaantunut. Lehtivanerin osuus vanerin kokonaisvientimäärästä oli 34 prosenttia alkuvuonna 2013.

Euroopassa, kuten myös Pohjois-Amerikassa, vanerin tarjontaan on vaikuttanut jo pitempään trooppisista puulajeista valmistetun vanerin tuotannon väheneminen päätuottajamaissa Kiinassa, Indonesiassa ja Malesiassa. Kehitys on seurausta trooppisen tukki-raaka-aineen tarjonnan niukentumisesta. Trooppista vaneria korvataan useissa käyttökohteissa etenkin ei-trooppisella havuvanerilla ja muilla puulevyillä.

Eurooppa on vanerin nettotuojaa, eikä vanerimarkkinoilla vallitse vastaavaa ylikapasiteettitilannetta kuin sahatavaramarkkinoilla. Euroopan suurimmat vanerin tuottajat ovat Venäjä ja Suomi, jotka ovat myös suurimpia viejiä Euroopassa. Vanerin markkinanäkymät ovat keväällä kausiluonteisesti parantuneet, vaikka Euroopan taloustilanteessa ja vanerin kysynnässä ei sinänsä ole tapahtunut suuria muutoksia.

Suomen havuvanerin vienti kasvoi tammi–kesäkuussa vuodentakaisesta 9 prosenttia. Vientiin on vaikuttanut chileläisen vanerin toimitusmäärien suuntautuminen Euroopan asemesta Pohjois-Amerikan markkinoille. Yhdysvalloissa asuinrakentaminen on lisännyt sahatavaran ohella myös vanerien kulutusta ja tuonti on kasvanut noin kolmanneksen tammi–toukokuussa 2013 verrattuna viime vuoden vastaavaan aikaan.

Lähteet: Tullihallitus ja Metla

Vanerin viennin määrä ja yksikköarvo 2002–2014e vuoden 2012 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

Euroopassa lehtivanerin tarjontaa on alkuvuonna 2013 vähentänyt venäläisen ja kiinalaisen vanerin vientimäärien pieneneminen. Venäjän vanerin vientimääriin on vaikuttanut kulutuksen kasvu kotimaassa, koivuraaka-aineen saatavuusongelmat sekä viennin suuntautuminen Euroopan ulkopuolelle kuten Lähi-itään ja Yhdysvaltoihin. Kiinan vanerin vientiä Eurooppaan on haitannut toimitusten laatuongelmien jatkuminen. Kiinan vanerin viennissä Yhdysvaltoihin on myös ongelmia, sillä useille kiinalaisille lehtivanerin tuottajille on asetettu niin sanottuja anti-dumping-tulleja. Kiina onkin suunnannut vanerin vientiään Japaniin.

Suomen havu- ja lehtivanerin viennin yksikköhinnat laskivat tammi–kesäkuussa 2013 hieman edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Loppuvuonna 2013 hintojen arvioidaan kuitenkin hieman nousevan, ja koko vuoden 2013 osalta vanerin keskihinta pysyttelee edellisvuoden tasolla. Myös ensi vuonna vanerin hintakehitys pysyy maltillisena, kun vanerin kulutuksen kasvu keskittyy edelleen Euroopan ulkopuolelle.

Suomen vanerin tuotanto kasvoi tammi–kesäkuussa 2013 noin 5 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajasta. Kotimaan kulutuksen osuus tuotannosta on noin neljännes, ja kotimaan kulutusta on vähentänyt tänä vuonna asuntorakentamisen väheneminen. Koko vuoden 2013 osalta vanerin tuotannon arvioidaan nousevan alkuvuoden hyvän vientikehityksen ansiosta 4–5 prosenttia, ja loppuvuonna tuotantomäärien arvioidaan olevan vuoden 2012 loppupuoliskon tasolla. Ensi vuonna Suomen vanerin vienti- ja tuotantomäärien arvioidaan edelleen kasvavan Euroopan talousnäkyvien parantuessa.

2.2 Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto

Paino- ja kirjoituspaperin kysyntä laskee edelleen Euroopassa sekä tänä että ensi vuonna. Sähköisen median käytön kasvu korvaa paperia Euroopassa ja muissa kehittyneissä maissa. Sama trendi alkaa näkyä myös kehittyvissä maissa. Paperin hintatasoa pyritään Euroopassa pitämään yllä sulkemalla tuotantolaitoksia tai rajoittamalla tuotantoa. Vuonna 2013 Suomen paperin vienti ja tuotanto vähenevät noin 5 prosenttia. Vuonna 2014 vienti alenee edelleen 5 prosenttia ja tuotanto hieman tätä vähemmän. Paperin vientihinta puolestaan laskee noin prosentin molempina vuosina.

Sellun ja kartongin osalta näkymät ovat paperia vaolisimmat. Sellun kysyntä kasvaa erityisesti Kiinassa ja pakkauskartongin kysyntää maailmanmarkkinoilla lisää talouden ja kaupan ennakoitu piristymisen ensi vuonna. Paremman markkinatilanteen ansiosta sellun tuotannon ennustetaan vuonna 2013 kasvavan noin 3 prosenttia ja viennin 2 prosenttia. Vuonna 2014 sekä tuotannon että viennin kasvu jäävät prosenttiyksikön verran pienemmiksi. Kartongin tuotanto ja vienti kasvavat 5 prosenttia tänä vuonna ja ensi vuonna molemmat kasvavat 4 prosenttia. Kartongin vientihintojen pienen nousun ennustetaan jatkuvan ensi vuoden aikana.

Paperin kysyntä jatkaa laskuaan

Taloustaantumana aikana kiihtynyt paperin kysynnän lasku jatkuu Euroopassa edelleen. Useimpien paperilaatujen osalta kysyntä on alentunut Euroopassa alkuvuonna 2013 noin viisi prosenttia viime vuodesta. Kysynnän arvioidaan jatkavan laskuaan myös loppuvuonna 2013 sekä ensi vuoden aikana. Sähköinen media ja viihde niin nettilehtien kuin älypuhelimien muodossa ovat vähentäneet painettua viestintää ja tämä trendi tuskin tulee kääntymään lähivuosina. Sähköisen median käytön lisääntyessä myös mainonta siirtynee enenevässä määrin sähköiseen muotoon. Metsäteollisuuden kansainvälisen tietopalvelu RISIn arvion mukaan sekä paperin kysyntä että tuotanto tulevat laskemaan Euroopassa jopa 45 prosenttia vuoteen 2028 mennessä.

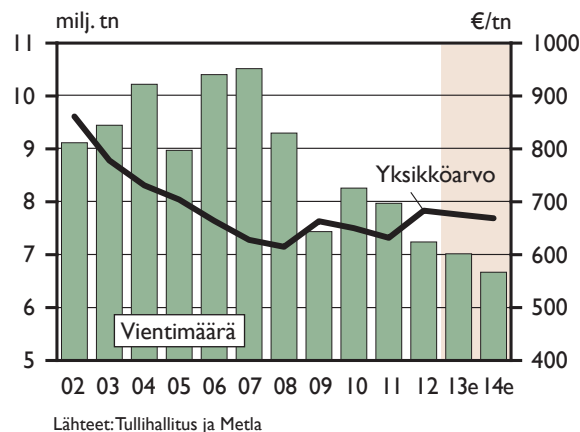
Myös Yhdysvalloissa paperin kysyntä laskee edelleen. Sähköisen median ja lukulaitteiden käyttö on lisääntynyt Yhdysvalloissa niin paljon, että se heijastuu jopa Aasian paperin kulutukseen, koska Yhdysvalloissa on ollut vähemmän kysyntää

Aasiassa painetuille kirjoille. Paperin kysyntä vähenee Yhdysvalloissa tänä vuonna myös siksi, että vuoden 2012 vaaleihin liittyneet massapostitukset jäävät pois. Sen sijaan kartongin ja pakkausmateriaalien kysyntänäkymien arvioidaan olevan paremmat, etenkin talouden toipussa. Myös Yhdysvalloissa massa- ja paperiteollisuus on käynyt läpi mittavan rakennemuutoksen, jonka vaikutukset alkavat näkyä talouden jatkaessa kasvuaan. Paperiyhtiöiden vahva vuoden 2013 toinen neljännes on merkki Pohjois-Amerikan massa- ja paperiteollisuuden tilanteen paranemisesta. Jo kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä paperi- ja massayhtiöt tuottivat paremmin kuin yritykset Yhdysvalloissa keskimäärin.

Merkkejä sähköisen viestinnän paperia korvaavasta vaikutuksesta on myös kehittyvillä markkinoilla. Esimerkiksi Kiinassa paino- ja kirjoituspaperien kysyntä kasvaa edelleen, mutta aiempaa hitaammin. Vuosina 2001–2007 paperin kysynnän vuotuinen kasvu oli keskimäärin 7,2 prosenttia. Vuonna 2012 paino- ja kirjoituspaperien kysyntä kasvoi 2,4 prosenttia ja tänä vuonna kysynnän arvioidaan kasvavan 3,6 prosenttia. Osa kysynnän pitkän aikavälin kasvun hidastumisesta johtuu Aasian hidastuneesta talouskasvusta, mutta toinen merkittävä syy löytyy sähköisen median lisääntyneestä käytöstä muun muassa mainonnassa. Kiinassa älypuhelimien myynti on lisääntynyt merkittävästi ja yhä useammasta kotitaloudesta löytyy internet-yhteys. Sähköisen median käyttö on lisääntynyt Aasiassa jopa ennusteita nopeammin.

Kiinassa myös muiden paperi- ja kartonkituotteiden kysynnän ja tuotannon kasvu on hidastunut. Tämä on jo vaikuttanut kierrätyspaperin maailmanmarkkinoihin ja vaikuttanee myös laajemmin paperi- ja kartonkiteollisuuden maailmanmarkkinoihin. Kiinassa on lisäksi paperin ja kartongin tuotannon ylikapasiteettia, mikä vaikuttanee tuontiin. Ylipäätään Aasiassa paperituotteiden kysynnän kasvu hidastuu, mutta kasvua kuitenkin on.

Yleisesti maailmanmarkkinoilla kartongin tuotanto ja laskennallinen kulutus ovat pysyneet vakaina. Tiukentuvat elintarviketurvallisuutta koskevat pakkausmääräykset lisäävät ensikuidusta tehdyn kartongin kysyntää kierrätyskuitukartongin kustannuksella. Sellun kysyntä jatkuu vahvana Kiinassa ja vuonna 2012 se lisääntyi 14 prosenttia. Viime vuosina tuonti etenkin Etelä-Amerikasta on lisääntynyt merkittävästi. Maailmanlaajuisesti etenkin liukosellun ja revinnäissellun kysyntä on noussut. Liukosellua hyödynnetään tekstiiliteollisuudessa. Revinnäissellua käytetään puolestaan esimerkiksi vaipoissa ja terveysiteissä, joiden kysyntä kasvaa kehittyvillä markkinoilla kuten Etelä-Amerikassa, Lähi-idässä, Pohjois-Afrikassa ja Aasiassa elintason ja hygieniavaatimusten noustessa.

Paperin viennin määrä ja yksikköarvo 2002–2014e vuoden 2012 hinnoin (tukkuhintaaindeksi).

Vientihintakehitys kaksijakoista

Paperin osalta hintakehitys näyttää laskevalta. Euroopan suurista markkinoista Saksassa, Britanniassa, Ranskassa ja Italiassa kaikkien paperilaatujen hinnat ovat olleet vuonna 2013 viime vuotta alemmalla tasolla. Jopa Kiinassa kaikkien paperilaatujen markkinahinnat ovat olleet viime vuotta alempana. Yritykset pyrkivät reagoimaan tähän vähentämällä kapasiteettia ja muuttamalla tuotantosuuntia.

Maailmanmarkkinahintoihin verrattuna Suomen paperin vientihinnan kehitys on ollut hieman poikkeavaa. Se ei ole viime vuosina juuri laskenut ja itse asiassa jopa nousi vuonna 2012 edellisvuoteen verrattuna. Koska alkuvuonna 2013 tärkeimpien

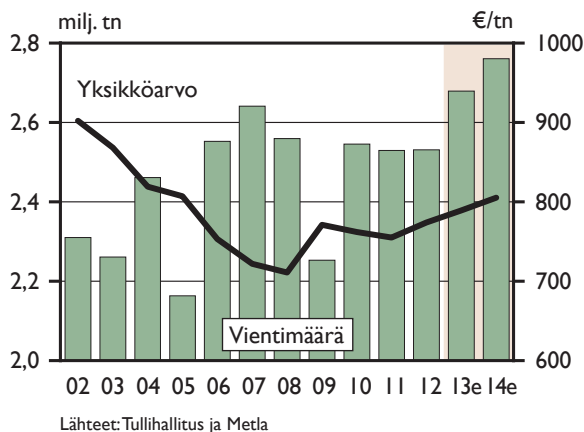
Massa- ja paperituotteiden vientihintaennusteet muutosprosentteina edellisvuodesta.*

	2012	2013e	2014e
Sellu [#]	-10 (503 €/tn)	1	2
Paperi	6 (683 €/tn)	-1	-1
Kartonki	-1 (774 €/tn)	2	2

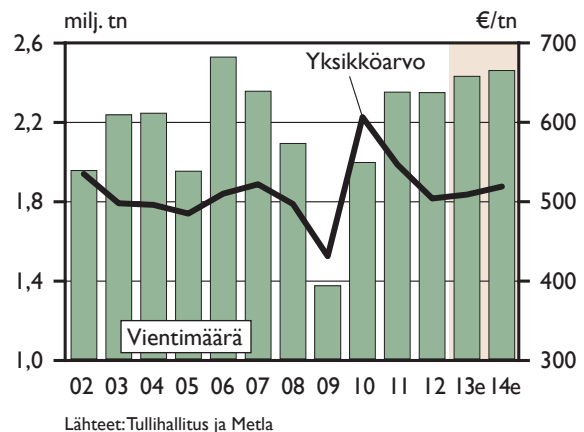
*Vientihinnat ovat nimellisiä euromääräisiä viennin yksikköarvoja.

Massa- ja paperiteollisuuden tuotanto- ja vientiennusteet, 1 000 tn (muutosprosentit edellisvuodesta lukujen alla).

	Tuotanto			Vienti		
	2012	2013e	2014e	2012	2013e	2014e
Sellu	6 820	7 030	7 170	2 387	2 430	2 460
%	1	3	2	2	2	1
Paperi	7 940	7 550	7 250	7 377	7 010	6 660
%	-8	-5	-4	-7	-5	-5
Kartonki	2 760	2 900	3 020	2 555	2 680	2 790
%	1	5	4	1	5	4

Kartongin viennin määrä ja yksikköarvo 2002–2014e vuoden 2012 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

Sellun viennin määrä ja yksikköarvo 2002–2014e vuoden 2012 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

markkina-alueiden hintakehitys sekä maailmanmarkkina- ja vientihinnat ovat olleet viime vuotta alemmalla tasolla, paperin vientihinnan ennustetaan laskevan tänä vuonna prosentilla. Hintojen laskun ennustetaan jatkuvan myös ensi vuonna paperin heikon kysynnän vuoksi.

Kartongin osalta hintakehitys on nousujohteista. Saksassa, joka on Suomelle tärkeä kartongin vientimaa, ensikuituun pohjautuvan aallotuskartongin ja valkaistun pintakartongin hinta on noussut alkuvuoden 2013 aikana. Muiden kartonkilaatujen hinnat ovat Saksassa pysyneet ennallaan. Britanniassa ja Ranskassa kaikkien kartonkilaatujen hinnat ovat nousseet kuluvan alkuvuoden aikana. Myös Italiassa kartonkien hinnat ovat nousseet, joskin nousu on ollut pienempää. Kiinassa kaikkien kartonkilaatujen hinnat ovat puolestaan olleet viime vuotta alemmalla tasolla. Kartongin maailmanmarkkinahinta on pysynyt varsin vakaana, samoin kuin kartongin vientihinta Suomesta vuoden 2011 alkupuolelta lähtien. Kartongin kasvavan kysynnän valossa vientihintojen ennustetaan kuitenkin nousevan pari prosenttia sekä tänä että ensi vuonna.

Sellun maailmanmarkkinahinta on noussut etenkin havusellun osalta vuoden 2013 toisella neljänneksellä. Valkaistua havusellua viedään Suomesta runsaasti Kiinaan. Lehtisellun kapasiteetti on lisääntymässä selvästi tämän vuoden loppupuolella ja vuoden 2014 aikana, mikä aiheuttaa hintapaineita alaspäin vuonna 2014. Vaikutus suomalaisen havusellun vientiin on kuitenkin vähäinen sellulaatujen eri käyttötarkoitusten vuoksi. Valkaistun sulfaattisellun vientihinta Suomesta on edelleen vuosien 2008–2009 talouskriisiä alemmalla tasolla ja on laskenut jatkuvasti vuodesta 2010 lähtien. Markkinahintojen ja vakaan kysynnän vuoksi vientihintojen ennustetaan kuitenkin nousevan prosentin tänä vuonna ja 2 prosenttia vuonna 2014.

Paperin vienti kärsii laskevasta kysynnästä – sellun ja kartongin näkymät paremmat

Paperin kysyntä Euroopassa ja maailmalla alenee, kun taas sellun ja kartongin osalta kysyntä pysyy vakaampana. Suomi tuottaa suhteessa paljon paino- ja kirjoituspaperia ja esimerkiksi Ruotsia vähemmän

Suomen massa- ja paperiteollisuus vuonna 2012, 1 000 tn.

	Sellu	% tuotannosta	Paperi	% tuotannosta	Kartonki	% tuotannosta
Tuotanto	6 820	100	7 940	100	2 760	100
Kotimaan käyttö*	4 433	65	563	7	205	7
Vienti:	2 387	35	7 377	93	2 555	93
EU	1 272	19	4 494	57	1 445	52
Muu Eurooppa	145	2	782	10	420	15
Aasia	853	13	724	9	348	13
Pohjois-Amerikka	7	0	580	7	151	6
Afrikka	87	1	187	2	101	4
Muut	22	0	610	8	90	3

* Laskennallinen käyttö = tuotanto – vienti.
Lähteet: Metsäteollisuus ry ja Metla.

Euroopan paperiteollisuus rakennemuutoksen kourissa

Juha Laitila ja Maria Riala

Viimeisten 12 kuukauden aikana paperintuotantokapasiteettia on suljettu Euroopassa. Sanomalehtipaperin tuotantokapasiteettia poistui erityisesti Ruotsin tehtailla. Aikakauslehtipaperin tuotantokapasiteettia puolestaan on karsittu Ranskassa, Saksassa, Suomessa ja Ruotsissa. Norjassa suljettiin sellutehdas. Yritykset ovat myös myyneet ydinliiketoimintoihinsa kuulumattomia tai huonosti kannattavia tuotantoyksiköitä paikallisille toimijoille tai pääomasijoitusyhtiöille. Yritykset ovat ilmoittaneet myös suunnitelmista muuttaa paperikoneitaan soveltuviksi kartonginvalmistukseen.

Aikakauslehtipaperimarkkinoilla Suomen tärkeimmät kilpailijamaat ovat Saksa, Itävalta ja Italia sekä Ruotsi ja Norja. Pohjois-Amerikan markkinoilla kilpaillaan paikallisten tuottajien kanssa. Kartonkituotteissa Ruotsi on Suomen tärkein kilpailijamaa. Hienopaperimarkkinoilla kilpailijalistaan voi Saksan, Itävallan, Italian ja Ruotsin ohella lisätä Portugalin ja Ranskan. Ruotsista tai Venäjältä tuleva paperi puolestaan kiristää kotimaisia sanomalehtimarkkinoita. Pehmopaperia Suomessa valmistetaan kotimarkkinoiden ohella muihin Pohjoismaihin, Baltiaan ja Venäjälle.

Sanomalehtipaperikapasiteettia suljettiin erityisesti Ruotsissa

Joulukuussa 2012 Stora Enso sulki 180 000 tonnia sanomalehtipaperia tuottavan PK 1:n Hylten paperitehtaalla Ruotsissa. Alkuvuodesta 2013 Stora Enso jatkoi kapasiteetin karsimista ja ilmoitti sulkevansa Hylten ja Kvarnsvedenin tehtaiden paperikoneet 2 ja 11. Hylten PK 2:n kapasiteetti oli 205 000 ja Kvarnsvedenin PK 11:n 270 000 tonnia sanomalehtipaperia vuodessa.

Holmen sulki PK 51:n Bravikenin paperitehtaalla ja sanomalehtipaperin tuotantokapasiteettia poistui 200 000 tonnia.

SCA puolestaan ilmoitti pysäyttävänsä Ortvikenin paperitehtaalla erikoissanomalehtipaperia valmistavan PK 2:n (kapasiteetti 135 000 tonnia vuodessa). Italialainen Burgo leikkasi ylikapasiteettia sulkemalla Mantovan sanomalehtipaperitehtaan, jonka tuotantokapasiteetti oli 160 000 tonnia vuodessa. Tehdas oli yrityksen ainoa ja Italian viimeinen toiminnassa ollut sanomalehtipaperitehdas. Venäjän Karjalassa toimivalla Kontupohjan sanomalehtipaperitehtaalla oli yhtiön rahoitusongelmista johtuvia tuotannonrajoituksia pitkin vuotta. Kontupohjan tuotantokapasiteetti on 700 000 tonnia sanomalehtipaperia vuodessa.

Sellun ja aikakauslehtipaperin tuotantoa leikattiin – hienopapereissa ei suuria muutoksia

Södra ei onnistunut myymään Norjassa sijaitsevaa Toften sellutehdasta asettamallaan hinnalla, minkä vuoksi tehdas suljettiin elokuussa 2013. Toften sellutehtaan kapasiteetti oli 400 000 tonnia havu- ja lehtipuusellua vuodessa.

UPM sulki Stracelin paperitehtaan Ranskassa tammikuussa 2013. Tehtaan tuotantokapasiteetti oli 270 000 tonnia konepäälystettyä aikakauslehtipaperia (MFC) vuodessa. Päälystetyn aikakauslehtipaperin ohella UPM karsi päälystämättömän aikakauslehtipaperin tuotantoa keväällä 2013 sulkemalla PK 3:n Raumalla ja PK 4:n Ettringenin paperitehtaalla Etelä-Saksassa. Rauman paperikoneen tuotantokapasiteetti oli 245 000 (SC-A) tonnia vuodessa ja Ettringenin paperikoneen 175 000 tonnia vuodessa (SC-B). Ruotsalainen Holmen sulki päälystämätöntä aikakauslehtipaperia (SC-A) 140 000 tonnia vuodessa valmistaneen PK 3:n Hallstan paperitehtaalla keväällä 2013.

Lecta ilmoitti sulkevansa päälystettyä hienopaperia valmistavan paperilinjan Condatin tehtaalta Ranskassa. PK 6

Paperi- ja selluteollisuuden merkittävimmät kapasiteetin sulkemiset Euroopassa viimeisten 12 kuukauden aikana.

	Sanomalehtipaperi	Erikoissanomalehtipaperi	Päälystämätön aikakauslehtipaperi	Päälystetty aikakauslehtipaperi	Päälystetty hienopaperi	Pehmopaperi	Sulfattisellu
StoraEnso, Ruotsi	180 000						
StoraEnso, Ruotsi	205 000						
StoraEnso, Ruotsi	270 000						
Holmen, Ruotsi	200 000						
Holmen, Ruotsi			140 000				
SCA, Ruotsi		135 000					
SCA, Ruotsi						25 000	
UPM, Suomi			245 000				
UPM, Saksa			175 000				
UPM, Ranska				270 000			
Lecta, Ranska					130 000		
Burgo, Italia	160 000						
Södra, Norja							400 000
	1 015 000	135 000	560 000	270 000	130 000	25 000	400 000

sulkemisen seurauksena markkinoilta poistui 130 000 tonnia päällystetyn hienopaperin tuotantokapasiteettia. Kesäkuussa Stora Enso ilmoitti selvittävänsä Varkauden tehtaiden päällystämätöntä hienopaperia valmistavan PK 3:n muuttamista kartonkikoneeksi. Koneen nykyinen kapasiteetti on 285 000 tonnia vuodessa ja aaltopahvin pintakartonkia koneella voisi tuottaa 350 000 tonnia vuodessa. Ruotsissa Metsä Board aloitti valkaistun pintakartongin valmistuksen Husumin paperitehtaalla PK 6:lla. Tavoitteena on tuottaa vähintään 80 000 tonnia valkaistua pintakartonkia vuodessa ja korvata sillä hienopaperin tuotantoa.

Kesäkuun alussa käynnistyi kertaalleen suljettu Alizayn paperitehdas Ranskassa, mikä lisäsi päällystämättömän hienopaperin tuotantokapasiteettia Euroopassa 300 000 tonnilla vuodessa.

Suomalaisten investoinnit pääasiassa kasvaville markkinoille

Kesällä 2013 valmistuneessa investoinnissa Metsä Fibre kehitti Joutsenon sellutehtaan sellunvalmistusprosessia. Joutsenon tehtaan aiempi kapasiteetti oli 670 000 tonnia valkaistua havusellua vuodessa ja polysulfiditeknologian käyttöönotto

sellunvalmistusprosessissa mahdollistaa noin 10 prosentin tuotannonlisäyksen.

Stora Enso käynnisti tammikuussa 2013 Puolassa Ostrolekan tehtaalla aaltopahvin raaka-aineita valmistavan kartonkikoneen. Koneen tuotantokapasiteetti on 450 000 tonnia vuodessa ja konelinjan raaka-aineena on kierrätyskuitu. Metsä Tissuen investointiohjelma Etelä-Puolassa Krapkowicen tehtaiden kehittämiseksi etenee suunnitelmien mukaan. Investointiohjelmaan kuuluu kaksi uutta pehmpaperikonetta ja yhden paperikoneen modernisointi. Investointiohjelman ansiosta Metsä Tissuen pehmpaperikapasiteetin nettolisäys Puolassa on noin 35 000 tonnia. Venäjällä Metsä Tissue otti käyttöön pehmpaperin jalostus- ja logistiikkayksikön Moskovan lähellä Vorsinossa.

Kiinassa UPM rakentaa kolmatta paperikonetta Changshun tehtaalle. Koneen odotetaan käynnistyvän vuoden 2014 loppuun mennessä ja se valmistaa tarrapaperia ja päällystämätöntä hienopaperia. Koneen tuotantokapasiteetti on 360 000 tonnia vuodessa. Montes del Platan sellutehtaan Uruguayssa on arvioitu käynnistyvän vuoden 2014 alkupuolella. Rakenteilla olevan tehtaan vuotuinen tuotantokapasiteetti on 1,3 miljoonaa tonnia lyhytkuitusellua vuodessa ja tehdas on Stora Enson ja chileläisen Araucon yhteisyritys.

kartonkia. Näin ollen paperin kysynnän taso ja vaihtelut maailmalla vaikuttavat Suomen vientiin varsin voimakkaasti.

Suomesta viedään massa- ja paperituotteita pääasiassa Euroopan unionin alueelle. Paperin osalta vienti painottuu kaikkein eniten EU-maihin, jonne vuonna 2012 vietiin 57 prosenttia tuotannosta. Myös kartongin tuotannosta yli puolet vietiin EU-maihin. Kartonkia vietiin varsin runsaasti myös muualle Eurooppaan ja Aasiaan. Venäjän osuus kartongin viennistä on 254 000 tonnia eli yli puolet EU:n ulkopuoliseen Eurooppaan suuntautuvasta viennistä. Sellua puolestaan käytetään suurimmaksi osaksi kotimaassa ja sen vienti suuntautuu EU:n lisäksi Aasiaan. Kiinan osuus sellun viennistä on erityisen suuri, sillä vuonna 2012 sinne vietiin 661 000 tonnia valkaistua sulfaattisellua. Kaiken kaikkiaan viennin alueellinen suuntautuminen oli vuonna 2012 hyvin samanlainen kuin vuonna 2011. Viennin kohdealueet säilynevät samoina myös tämän ja ensi vuoden aikana.

Kun Suomen vientiä vuonna 2012 tarkastellaan maittain, eniten massa- ja paperiteollisuuden tuotteita viedään Saksaan, Britanniaan, Kiinaan, Yhdysvaltoihin ja Belgiaan. Näihin viedään kuitenkin varsin erilaisia tavaralajeja. Saksaan ja Britanniaan viedään enimmäkseen kartonkia, kun taas Kiinan viedään suuria määriä valkaistua sulfaattisellua. Yhdysvaltoihin puolestaan

viedään erityisesti aikakauslehtipaperia ja Belgiaan aikakauslehti- ja hienopaperia.

Kartongin ja valkaistun sulfaattisellun vienti on osoittanut elpymisen merkkejä vuoden 2012 viimeisen ja vuoden 2013 ensimmäisen neljänneksen aikana. Toisen neljänneksen aikana valkaistun sulfaattisellun vienti lisääntyi 23 prosenttia viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna, kun taas kartongin vienti lisääntyi molemmilla neljänneksillä kymmenisen prosenttia viime vuoden vastaaviin neljänneksiin verrattuna. Niiden vientimäärät alkavatkin palautua vuoden 2009 talouskriisiä edeltäneelle tasolle.

Valkaistun sulfaattisellun viennin ennustetaan kasvavan vuonna 2013 kahdella prosentilla edellisvuoteen verrattuna. Markkinoiden kysyntätrendien vuoksi vaikuttaa epätodennäköiseltä, että vuoden 2013 alkupuolen erittäin korkeat kasvuluvut jatkuisivat pidemmällä aikavälillä, joten vuonna 2014 viennin kasvu on maltillisempaa, noin prosentin luokkaa. Kartongin vienti puolestaan kasvane nopeammin kartongin hyvän maailmanmarkkinakysynnän ansiosta. Vuonna 2013 jopa 5 prosentin viennin kasvu edellisvuoteen verrattuna on todennäköinen. Ensi vuonna kasvun ennustetaan jatkuvan noin 4 prosentin suuruisena.

Paperin vienti puolestaan laski edelleen vuonna 2012. Paperin vientimäärät ovat jatkaneet laskuaan myös vuoden 2013 kahdella ensimmäisellä

neljänneksellä. Ainoina poikkeuksina olivat sanomalehtipaperi ja päällystämätön hienopaperi, joiden vienti hieman kasvoi vuoden 2013 alkupuolella. Paperin kokonaisvienti laskee kuitenkin edelleen ja laskun ennustetaan jatkuvan myös vuosina 2013 ja 2014, kun paperin kysyntä maailmanmarkkinoilla laskee edelleen. Vuonna 2015 voimaan astuva rikkidirektiivi voi vähentää paperin vientiä entisestään nousevien kuljetuskustannusten johdosta. Kuljetuskustannusten nousu voi kannustaa siirtämään tuotantoa Keski-Eurooppaan lähemmäksi päämarkkina-alueita.

Paperin tuotantoa tehostetaan ja investoidaan kehittyville markkinoille

Pitkään jatkunut paperin tuotannon tehostaminen jatkui viime vuonna niin Suomessa kuin muualla maailmassa. Suomessa paperin tuotanto on laskenut etenkin paino- ja kirjoituspaperin osalta myös alkuvuodesta 2013. Suurin osa paperin tuotannon laskusta selittyy päällystämätöntä aikakauslehtipaperia tuottaneen paperikoneen sulkemisella Raumalla huhtikuussa. Muiden paperilaatujen tuotanto puolestaan on noussut. Niiden osuus paperin kokonaistuotannosta on kuitenkin niin pieni, että kokonaisuutena paperin tuotanto Suomessa on laskenut myös vuoden 2013 alkupuolella. Paperin tuotannon Suomessa ennustetaan laskevan noin 5 prosenttia vuonna 2013 ja noin neljä prosenttia vuonna 2014.

Euroopassa etenkin pohjoismaiset paperintuottajat sulkivat tai myivät puupitoisia painopapereita tuottavia paperikoneita tai tehtaita viimeisen vuoden aikana. Karsinnan johdosta Euroopassa poistui tuotantokapasiteettia sanomalehtipaperin valmistuksesta 1,15 miljoonaa tonnia, päällystämättömän aikakauslehtipaperin valmistuksesta 560 000 tonnia ja päällystetyn aikakauslehtipaperin tuotannosta 270 000 tonnia. Havuja lehtisellun tuotantokapasiteettia poistui Euroopassa 400 000 tonnia. Hienopaperien tuotantokapasiteetti Euroopassa ei muuttunut merkittävästi. Massa- ja paperiteollisuudessa ei myöskään tapahtunut suuria yritysjärjestelyjä. Euroopan paperintuotannon kapasiteetti muutoksista kerrotaan yksityiskohtaisemmin oheisessa tietolaatikossa.

Suomessa sekä sellun että kartongin tuotanto on piristynyt vuoden 2013 alkupuolella. Tammi-kesäkuun kasvu viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna on huomattavaa ja tuotannon kasvun ennustetaan jatkuvan, tosin hieman maltillisemmin, myös ensi vuoden aikana. Tuotannon kasvua vauhdittavat erityisesti kartongin vahvat kysyntänäkymät maailmanmarkkinoilla. Sulfaattisellun tuotanto on lisääntynyt maltillisesti myös muualla Euroopassa, CEPI-maissa yhteensä 1,6 prosenttia.

Paperin ja sellun tuotantorakenne on muuttumassa myös maailmanlaajuisesti. Maantieteellisesti muutos tarkoittaa sitä, että paperin, sellun ja kartongin tuotannon painopiste on siirtymässä kehittyville markkinoille. Etelä-Amerikka ja Aasia ovat alueita, joissa paperin tuotanto lisääntyy ja joihin paperiteollisuus investoi.

2.3 Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus

Metsäteollisuuden kannattavuus on kohentunut vuonna 2013 edellisvuodesta. Puutuoteteollisuudessa kannattavuus on noussut massa- ja paperiteollisuutta nopeammin, kun sahatavaran ja vanerin vientimäärät erityisesti Euroopan ulkopuolelle ovat nousseet rajusti. Myös vientihintojen kehitys on ollut myönteisestä samalla, kun tukkien runsas tarjonta on hillinnyt raaka-ainekustannusten kasvua. Massa- ja paperiteollisuudessa sellun tuotanto on ollut edellisvuosien tapaan kannattavin alatoimiala ja sen kannattavuus on kohonnut vuoden 2013 aikana. Myös kartongin tuotannon kannattavuus on pysytellyt suhteellisen korkealla. Sen sijaan paperin tuotannon kannattavuus on edelleen heikkoa, ja vuoden 2013 aikana kehitys on ollut jopa negatiivista.

Vuonna 2014 metsäteollisuuden kannattavuuskehitys tasaantuu kuluva vuodesta. Euroopan talouskehitys kohentuu hitaasti ja puutuoteteollisuuden vientimäärät Eurooppaan nousevat maltillisesti samalla, kun kysynnän kasvu Aasiassa hidastuu. Paperin viennin ja vientihintojen odotetaan jatkavan laskuaan, mutta nousua tapahtuu sellun ja kartongin vientimäärissä ja -hinnoissa. Puuraaka-aineen kustannuskehitys on maltillista, mutta esimerkiksi rahtikustannuksiin kohdistuu nousupaineita.

Puutuoteteollisuuden kannattavuus kohentunut nopeasti vuonna 2013

Puutuoteteollisuudessa kannattavuus on vuoden 2013 ensimmäisellä vuosipuoliskolla kohentunut. Sahatavaran vientimäärät Kiinaan, Japaniin ja Lähi-itään ovat nousseet nopeasti, ja myös vientihintojen kehitys on ollut positiivista. Sen sijaan sahatavaran vientimäärät Eurooppaan ovat laskeneet, mutta vientihinta on jopa hieman noussut. Egyptin epävakaa tilanne on vaikuttanut sahatavaran vientimääriin Pohjois-Afrikkaan, mutta pudotus suomalaisen sahatavaran vientimäärissä on jäänyt huomattavan pieneksi verrattuna esimerkiksi

vastaavaan vaikutukseen ruotsalaisen sahatavaran vientimäärissä. Myös vanerin viennin kehitys on ollut myönteistä, mutta jonkin verran hitaampaa kuin sahatavaran.

Puutuoteteollisuuden ensimmäisen vuosipuoliskon positiivisen kehityksen on arvioitu olevan jossain määrin kausiluonteista ja tilanteen heikkenevän vuoden loppupuolella. Esimerkiksi Japanin vientimäärien kasvun taustalla nähdään varautumista vuoden 2014 keväällä tapahtuvaan kulutusveron nostoon. Vienti Eurooppaan on puolestaan ollut osittain seurausta sahatavaran tuojien pienentyneiden varastojen täyttämisestä. Toisaalta kausiluonteisten tekijöiden rinnalla on nähtävissä pidemmän aikavälin kehitysuuntia. Yhdysvalloissa rakentaminen on pääsemässä vauhtiin ja kasvanut sahatavaran kysyntä ja sahatavaran kansainvälisten kauppavirtojen kääntyminen Tyynenmeren alueella ovat avanneet suomalaisille ja muille eurooppalaisille sahatavaran tuottajille vientimahdollisuuksia Aasiaan. Euroopassa taloustaantuma vaikuttaa olevan vihdoon hellittämässä ja rakentaminen on vähitellen kääntymässä kasvuun.

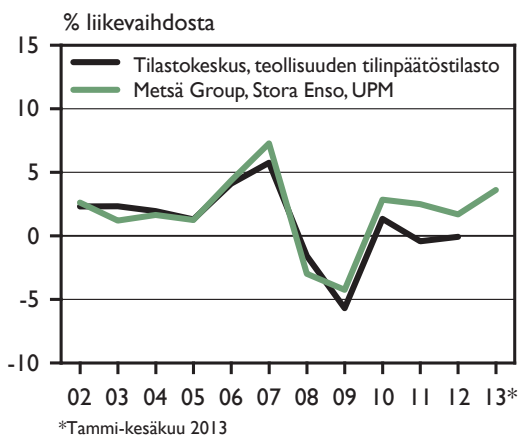
Sahatavaran viennin kasvu on kasvattanut tukkipuun kysyntää. Toisaalta tukkipuun tarjonta on myös kasvanut, ja puun myynnit sekä markkinahakkuut ovat olleet vuoden 2013 aikana lähellä ennätystasoa. Tämän vuoksi tukkipuun kantohintojen muutokset ovat jääneet varsin pieniksi, mikä on osaltaan tukenut puutuoteteollisuuden kohentunutta kannattavuuskehitystä. Suurten metsäteollisuuskonsernien liiketoiminta-alueiden lukujen perusteella puutuoteteollisuuden kannattavuus kohenee vuonna 2013 edellisvuodesta, vaikka kannattavuuden taso jää esimerkiksi huippuvuosiin 2006 ja 2007 verrattuna yhä alhaiseksi.

Vuonna 2014 sahatavaran kysynnän odotetaan vahvistuvan Euroopassa, mutta kysyntä Aasiassa hidastuu. Kokonaisuutena vientimäärien sekä

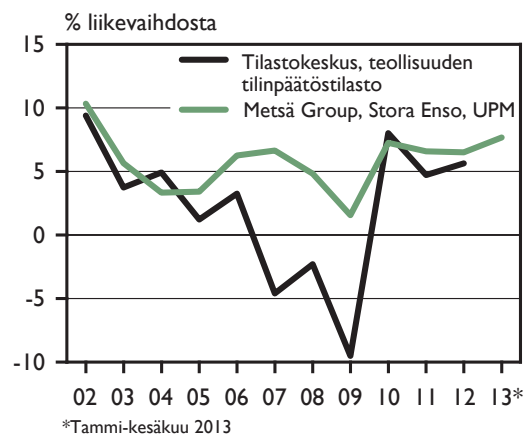
-hintojen kehityksen arvioidaan olevan lievästi positiivista. Kotimaassa sahatavaran kysynnän lasku pysähtyy. Puumarkkinat toimivat tasaisesti, ja tukkipuun hinta pysyy vakaana. Aiempaa suuremmat kuljetuskaluston sallitut kokonaisuudet periaatteessa laskevat puun ja valmiiden tuotteiden kuljetuskustannuksia, mutta tiestön kunnan vuoksi hyöty voi jäädä vähäiseksi. Raaka-öljyn hintakehityksen odotetaan olevan vuonna 2014 vakaata ja esimerkiksi Yhdysvaltain energiaministeriön tilastovirasto (EIA) ennustaa Brent-raakaöljyn dollarihinnan laskevan runsaat 5 prosenttia kuluvasta vuodesta. Kokonaisuutena puutuoteteollisuuden kannattavuuskehityksen odotetaan hidastuvan vuonna 2014 kuluvasta vuodesta. Epävarmuuksia liittyy muun muassa rakentamisen ja sahatavaran kysynnän kehitykseen Euroopassa. Lisäksi kustannuskehitys voi tuoda yllätyksiä. Esimerkiksi merirahtien hinnat, jotka ovat olleet vuoden 2012 alusta saakka erittäin alhaisella tasolla, ovat BDI:n (Baltic Dry Index) mukaan kaksinkertaistuneet syksyn 2013 kuluessa. Merirahtien hintakehitys heijastelee ainakin osittain odotettua talouskäännettä Euroopassa. Viimeistään vuoden 2015 alussa voimaan astuva rikkidirektiivi nostaa merirahtien hintoja, mutta kustannusvaikutukset vientiteollisuudelle kompensoitaneen ainakin osittain. Erityisesti rahtikustannusten kohoaminen vaikuttaa suomalaisen sahatavaran hintakilpailukykyyn Euroopassa, jossa on runsaasti paikallista tuotantokapasiteettia tyydyttämään kysynnän odotettua kasvua.

Sellu ja kartonki kannattavat massa- ja paperiteollisuutta

Sellun tuotanto on vuonna 2013, kuten parina edellisenä vuonnakin, massa- ja paperiteollisuuden kannattavin alatoimiala. Vaikka vientihintojen perusteella sellun suhdannehuippu oli jo vuonna 2010, on sellun

Puutuoteteollisuuden kannattavuus 2002–2013* liiketulosprosentilla mitattuna.

Massa- ja paperiteollisuuden kannattavuus 2002–2013* liiketulosprosentilla mitattuna.

Metsäteollisuuden kustannusrakenne

Antti Mutanen

Tuorein metsäteollisuuden kustannusrakennelaskelma kuvaa vuoden 2011 tilannetta. Laskelman tietolähteinä on käytetty Tilastokeskuksen ja Metsäntutkimuslaitoksen julkaisemia Suomen virallisia tilastoja. Kustannusrakenne on esitetty erikseen puutuoteteollisuudelle ja massa- ja paperiteollisuudelle, joita Tilastokeskuksen tilastoissa vastaavat TOL 2008-toimialaluokituksen luokat 16 ja 17. Määritelmän mukaisesti luokka 16 sisältää muun muassa puun sahauksen, höyläyksen ja kyllästyksen, vanerin, lastu- ja kuitulevyjen valmistuksen sekä rakennuspuusepäntuotteiden tuotannon mutta ei huonekalujen valmistusta. Luokka 17 sisältää puolestaan massan, paperin, kartongin, pahvin ja paperituotteiden valmistuksen.

Kustannusrakennelaskelmassa toimialojen sisäinen aine- ja tarvikekäyttö on huomioitu ja esimerkiksi paperiteollisuuden käyttämän kotimaassa valmistetun massan kustannuksia ei lasketa suoraan massa- ja paperiteollisuuden kustannuksiksi, vaan massan käytöstä aiheutuvat kustannukset tulevat huomioiduiksi toimialalle hankitun kuitupuun ja hakkeen sekä muiden massan valmistuksen vaadittujen panosten kuten erilaisten kemikaalien, energian ja työvoiman, kustannusten kautta. Kustannusrakenteen laskennassa ja tietolähteissä on vuosien varrella tapahtunut muutoksia, joiden vuoksi eri vuosien laskelmat eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään. Muutoksista on kerrottu tarkemmin aiemmissa Metsäsektorin suhdannekatsauksissa. Nykymuotoisesti laskelma on laadittu vuoden 2008 kustannusrakennelaskelmasta saakka.

Vuonna 2011 nimelliset kokonaiskustannukset kohosivat sekä puutuoteteollisuudessa (+3,5 %, yhteensä 5,8 miljardia euroa) että massa- ja paperiteollisuudessa (+8,2 %, yhteensä 12,7 miljardia euroa) edellisvuodesta. Samaan aikaan myös toimialojen liikevaihdot kasvoivat. Puutuoteteollisuudessa liikevaihdon kasvu (+3,8 %) oli hieman nopeampaa kuin massa- ja paperiteollisuudessa (+3,0 %). Kokonaiskustannukset ja liikevaihto kasvoivat toista vuotta peräkkäin vuoden 2009 aallonpohjasta. Toisaalta vuonna 2011 tuotannon määrä kasvoi enää puutuoteteollisuudessa (+1,2 %) massa- ja paperiteollisuuden tuotannon määrän kääntyessä jälleen laskuun (-4,6 %).

Kustannuseristä puukustannusten osuus kasvoi vuonna 2011 hieman edellisvuodesta sekä puutuoteteollisuudessa (+0,5 %-yksikköä) että massa- ja paperiteollisuudessa (+0,7 %-yksikköä). Kasvu selittyi suurelta osin puun korjuukustannusten kohoamisesta. Massa- ja paperiteollisuudessa puukustannuksia kasvatti myös tuontihakkeen yksikköhinnan merkittävä nousu (+30,5 %) samalla, kun tuontihakkeen käyttö pysyi likimain edellisvuoden tasolla.

Muut raaka-aineet ja tarvikkeet -kustannuserän osuus kustannuksista pieneni selvästi puutuoteteollisuudessa (-2,3 %-yksikköä) ja kasvoi hieman massa- ja paperiteollisuudessa (+0,4 %-yksikköä). Puutuoteteollisuudessa perus-sahatavaran tuotanto kasvoi vuonna 2011 edellisvuodesta,

mutta jatkojalosteiden, kuten rakennuspuusepäntuotteiden ja puutalojen, tuotanto notkahti, mikä näkyi muut raaka-aineet ja tarvikkeet -kustannuserään sisältyvien erilaisten pinnoitteiden ja rakenneosien kustannusten pienenemisenä.

Toimialalle palkatun työvoiman kustannusosuus, joka sisältää yrityksiin palkattujen toimihenkilöiden ja työntekijöiden palkat sekä henkilösivukulut, pysyi vuonna 2011 puutuoteteollisuudessa edellisvuoden tasolla ja pieneni hieman massa- ja paperiteollisuudessa (-1,0 %-yksikköä). Puutuoteteollisuudessa henkilöstömäärä pysyi käytännössä edellisvuoden tasolla, mutta massa- ja paperiteollisuudessa se pieneni runsaalla 500 henkilöllä.

Toimialalle sen ulkopuolelta hankitun energian kustannusosuus kasvoi hieman puutuoteteollisuudessa (+0,3 %-yksikköä) ja pieneni massa- ja paperiteollisuudessa (-0,6 %-yksikköä). Tilastokeskuksen julkiset tilastot eivät nykyisin sisällä tietoa toimialojen energiakustannusten jakautumisesta eri energialähteisiin, joten kustannusosuuksien muutoksia voidaan arvioida vain välillisesti hintamuutosten kautta. Vuonna 2011 polttonesteet kallistuivat merkittävästi öljyn hinnan nousun seurauksena. Esimerkiksi kevyt polttoöljy kallistui miltei kolmanneksen. Toisaalta sähkön hintakehitys oli maltillista ja pohjoismaisen sähköpörssin Suomen aluehinta jopa laski, mikä hillitsi energiakustannusten kasvua.

Jäänöserä muut kustannukset kasvoi vuonna 2011 maltillisesti sekä puutuoteteollisuudessa (+0,6 %-yksikköä) että massa- ja paperiteollisuudessa (+0,1 %-yksikköä). Erä koostuu erilaisista alieristä, joista merkittävämpiä ovat tuotteiden kuljetus- ja varastointikustannukset sekä kauppatavaroista aiheutuvat kustannukset. Kauppatavaroihin kuuluvat tuotteet tai raaka-aineet, jotka on tarkoitettu myytäväksi sellaisenaan ilman jalostusta eteenpäin. Esimerkiksi puutuoteteollisuuden ostama kuitupuu lukeutuu tähän kustannuserään. Poistojen osuus kustannuksista kasvoi vuonna 2011 molemmilla metsäteollisuuden alatoimialoilla vuodesta 2010, jolloin poistot, kuten myös metsäteollisuuden investoinnit, olivat olleet sekä puutuoteteollisuudessa että massa- ja paperiteollisuudessa historiallisen alhaisia.

Muutokset metsäteollisuuden kustannusrakenteessa ovat tyypillisesti hitaita, ja erot vuosien välillä varsin pieniä kuten myös vuoden 2011 kustannusrakennelaskelmasta voidaan todeta. Kustannusrakennelaskelmaa tulkittaessa on muistettava, että se kuvaa metsäteollisuuden päätoimialojen keskimääräistä kustannusrakennetta ja erot alatoimialojen sekä yritysten välillä voivat olla huomattavia. Esimerkiksi sahatavaran tuotannossa pelkästään kantoraha voi olla puolet ja puukustannukset kaikkiaan 70 prosenttia kokonaiskustannuksista. Korkean jalostusasteen paperien tuotannossa puuta merkittävämpiä kustannustekijöitä ovat erilaiset mineraalit ja kemikaalit.

Metsäteollisuuden kustannusrakenne vuosina 2010 ja 2011.

Kustannuslaji	2010		2011	
	Puutuoteteollisuus	Massa- ja paperiteollisuus	Puutuoteteollisuus	Massa- ja paperiteollisuus
	%			
Puuraaka-aine	27,6	14,6	28,1	15,3
Kantoraha	21,0	4,5	21,1	4,3
Korjuu	2,8	2,7	3,1	3,0
Kotimaisen ja tuodun puun kuljetus Suomessa	3,3	2,1	3,3	2,1
Tuontipuu rajalla	0,6	2,4	0,5	2,2
Koti- ja ulkomainen hake ja puru		2,8		3,7
Muut raaka-aineet ja tarvikkeet	13,5	21,2	11,2	21,6
Mineraalit		3,8		3,3
Kemikaalit		8,2		7,9
Tuontimassa		2,0		2,2
Muut		7,2		8,3
Palkattu työvoima	15,8	13,0	15,8	12,0
Energia	2,9	11,0	3,2	10,4
Muut kustannukset	37,4	34,9	38,0	35,0
Kuljetus ja varastointi	8,5	13,7	9,1	13,0
Mainos, myynti ja markkinointi	1,1	1,0	1,0	0,8
Korjaus, kunnossapito ja asennus	1,2	4,5	1,3	4,2
Kauppatavarat	11,8	6,5	11,9	7,1
Muut	14,8	9,3	14,7	9,8
Poistot	2,9	5,3	3,7	5,7
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0

Tilastopäivityksen vuoksi tämän taulukon vuoden 2010 kustannusrakennelaskelman joidenkin kustannuserien osuudet eroavat hieman Metsäsektorin suhdannekatsaus 2012–2013:ssa esitetystä vuoden 2010 kustannusrakennelaskelmasta.

Lähteet: Tilastokeskus, Metla

tuotannon kannattavuus pysynyt hyvällä tasolla. Sellutehtaiden käyttöaste on korkea ja tuotantokapasiteettiin on Suomessa myös investoitu kuluvan vuoden aikana. Vuonna 2014 sellun tuotannon, viennin ja vientihinnan ennustetaan jälleen nousevan, mikä tukee sellun tuotannon positiivisen kannattavuuskehityksen jatkumista. Kartongin tuotanto on sellun ohella ollut viime vuosina selvästi paperin tuotantoa kannattavampaa. Kartonkien vientihinnat, vienti ja tuotanto ovat kasvaneet vuonna 2013 ja kasvua ennustetaan myös vuodelle 2014. Etenkin pakkauskartonkien kysyntänäkymät ovat maailmanmarkkinoilla valoisat.

Paperin tärkeimmällä vientimarkkina-alueella Euroopassa kysyntä laskee edelleen. Paperin vientihintojen ennustetaan lisäksi laskevan tänä ja ensi vuonna. Massa- ja paperiteollisuuden alatoimialoista juuri paperin tuotanto on käynyt viime vuosina läpi voimakasta rakennemuutosta ja kapasiteettileikkaukset ovat kohdistuneet erityisesti aikakauslehtipaperin

tuotantoon. Leikkauksien ansiosta ylikapasiteettia Euroopassa on pystytty supistamaan. Vaikka kapasiteettileikkaukset ovat todennäköisesti pystyneet hillitsemään hintojen laskua, eivät markkinanäkymät ole Euroopassa juurikaan kirkastuneet. Myös vuonna 2013 suomalaiset metsäteollisuuskonsernit ovat ilmoittaneet paperikoneiden sulkemisista.

Massa- ja paperiteollisuuden liikutulosprosenttien kuvaajia tarkasteltaessa huomio kiinnittyy Tilastokeskuksen ja suurten metsäteollisuuskonsernien lukujen erilaisuuteen vuosina 2006–2009, jolloin Tilastokeskuksen lukujen perusteella toimialan kannattavuus oli huomattavasti heikompi kuin suurten metsäteollisuuskonsernien tilinpäätöstiedoista voidaan päätellä. Vuodesta 2010 eteenpäin eri tietolähteiden tarjoama informaatio toimialan kannattavuudesta on jälleen yhtenevä. Eroa liikutulosprosentteissa selittävät erot tietolähteiden rakenteissa. Tilastokeskuksen aineisto kattaa koko toimialan suomalaiset yritykset,

mutta konsernien tilinpäätökset ja osavuosisikatsaukset vain kyseiset konsernit. Konsernien tiedoissa on toisaalta mukana myös runsaasti ulkomaisia toimintoja. Tilastokeskuksen aineisto muodostuu oikaistuista tilinpäätöksistä, kun taas konsernien tiedot ovat niiden omia, joskin nykyisin melko tarkasti säädeltyjä, ilmoituksia. Liiketalousprosenttien kuvaajien perusteella vaikuttaa siltä, että vuodet 2007–2009 olivat massa- ja paperiteollisuudessa Suomen toimintojen osalta erityisen vaikeita ja juuri noihin vuosiin ajoittuvat myös toistaiseksi suurimmat tehtaiden sulkemiset. Viime vuosien toteutuneen kannattavuuskehityksen valossa tehdyt, alueellisesti kipeätkin ratkaisut ovat olleet osaltaan vaikuttamassa koko toimialan kannattavuuden kohentumiseen.

Massa- ja paperiteollisuuden kustannuskehitys on ollut vuonna 2013 maltillista. Kuitupuun kantohinnat ovat olleet Suomessa vakaat ja kierrätyspaperin hinnat laskeneet. Kuitupuun kantohintojen kehityksen ennustetaan olevan tasaista myös vuonna 2014. Toimialan käyttämien kemikaalien ja mineraalien kustannuksiin heijastuu niiden valmistukseen tarvittavan energian ja erityisesti raakaöljyn hinnan kehitys, joka on ollut vuonna 2013 suhteellisen vakaata. Syksyllä 2013 öljyn hinta on tosin noussut, mutta ennusteet öljyn hintakehityksestä vuonna 2014 ovat edelleen hyvin maltilliset. Merirahatien hinnat ovat syksyllä 2013 nousseet nopeasti, mutta on vielä vaikea sanoa, onko kyseessä vain hetkellinen hintapiikki. Rahtikustannusten kasvu haittaisi erityisesti suomalaista paperin tuotantoa, jonka kannattavuus on jo valmiiksi heikkoa eikä

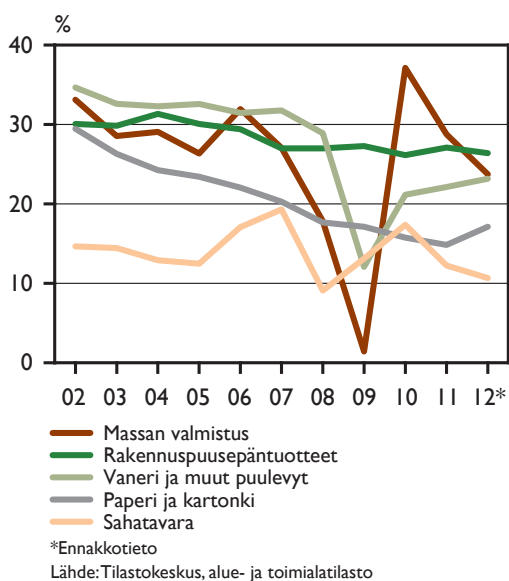
maantieteellinen asema ainakaan lisää kilpailukykyä Euroopan markkinoilla paikalliseen tuotantoon nähden.

Paperin ja kartongin tuotannon jalostusarvoprosentin lasku pysähtynyt

Jalostusarvo mittaa yrityksen tai toimialan kykyä luoda omien panostensa, kuten henkilöstön sekä koneiden ja laitteiden, käytöllä arvon lisäystä hankkimilleen ostopanoksille kuten raaka-aineille, erilaisille välituotteille ja palveluille. Jalostusarvon tasosta ei kuitenkaan voida tehdä suoria päätelmiä yksittäisen yrityksen tai toimialan taloudellisesta menestyksestä. Korkea jalostusaste kertoo tyypillisesti pitkälle jalostettujen tuotteiden tuotannosta ja esimerkiksi siitä, että tuotteisiin sisältyy runsaasti työpanosta vaativia palveluita. Matala jalostusaste viittaa usein alhaisen jalostusasteen raaka-aineintensiiviseen tuotantoon. Sen sijaan liiketaloudellisessa mielessä korkean ja matalan jalostusasteen tuotannon toimialat voivat olla yhtä hyvin tai heikosti menestyviä. Merkitystä ei niinkään ole jalostusarvon tasolla vaan sillä, kuinka jalostusarvo kehittyy. Koska jalostusarvo kuvaa toimialan edellytyksiä kattaa henkilöstökulut ja poistot sekä kyvyn tuottaa voittoa, on jalostusarvon nostaminen tavoiteltavaa. Kohonnutta jalostusarvoa pidetään usein merkinä toimialan tuotannon tehostumista ja kannattavuuden kohentumista.

Suomen metsäteollisuuden alatoimialojen jalostusarvoprosentin eli jalostusarvon ja liikevaihdon välisen suhteen kehityksessä on havaittavissa selkeitä toimialakohtaisia eroja. Paperin ja kartongin tuotannon jalostusarvoprosentin kehitys on ollut 2000-luvun alusta saakka laskeva. Erityisesti paperin tuotanto on ollut vaikeuksissa kulutuksen ja hintojen laskiessa päämarkkina-alueilla. Toimiala on käynyt läpi rakennemuutosta, tuotantoa on tehostettu ja kapasiteettia suljettu. Vuoden 2012 ennakkotietojen mukaan paperin ja kartongin tuotannon jalostusarvoprosentin trendimäinen pieneneminen näyttää viimein pysähtyneen. Kehityskulun muutokseen vaikuttanee osaltaan pakkauskartonkien viime vuosien positiivinen kysyntä- ja hintakehitys. Tulevat vuodet näyttävät, onko kehitysuunnan muutos pysyvä.

Sahatavaran tuotantoa pidetään leimallisesti alhaisen jalostusasteen toimialana. Sen jalostusarvoprosentti onkin ollut vuosia 2009 ja 2010 lukuun ottamatta tarkastelluista metsäteollisuuden alatoimialoista matalin. Sahatavaran tuotannon jalostusarvoprosentin kehityksestä erottuu selvästi vuosien 2006 ja 2007 sahatavaran huippusuhdanne, jolloin sahatavaran vientihinnat kohosivat nopeasti. Vuosina 2011 ja 2012 sahausalan jalostusarvoprosentti laski ja vuonna 2012

Jalostusarvo suhteessa liikevaihtoon (%) puutuoteteollisuudessa sekä massa- ja paperiteollisuudessa vuosina 2002–2012*.

se oli tasoltaan lähes yhtä matala kuin kriisivuonna 2008. Myös massan valmistuksen jalostusarvoprosentin kehitys heijastelee vientihintojen kehitystä. Sellun huippuvuoden 2010 jälkeen massan valmistuksen jalostusarvoprosentti on selvästi pienentynyt, mutta pysytellyt edelleen suhteellisen korkealla tasolla.

Puulevyjen tuotannon jalostusarvoprosentti on kasvanut vuoden 2009 aallonpohjan jälkeen. Toisaalta vuotta 2009 edeltäneeseen tasoon on yhä matkaa. Ennen vuotta 2009 puulevyjen tuotannon jalostusarvoprosentti oli lähes joka vuosi metsäteollisuuden alatoimialoista korkein. Suomessa tuotetaankin runsaasti esimerkiksi kuljetuskaluston rakentamisessa käytettäviä korkean jalostusasteen erikoisvanereita. Rakennuspuusepäntuotteiden tuotannon jalostusarvoprosentin kehitykseen eivät näytä talouden ylä- ja alamäet juurikaan vaikuttaneen. Toimialan tuotanto on ensisijaisesti jatkojalostusta ja tuotteisiin liittyy tyypillisesti palveluita, mikä näkyy korkeana jalostusarvoprosenttina. Muista metsäteollisuuden alatoimialoista poiketen rakennuspuusepän tuotteiden tuotannon päämarkkina-alue on kotimaassa. Tämä yhdistettynä korkean jalostusasteen tuotantoon selittänee sen, että tuotannon jalostusarvoprosentti, eli karkeasti tuotteiden myyntihinnat suhteessa muuttuviin tuotantokustannuksiin, on pysynyt miltei vakioina talouden nousu- ja laskusuhdanteissa.

2.4 Metsäteollisuuden työllisyys

Metsäteollisuuden työllisten määrä notkahti alaspäin vuonna 2012. Ala työllisti tällöin keskimäärin 41 600 henkilöä, mikä oli 11 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Puutuoteteollisuuden osuus työllisistä oli 22 600 ja massa- ja paperiteollisuuden 19 000 henkilöä. Vuonna 2013 metsäteollisuuden työllisten määrän arvioidaan vähenevän edellisvuotta maltillisemmin 40 200 henkilöön vähennyksen kohdistuessa lähinnä paperin valmistajiin sekä rakennuspuusepänteollisuudessa työskenteleviin. Vuonna 2014 metsäteollisuuden työllisten määrän ennustetaan pysyvän samalla tasolla kuin vuonna 2013.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2012 metsäteollisuuden työllisten määrä laski keskimäärin 41 600 henkilöön, 11 prosenttia edellisvuodesta. Suhteellinen muutos työllisten määrässä oli selvästi suurempi kuin tuotantomäärissä. Puutuoteteollisuus työllisti 22 600 (-9 prosenttia edellisvuodesta) ja massa- ja paperiteollisuus 19 000 henkilöä (-14 prosenttia edellisvuodesta).

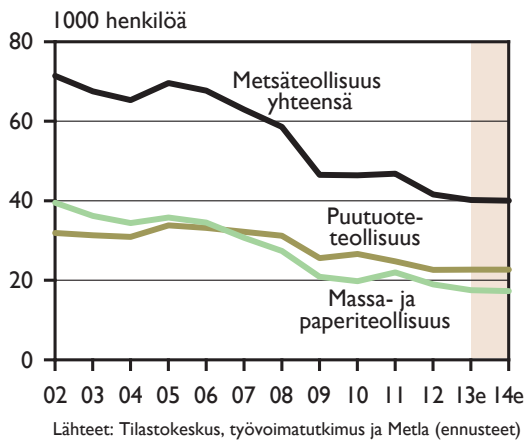
Vuoden 2013 tammi–heinäkuun työvoimatietojen ja tuotantomäärien ennusteiden valossa metsäteollisuuden työllisten määrä laskee tänä vuonna 40 200 henkilöön. Vähennys kohdistuu massan, paperin ja kartongin tuotantoon sekä rakennuspuusepänteollisuuteen. Puutuoteteollisuuden henkilöstömäärän arvioidaan pysyvän suunnilleen viime vuoden tasolla, 22 700 työllisessä. Saha- ja levyteollisuudessa työllisyys kohenee hieman Euroopan ulkopuolisiin maihin suuntautuvan viennin kasvun ansiosta. Suomessa uudisrakentaminen, erityisesti pientalorakentaminen, supistuu edelleen, mikä vähentää rakennuspuusepäntuotteiden kysyntää ja alan työllisyyttä. Massa- ja paperiteollisuuden työllisten määrän arvioidaan vähenevän tänä vuonna 17 500 henkilöön paino- ja kirjoituspaperin tuotannon supistuessa. Paperin kulutus perinteisillä vientimarkkinoilla Euroopassa ja Yhdysvalloissa laskee edelleen sähköisen viestinnän lisääntyessä. Myös heikko taloustilanne vähentää paperin kulutusta. Paperin tuotantomäärien arvioidaan supistuvan tänä vuonna 5 prosenttia. Sellun ja kartongin kohdalla tilanne on toinen ja niiden tuotanto kasvaa viime vuodesta 3–5 prosenttia. Myös paperi- ja kartonkijalosteiden tuotanto kasvaa hieman pakkausmateriaalien käytön lisääntyessä. Metsäteollisuudessa on tänäkin vuonna käynnissä tai jo päättynyt useita irtisanomisia ja lomautuksia koskevia yhteistoimintaneuvotteluja. Esimerkiksi Stora Enso päätti huhtikuussa säästöohjelmasta, jonka leikkaisi Suomesta jopa 650 työpaikkaa. Positiivisia uutisia edustaa Keitele Groupin päätös rakentaa Kemijärvelle puutuotetehdas, joka työllistää 70–80 henkilöä.

Vuonna 2014 työllisten määräksi ennustetaan 22 700 puutuoteteollisuudessa ja 17 300 massa- ja paperiteollisuudessa. Massa- ja paperiteollisuuden työllisten määrän ennustetaan siten vähenevän

Metsäteollisuuden työlliset 2012–2014e keskimäärin, henkilöä.

Toimiala	Työlliset		
	2012	2013e	2014e
Sahateollisuus	8 300	8 500	8 500
Puulevyteollisuus	2 000	2 400	2 400
Rakennuspuusepänteollisuus	12 300	11 800	11 800
Puutuoteteollisuus yhteensä	22 600	22 700	22 700
Massan, paperin ja kartongin tuotanto	15 600	13 900	13 600
Paperi- ja kartonkijalosteiden tuotanto	3 400	3 600	3 700
Massa- ja paperiteollisuus yhteensä	19 000	17 500	17 300
Metsäteollisuus yhteensä	41 600	40 200	40 000
Muutos edellisestä vuodesta	-11 %	-3 %	0 %

Lähteet: Tilastokeskus, työvoimatutkimus ja Metla (ennusteet)

Metsäteollisuuden työlliset 2002–2014e.

hieman paperin tuotantomäärien laskiessa edelleen. Kartongin ja sellun sekä paperi- ja kartonkijalosteiden valmistuksen tuotantomäärien nousut eivät riitä työllisyyden kohentumiseen. Koska sahatavaran ja vanerin tuotantomäärät pysyttelevät 2013 tasolla ja asuinrakentamisen elpymisen odotetaan alkavan vasta 2015, puutuoteteollisuudenkaan työllisyyskehitys ei käänny positiiviseksi.

Lähtitulevaisuudessa uusia työpaikkoja syntyy lähinnä puutuoteteollisuuteen. Metsäalan strategista ohjelmaa varten tehtyjen selvitysten mukaan puurakentamisen lisäämisellä Ruotsin tasolle ja puutuotteiden, erityisesti rakennuspuusepäntuotteiden, viennin kaksinkertaistamisella voitaisiin luoda useita tuhansia työpaikkoja, josta osa metsäsektorille. Työpaikkoja voi syntyä myös uusia puu- ja biomassatuotteita valmistavissa yrityksissä, energia-alalla puupohjaisten liikennepolttoaineiden valmistuksessa, bioöljy- ja biohiilituotannossa sekä metsäsektorin palvelutuotannossa.

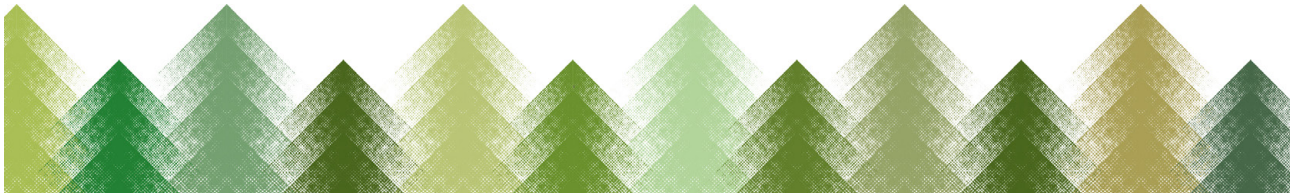
Työttömyysaste puutuoteteollisuudessa oli vuonna 2012 toimialasta riippuen 7–16 prosenttia ja massa- ja paperiteollisuudessa 7–12 prosenttia. Vähiten työttömiä oli paperi- ja kartonkijalosteiden valmistuksessa, 6,7 prosenttia. Keskimääräinen työttömyysaste metsäteollisuudessa oli 9,4 prosenttia, kun se kaikilla toimialoilla Suomessa oli 7,7 prosenttia.

Työllisyysluvut perustuvat Tilastokeskuksen työvoimatutkimukseen. Se on kuukausittainen, työikäisiin (15–74-vuotiaat) kohdistuva otantatutkimus, jossa puhelinhaastatteluin kerätään tietoja väestön työhön osallistumisesta, työllisyydestä ja työttömyydestä sekä työvoiman ulkopuolisten toiminnasta. Vuositasolla työllisten määrät ovat 12 kuukauden keskiarvoja. Tutkimushetkellä alle kolme kuukautta lomautettuna ollut luetaan työlliseksi. Metsäsektorin toimialojen työvoimaestimaatit ovat suuntaa-antavia, koska tarkasteltavan osaryhmän pienentyessä otannasta aiheutuvan satunnaisvaihtelun osuus kasvaa. Työvoimatutkimus

on kuitenkin ainoa näin ajantasaista ja kattavaa tietoa tuottava tietolähde.

Vuonna 2012 metsäteollisuuden kokonaistuottavuus nousi edellisvuodesta: puutuoteteollisuudessa 2,3 prosenttia ja massa- ja paperiteollisuudessa 3,4 prosenttia. Puutuoteteollisuudessa työn tuottavuus nousi 3,0 prosenttia, mutta pääoman tuottavuus laski 0,6 prosenttia. Massa- ja paperiteollisuudessa sekä työn että pääoman tuottavuus nousivat, edellinen 6,8 prosenttia ja jälkimmäinen 4,2 prosenttia. Laskelmat metsäteollisuuden tuottavuuskehityksestä perustuvat Tilastokeskuksen kansantalouden tilinpitoon. Työn tuottavuus on laskettu jakamalla toimialan kiinteähintainen bruttoarvonlisäys tehdyillä työtunneilla.

Puutuoteteollisuudessa työvoimakustannukset eli palkat ja sosiaaliturvamaksut olivat vuonna 2012 yhteensä 887 miljoonaa euroa (Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito, ennakkotieto). Laskua oli edellisestä vuodesta nimellisesti 4,1 prosenttia. Palkansaajaa kohti lasketut työvoimakustannukset olivat 43 900 euroa. Työvoimakustannukset muodostivat 16,2 prosenttia toimialan kokonaistuotoksen arvosta. Osuus vastasi kymmenvuotiskauden 2003–2012 keskimääräistä tasoa. Massa- ja paperiteollisuudessa työvoimakustannukset olivat vuonna 2012 yhteensä 1 405 miljoonaa euroa. Tämä oli 2,7 prosenttia edellisvuodesta vähemmän. Palkansaajaa kohti lasketut työvoimakustannukset olivat keskimäärin 74 300 euroa. Työvoimakustannusten osuus toimialan kokonaistuotoksen arvosta oli 10,5 prosenttia, mikä oli alhaisin osuus kymmenvuotiskaudella 2003–2012.

3 Metsätalous

3.1 Puuvarojen käyttö

Kolmena edeltävänä vuonna Suomen metsäteollisuus käytti tukki- ja kuitupuuta keskimäärin 59 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, josta kotimaisen puun osuus oli 53 miljoonaa kuutiometriä. Kuluvan vuoden kotimaisen ainespuun käytön ennuste on 54 miljoonaa kuutiometriä. Suomen metsävarat ovat runsaat ja riittävät hyvin havupuun tarpeen tyydyttämiseen, mutta koivukuitupuun käyttö ylittää arvioidut kestävätkä hakuumahdollisuudet ja sille on tuontitarvetta edelleenkin.

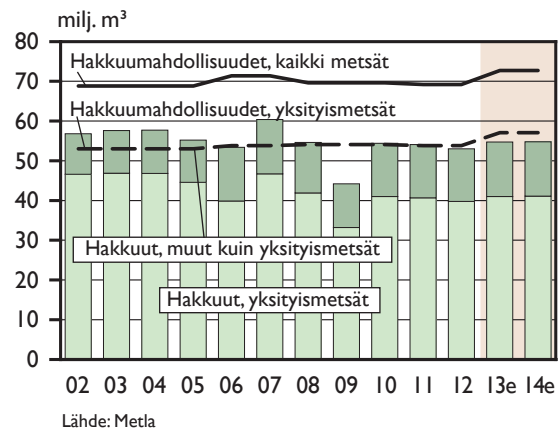
Suomessa on lähes 22,8 miljoonaa hehtaaria metsää (metsä- ja kitumaata), ja puuston kokonaismäärä on noin 2 300 miljoonaa kuutiometriä. Tästä männyn osuus on 50, kuusen 30, koivun 17 ja muiden lehtipuiden 3 prosenttia. Puuston vuotuinen kasvu on noin 104 miljoonaa kuutiometriä. Puuntuotannon ulkopuolella on lähes 3,2 miljoonaa hehtaaria metsää pääasiassa Pohjois-Suomessa. Metsätaloutta voidaan siten harjoittaa 19,6 miljoonan hehtaarin alueella, jolla on puustoa noin 2 100 ja vuotuista kasvua noin 101 miljoonaa kuutiometriä (kasvuprosentti 4,8). Puuvaranto lisääntyy noin 30 miljoonalla kuutiometrillä vuodessa, jos puuston vuotuinen poistuma säilyy noin 70 miljoonan kuutiometrin nykytasolla (poistumaprosentti 3,3).

Suurin kestävä hakuumahdollisuus on lähes 73 miljoonaa kuutiometriä ainespuuta (tukki- ja kuitupuuta) vuodessa. Tämän lisäksi metsistämme voitaisiin kestävästi korjata energiapuuta noin 21 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Tästä määrästä oksia ja lehtiä on 7,8, kantoja ja juuria 6 sekä runkopuuta 7,2 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Energiapuun kertymäärä on voimakkaasti sidoksissa ainespuuhakkuiden tasoon, sillä 15 miljoonaa siitä kertyy ainespuuhakkuiden hakkuutähteistä ja kannoista. Energiapuuhun lasketusta runkopuusta on dimensioiltaan ainespuukokoista 5,8 miljoonaa kuutiometriä. Lyhyellä aikavälillä metsänhoidollisesti ja taloudellisesti perusteltavissa oleva suurin ainespuun hakkuumäärä on 99,5 miljoonaa kuutiometriä vuodessa,

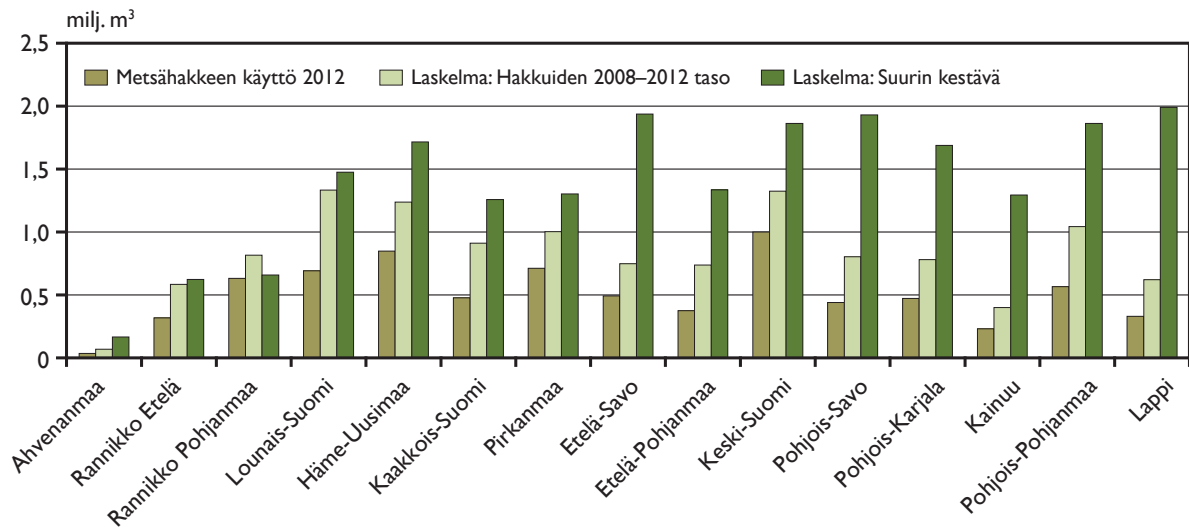
ja tämän lisäksi energiapuuta runsaat 27 miljoonaa kuutiometriä vuodessa.

Teollisuuspuun mitat täyttävän puun hakkuukertymä on kolmen viime vuoden aikana keskimäärin ollut lähes 54 miljoonaa kuutiometriä eli 74 prosenttia laskennallisesta hakuumahdollisuudesta. Yksityismetsien käyttöaste on hieman alempi, noin 70 prosenttia. Alueellisesti ainespuulla mitattu hyödyntämistä on korkein Etelä-Savossa (92 %), Kaakkois-Suomessa (88 %) ja Häme- Uusimaalla (82 %).

Esitetyt hakuumahdollisuuslaskelmat perustuvat tietoihin puuston määrästä, rakenteesta ja kasvusta sekä oletukseen, että metsänhoitotoimenpiteet tehdään ajallaan. Suurimman kestävätkä hakuumahdollarän laskelma osoittaa maksimitason, jolle hakkuut voivat nousta ilman, että hakuumahdollisuudet tulevaisuudessa pienenevät. Hakkuukertymäärä arvio perustuu optimointiin, jossa käytetty 4 prosentin laskentakorko johtaa taloudellisesti tehokkaaseen ja nykyistä voimakkaampaan metsien käsittelyyn. Laskelma ei ota huomioon tila- ja omistajakohtaisia rajoitteita, metsänomistajien hakkuu- ja puunmyyntikäyttäytymistä, teollisuuden puun kysyntää, eikä näin muodoin ole ennuste toteutuvista hakkuista. Tilakohtaisten kestävyysvaatimusten vallitessa suuralueiden kestävien

Teollisuuspuun hakkuut ja suurin kestävä hakuumahdollisuus 2002–2014e.

Lähde: Metla

Metsähakkeen energiakäyttö 2012 metsäkeskuksittain ja energiapuun korjuumahdollisuudet, milj. m³ vuodessa.

hakkuumahdollisuuksien on arvioitu alenevan hieman yli 10 prosenttia.

Laskelmat eivät myöskään ota huomioon esimerkiksi kiinteistörakennetta tai kaavoitusta. Maanmittauslaitos on arvioinut metsälöiden kiinteistörakenteen olevan noin neljän miljoonan hehtaarin osalta niin pirstoutunut, että se haittaa metsätalouden harjoittamista. Tällaisia alueita on etenkin Pohjanmaalla.

Metsäntutkimuslaitos on tehnyt selvityksen yleiskaavoituksen vaikutuksesta hakkuumahdollisuuksiin Metsänomistajaliitto Etelä-Suomen alueella, josta mukana selvityksessä oli 32 kuntaa. Yleiskaavat vaikuttivat metsätalouteen erityisesti kaupunkien, taajamien sekä virkistyskäyttöön merkittyjen ja ympäristöarvoja sisältävien kohteiden läheisyydessä lisäämällä rajoitetussa puuntuotannossa olevien alueiden pinta alaa 1,5:stä 5,5 prosenttiin. Rajoitukset koskivat lähinnä uudistamista eli avohakkuu tai joissakin tapauksissa kaikki uudistushakkuut oli kielletty, millä pyrittiin säilyttämään puustoisina. Suojelupinta-alaa rajoitukset nostivat vain vähän.

Yleiskaavamerkintöjen käyttörajoitukset merkitsivät noin 2 prosentin pienennystä kantorahatulojen ja suurimman kestävä hakkuukertymän arvioihin. Jos yleiskaavamerkintöjen tulkintaa kuntien toimesta kiristetään maisematyöluopamenettelyn avulla, suurin kestävä hakkuukertymäärä voi pienentyä jopa 6 prosenttia.

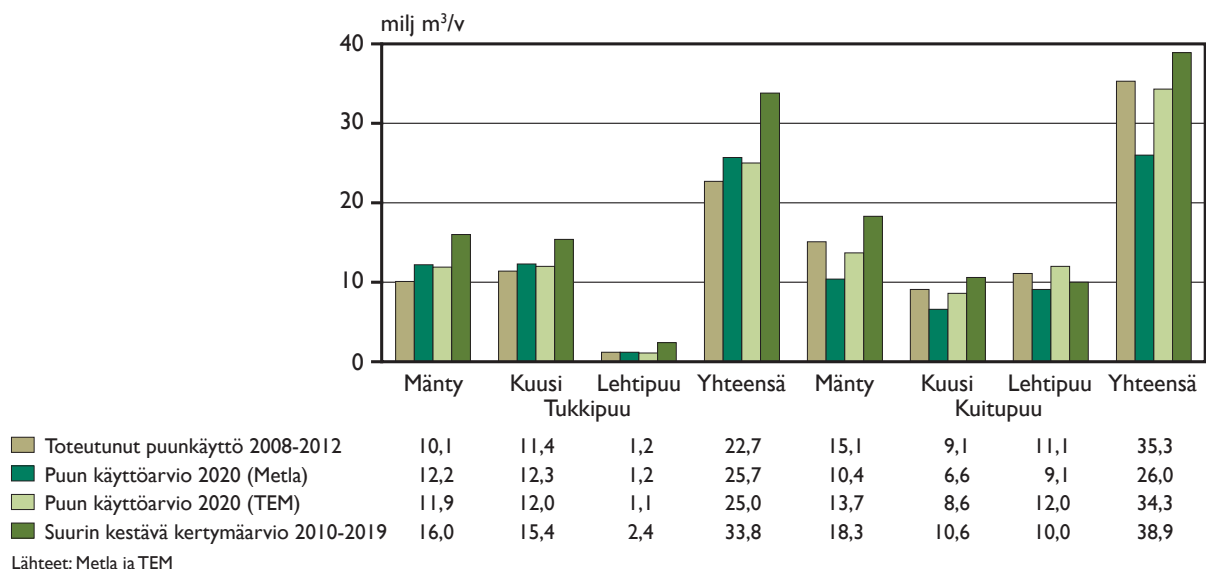
Metsähaketta käytettiin lämmön- ja energiantuotantoon vuonna 2012 noin 7,6 miljoonaa kuutiometriä. Kotitalouksissa arvioidaan käytettävän polttopuuta noin 6,7 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Valtioneuvoston asettama tavoite metsähakkeeseen pohjautuvalle lämmön ja energian tuotannolle vuonna

2020 vastaa noin 13,5 miljoonaa kuutiometriä. Jos kotitalouksien polttopuun käyttö säilyy nykytasolla, puun energiakäytön arvio vuonna 2020 pitäisi olla noin 20 miljoonaa kuutiometriä. Jos ainespuuhakkuut säilyvät nykytasolla, merkittävä osa kasvavasta energiapuun käytöstä on täytettävä ainespuukokoisella puulla.

Energiapuun talteenottoa on mahdollista tehostaa myös nykyisellä ainespuuhakkuiden tasolla. Vuosina 2008–2012 keskimäärin korjatun noin 50 miljoonan ainespuukuutiometrin lisäksi arvioidaan taloudellisesti kannattavasti korjattavissa olevan noin 12,1 miljoonaa kuutiometriä energiapuuta vuodessa, josta noin puolet on ainespuuhakkuiden hakkuutähteitä ja puolet lasketaan olevan ainespuukokoista puuta. Viime vuoden 7,6 miljoonaa korjattua energiapuukuutiometriä vastaa noin 60 prosentin hyödyntämistä nykyisellä ainespuuhakkuiden tasolla. Suurimman kestävä hakkuumahdollisuusarvion tasolla nykyisellään korjattu energiapuumäärä vastaa noin 35 prosentin hyödyntämistä energiapuun hakkuumahdollisuuksista.

Alueellisesti energiapuun käyttö suhteutettuna energiapuun hakkuumahdollisuuksiin on suurinta Rannikon metsäkeskuksen Pohjanmaan alueella ja Pirkanmaan ja Keski-Suomen metsäkeskusten alueilla, missä käyttö vastaa yli 70 prosenttia viime vuosina toteutuneiden ainespuuhakkuiden ohessa korjattavissa olevan energiapuun hakkuumahdollisuuksista. Rannikon metsäkeskuksen alueella energiapuun käyttö on lähellä myös suurimman kestävä hakkuumahdollisuusarvion tasoa energiapuun osalta.

Ainespuun käytöstä vuoteen 2020 mennessä on esitetty erilaisia arvioita. Niiden mukaan tukkipuun käyttö olisi noin 25–26 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, mikä on noin 2–3 miljoonaa kuutiometriä

Ainespuun käyttö ja hakkuumahdollisuudet.

enemmän vuodessa kuin 2008–2012 toteutunut käyttö. Kuitupuun käytön ennustetaan vähenevän arviosta riippuen 26–34 miljoonan kuutiometrin tasolle vuodessa. Toteutuessaan ennusteiden mukainen tukkipuun käyttöaste olisi 74–76 prosenttia suurimpaan kestävään kertymäärävioon suhteutettuna ja kuitupuun osalta 67–88 prosenttia.

Pitkällä tähtäyksellä puuvarannon riittävyys ei liene ainespuun osalta keskeisin ongelma vaan ongelmaksi saattaa kysynnän lisäksi muodostua tarjolle tulevan puun määrä. Ainostaan koivukuitupuun osalta teollisuuden käyttö ylittää kotimaiset hakkuumahdollisuudet ja vajeus joudutaan kattamaan tuontipuulla. Muutokset puun ja metsien käytössä, kuten puun energiakäytön lisäys ja metsien muiden käyttömuotojen kasvu, supistavat mahdollisesti edelleen ainespuun tarjontaa.

3.2 Raakapuumarkkinat

Hakkuumäärissä ja puutavaran hinnoissa ei ole odotettavissa suuria muutoksia tänä ja ensi vuonna. Vuonna 2013 mänty- ja kuusitukkien kantohintojen ennustetaan nousevan vuositasolla 2–4 prosenttia Aasian hyvän sahatavaran kysynnän ansiosta. Koivutukin kantohinnan odotetaan pysyvän ennallaan. Kuitupuun kantohintojen ennustetaan nousevan prosentin, kun sellun ja kartongintuotanto kasvavat. Markkinahakkuiden ennustetaan nousevan yli 53 miljoonaan kuutiometriin, mikä on 3 prosenttia vuodentakaista enemmän. Raakapuun tuonti kasvaa 1,5 miljoonalla kuutiometrillä 11 miljoonaan kuutiometriin.

Vuonna 2014 tukkipuiden kantohintojen ennustetaan nousevan 1–2 prosenttia, kun myös Euroopassa sahatavaran kysyntä hieman lisääntyy. Mänty- ja koivukuitupuun kantohinnat nousevat prosentin ja kuusikuitupuun kantohinta jää kuluvaan vuoden tasolle, kun paperintuotannon lasku ja tuontipuun lisääntyminen vaikuttavat kuitupuun kysyntään. Markkinahakkuiden ennustetaan pysyvän kuluvaan vuoden tasolla reilussa 53 miljoonassa kuutiometrissä. Raakapuun tuonti jatkaa kasvuaan 10 prosentilla yli 12 miljoonaan kuutiometriin.

Alkuvuoden 2013 hakkuut ennätysuureet

Kuluvana vuonna markkinahakkuut ovat tammi–elokuussa ylittäneet kaikkien aikojen toiseksi korkeimpaan määrään, 35,8 miljoonaan kuutiometriin. Kasvu vuodentakaisesta on tukkipuussa 3 prosenttia ja kuitupuussa 6 prosenttia. Alkuvuonna tukkipuun kysyntää on parantanut sahatavaran ja vanerin viennin kasvu Euroopan ulkopuolisiin maihin. Euroopassa ja kotimaassa taantuma on sen sijaan laskenut kulutusta. Kuitupuun hakkuuta ovat lisänneet sellun ja kartongin tuotannon ja viennin lisääntyminen sekä varastojen kasvattaminen, joiden vaikutus kuitupuun käyttöön on ollut yhteenlaskettuna suurempaa kuin samaan aikaan tapahtunut paperin tuotannon supistuminen.

Kuluneen alkuvuoden poikkeuksellisuutta korostaa vielä se, että markkinahakkuutilasto kertoo vasta osatotuuden kuluvaan vuoden hakkuiden määrästä. Tilastoissa alkuvuoden markkinahakkuiden edellä on vain vuoden 2007 korkeasuhdanteen tammi–elokuun

Kanto- ja vientihintojen suhteen kehitys

Antti Mutanen ja Jari Viitanen

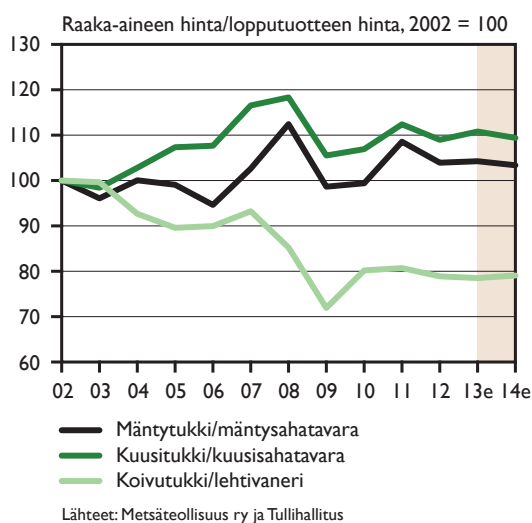
Metsäteollisuuden tuotannon kannattavuuden ja hintakilpailukyvyn kannalta on keskeistä, kuinka tuotantokustannukset kehittyvät suhteessa tuotteiden myyntihintoihin. Oheisissa kuvioissa tätä suhdetta on havainnollistettu puuraaka-aineen osalta siten, että puutavaralajin kantohinta on jaettu puutavaralajista valmistettavan tuotteen markkinahintaa kuvaavalla viennin yksikköarvolla (vientihinnalla).

Tukkipuutavaralajeille on kullekin valittu vertailun käyttökohteeksi tietty puutuoteteollisuuden perustuote - mäntysahatavara mäntytukille, kuusisahatavara kuusitukille ja lehtivaneri koivutukille - jonka tuotannosta suuri osa viedään ulkomaille ja jonka vientihinnan voidaan ajatella kuvaavan tarkasteltavasta puutavaralajista valmistettavan lopputuotteen markkinahintaa. Samoin mänty- ja koivukuitupuulle on valittu yksittäiset massa- ja paperiteollisuuden tuotteet, havu- ja lehtisulfaattisellu, joiden vientihintojen arvioidaan kuvaavan suhteellisen hyvin näistä puutavaralajeista valmistettavien lopputuotteiden markkinahintoja. Kuusikuitupuulla ei sen sijaan ole edellisten puutavaralajien tavoin käyttökohtetta, jonka viennin yksikköarvo kuvaisi riittävän hyvin puutavaralajista valmistettavan lopputuotteen markkinahintaa. Tämän vuoksi arviona kuusikuitupuusta valmistetun lopputuotteen markkinahinnasta on käytetty kuusikuitupuun käyttömäärillä painotettua keskiarvoa sanomalehtipaperin, päällystämättömän ja päällystetyn aikakauslehtipaperin sekä eräiden kartonkilautujen vientihinnoista.

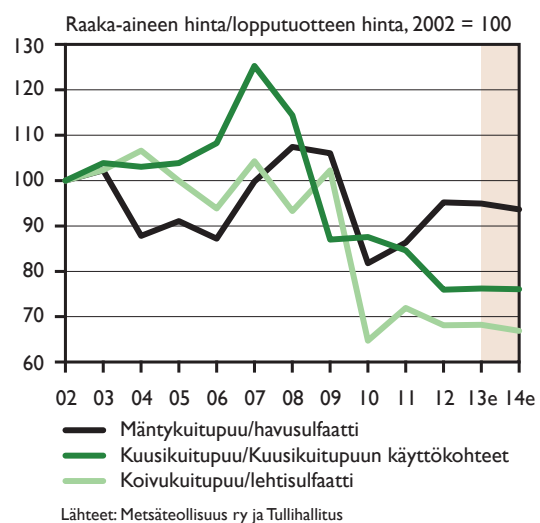
Kuviossa puutavaralajin kantohinnan ja lopputuotteen vientihinnan suhde on indeksoitu (2002=100), sillä raakapuun käyttömäärät eri tuotteiden tuotannossa vaihtelevat runsaasti, eikä hintasuhteiden absoluuttisilla arvoilla ole siten mielekää tulkintaa. Indeksoinnin vuoksi hintasuhteiden aikasarjojen tasoja ei voi suoraan vertailla, vaan tarkastelun kohteena ovat

aikasarjojen kehityskulut suhteessa toisiinsa ja perusvuoteen. Kun hintasuhteen kuvaaja kulkee vaakasuoraan, kantohinnan ja vientihinnan muutosnopeudet ovat olleet samoja. Kuvaajan noustessa kantohinta on noussut suhteessa vientihintaa nopeammin (tai vientihinta on laskenut suhteessa kantohintaa nopeammin). Indeksien laskiessa kantohinta on laskenut suhteessa vientihintaa nopeammin (tai vientihinta on noussut suhteessa kantohintaa nopeammin). Mikäli indeksin arvo on suurempi kuin 100 (pienempi kuin 100), kyseisenä ajankohdana kantohinta suhteessa vientihintaan on ollut korkeampi (matalampi) kuin vuonna 2002.

Puutuoteteollisuudessa vuonna 2007 havutukkien kantohinnat nousivat havusahatavaran vientihintoja nopeammin. Samoin kävi vuonna 2008, mutta silloin taustalla oli sahataran vientihintojen romahdus. Tämä näkyy huippuna sekä mäntytukin ja mäntysahatavaran että kuusitukin ja kuusisahatavaran hintasuhteiden kehityksessä. Muutoin hintasuhteiden kehitys on ollut varsin tasaista. Kuusitukin kantohinta suhteessa kuusisahatavaran vientihintaan on kuitenkin pysytellyt viime vuosina korkeammalla kuin perusvuonna 2002. Sen sijaan mäntytukin kantohinta suhteessa mäntysahatavaran vientihintaan on pysytellyt lähellä vuoden 2002 tilannetta. Koivutukin kantohinnan ja lehtivanerin vientihinnan hintasuhte aleni huomattavasti vuosina 2007–2009. Tämän jälkeen hintasuhteen kehitys on ollut hyvin tasaista. Hintasuhte vaikuttaa viime vuosina vakiintuneen tasolle, joka on selvästi alhaisempi kuin vuonna 2002. Koivutukin ja lehtivaneri hintasuhteen kehitys poikkeaa kuitenkin havutukkien ja havusahatavaran hintasuhteiden kehityksestä. Vuonna 2013 kuusitukin kantohinnan ennustetaan nousevan suhteellisesti hieman enemmän kuin kuusisahatavaran vientihinnan, mutta hintasuhteen odotetaan palaavan vuonna 2014 likimain vuoden

Tukkipuutavaralajien kantohintojen suhde lopputuotteiden vientihintoihin 2002–2014e (2002=100).

Kuitupuutavaralajien kantohintojen suhde lopputuotteiden vientihintoihin 2002–2014e (2002=100).

2012 tasolle. Mäntytukin kantohinnan ja mäntysahatavaran vientihinnan sekä koivutukin kantohinnan ja lehtivanerin vientihinnan hintasuhteiden ennustetaan kehittyvän vuosina 2013 ja 2014 tasaisesti.

Massa- ja paperiteollisuudessa raakapuun kantohinnan ja lopputuotteen vientihinnan kehityskuluissa on enemmän vaihtelua kuin puutuoteteollisuudessa. Vuosina 2009 ja 2010 mäntykuitupuun ja havusulfaattisellun sekä koivukuitupuun ja lehtisulfaattisellun hintasuhteet pienenevät selvästi. Tähän tärkeänä syynä oli korkeasuhdanteen alkaminen sellun maailmanmarkkinoilla, mikä nosti sellun vientihintoja. Mäntykuitupuun ja havusulfaattisellun tapauksessa hintasuhteet on vuoden 2010 jälkeen kehittyneet takaisin kohti vuoden 2002 tasoa, kun taas koivukuitupuun ja lehtisulfaattisellun tapauksessa hintasuhteet on jäänyt selvästi vuotta 2002 alhaisemmalle tasolle. Kuusikuitupuun kantohinnan ja kuusikuitupuusta valmistettavien tuotteiden vientihinnan hintasuhteet kohosi vuoteen 2007 saakka, jonka jälkeen hintasuhteet on heikentynyt useana vuotena peräkkäin. Vaikka sanoma- ja aikakauslehtipaperien menekin sekä vientihinnan kehitys on viime vuosina ollut laskevaa, on kuusikuitupuun kantohinnan suhteellinen lasku ollut lopputuotteiden hinnan laskua nopeampaa. Vuosina 2013 ja 2014 kuitupuun kantohintojen ennakoitaan kehittyvän maltillisesti, eikä sellun tai paperien ja kartonkien vientihintojen nousujen odoteta olevan suuria. Tällöin myöskään kanto- ja vientihintojen suhteiden kehityskuluissa ei ennusteta tapahtuvan suuria muutoksia.

Hintasuhteiden kuvaajia tulkittaessa on muistettava, että ne eivät huomioi muiden kustannustekijöiden kuin kotimaisen puuraaka-aineen tai puutavaralajeista valmistettavien muiden tuotteiden kuin tarkasteluun valittujen päätuotteiden hintakehityksiä. Esimerkiksi massa- ja paperiteollisuudessa raakapuun kustannusosuus on varsin pieni verrattuna kemikaali- tai työvoimakustannuksiin. Toisaalta puukustannuksiin vaikuttaa myös tuontipuu, josta teollisuus on riippuvainen erityisesti koivun osalta. Puutuoteteollisuudessa sahatavaran jatkojalostuksella ja sivutuotteilla, kuten sahatavarakkeella, on puolestaan tärkeä rooli toimialan liikevaihdon muodostuksessa. Huomioitava on myös kantohinnan ja vientihinnan määräytymisen ajallinen ero, sillä pystykaupan solmimisen, puiden hakkuun ja jalostuksen välinen aikaero voi olla pitkä. Tällöin myös aikaero valmiin tuotteen viennin ja tuotteen valmistukseen käytetyn puuerän hankinnan välillä voi muodostua pitkäksi.

Hintasuhteiden kuvaajista ei voida tehdä suoria päätelmiä toimialojen kannattavuuden, hintakilpailukyvyn tai toimialojen puustamaksukyvyn kehityksestä. Sen sijaan hintasuhteet paljastaa lopputuotteen ja sen valmistuksessa tarvittavan tärkeän ja joidenkin tuotteiden kohdalla selkeästi tärkeimmän tuotantopanoksen hintojen kehitysnopeuksien ja -suuntien erot. Raakapuun ja lopputuotteen hintasuhteen kehitys kertoo myös karkeasti siitä, kuinka raakapuun kustannusosuus ja siten puuraaka-aineen merkitys kustannustekijänä on kehittyneet eri tuotteiden tuotannossa.

hakkuumäärä 36,7 miljoonaa kuutiometriä. Jos lisäksi otetaan huomioon vuodesta 2007 kolminkertaistunut ja suurelta osin markkinahakkuiden ja hakkuukertymän tilastoinnin ulkopuolelle jäävä energiapuun korjuu, vuoden 2013 tammi–elokuun kokonaishakkuiden voidaan arvioida ylittäneen selvästi kaikkien aikaisempien vuosien ennätykset.

Vuonna 2012 pienpuun ja järeän puun määrä metsähakkeen voimalaitoskäytössä oli jo 4 miljoonaa kuutiometriä, kun vuonna 2007 vastaava määrä oli alle miljoona kuutiometriä. Markkinahakkuut ovat vuodesta 2008 alkaen olleet metsien rakenteesta johtuen melko harvennushakkuuvaltaisia, mikä on heijastunut myös kantohintojen kehitykseen. Tällöin tarjontaa on riittänyt myös energiapuuksi. Vuosina 2008–2012 tukin osuus markkinahakkuista oli 41–42 prosenttia, kun vuosina 1996–2007 tukin osuus oli keskimäärin 49 prosenttia. Kun aikaisempaa suurempi osa tukista saadaan harvennushakkuista eikä päätehakkuiden, myös tukin keskikoko on pienempi kuin aikaisemmin.

Metsätuhoista ovat kuluvana vuonna olleet ajan-kohtaisia kirjanpajan aiheuttamat tuhot kaakoisessa Etelä-Suomessa. Markkinoille on tullut metsäkeskusten keräämien metsänkäyttöilmoitusten mukaan tammi–elokuussa yli 1 300 hehtaaria

hyönteistuhojen vuoksi tehtyjä kasvatushakkuita, mikä on yli kaksinkertainen määrä vuodentakaiseen nähden. Päätehakkuita hyönteistuhojen vuoksi on ilmoitettu 180 hehtaaria, mikä on myös yli kaksinkertainen viime vuoteen verrattuna.

Loppuvuonna 2013 hakkuiden kasvu tasaantuu

Tukkipuun tarjonta yksityismetsistä jatkuu Suomen metsäkeskuksen keräämien metsänkäyttöilmoitusten perusteella hyvänä. Sen sijaan valtion ja yritysten metsistä tarjonta on pienenevässä. Yksityismetsissä uudistushakkuiden käyttöilmoitukset lisääntyivät tammi–elokuussa 18 prosentilla yli 70 000 hehtaariin. Kaikkiaan uudistamishakkuiden metsänkäyttöilmoituksia tehtiin elokuun loppuun mennessä 97 000 hehtaariin, missä nousua vuodentakaisesta oli vain 8 prosenttia. Myös harvennushakkuista on tehty vilkkaasti ilmoituksia nimenomaan yksityismetsistä (208 000 ha, +22 %), sillä kokonaiskasvu oli vain 13 prosenttia.

Tammi–elokuun ennätyksellisistä hakkuista huolimatta markkinahakkuiden tason ennustetaan jäävän koko vuoden tasolla vielä jälkeen vuoden 2007 määristä. Vuoden 2013 markkinahakkuiden ennustetaan kasvavan 3 prosenttia vuodentakaisesta yli 53 miljoonaan

Omistajaryhmä/ raakapuulaji	2012 milj. m ³	2013e milj. m ³	muutos %	2014e milj. m ³	muutos %
Markkinahakkuut, yhteensä	51,5	53,3	3	53,3	0
Yksityismetsät ¹	39,7	41,9	5	41,5	-1
Yhtiöt ja Metsähallitus	11,8	11,4	-3	11,8	3
Tukkipuu	21,4	21,7	1	22,1	2
Kuitupuun	29,9	30,6	2	30,3	-1
Polttopuu	0,8	0,9	10	1,0	10
Ainespuun tuonti	9,5	11,0	16	12,1	10
Poltto- ja jätepuun tuonti	0,5	0,6	10	0,6	0
Markkinahakkuut ja ainespuun tuonti	61,0	64,3	5	65,5	2

¹ Sisältää kunnat, seurakunnat ym.
Lähde: Metla ja Tullihallitus

kuutiometriin. Yksityismetsien osuudeksi ennustetaan 41,9 ja valtion ja yhtiöiden 11,4 miljoonaa kuutiometriä. Tukkipuussa markkinahakkuiden kasvun ennustetaan olevan prosenttia ja kuitupuussa 2 prosenttia verran, sillä sahatavaran viennin sekä kuitupuuvastojen kasvun ennustetaan pienenevän loppuvuonna.

Vuosittaiset keskimääräiset kantohinnat nousevat Aasian sahatavaran kysynnän mukana eniten kuusituokilla 4 prosenttia vuodentakaisesta, kun taas mänty-tukin kantohinta nousu jää 2 prosenttiin. Koivutukin kantohinta pysyy vuodentakaisella tasolla, sillä suuri osa koivutukin tarjonnasta tulee havupuuvastojen leimikoista. Tästä syystä koivutukkien tarjonta riippuu merkittävästi osin havupuun tarjonnan määrästä ja vain osin koivutukin hinnasta. Kuitupuiden kantohinnat nousevat prosenttia, kun sellun-, paperin- ja kartongintuotannon yhteenlasketut vaikutukset kuitupuun kysyntään jäävät melko pieniksi. Pienpuun käytössä suurimmat muutokset tulevatkin energiapuun käytön kasvusta, jota käsitellään suhdannekatkauksessa tänä vuonna ensimmäistä kertaa omassa Bioenergiamarkein -luvussa.

Puun kokonaistuonnin ennustetaan kuluva vuonna nousevan 11,6 miljoonaa kuutiometriin, kun puun tuonti Venäjältä muuttui kannattavammaksi Venäjän viime vuonna toteutuneen WTO-jäsenyyden takia. Tästä raakapuun osuus on 11 miljoonaa kuutiometriä. Tammi-kesäkuussa 2013 puuta tuotiin Suomeen 5,8 miljoonaa kuutiometriä, mikä on neljänneksen enemmän vuodentakaiseen verrattuna. Alkuvuonna tuonti-puutavaralajeista tärkeimmän koivukuitupuun tuonti kasvoi 54 prosentilla. Sen sijaan toiseksi tärkeimmän tuontiartikkelin eli hakkeen tuonti ei alkuvuonna kasvanut vuodentakaisesta. Puun tuonin lisääntyminen kasvattaa osaltaan valmiin puutavaran varastoja, kun tuontipuun logistiikka kestää kotimaista puuta pidemmän ajan leimikoilta tehtaisiin. Kuitupuiden tuontihinnat olivat kesäkuussa 2013 koivu- ja kuusikuitupuulla

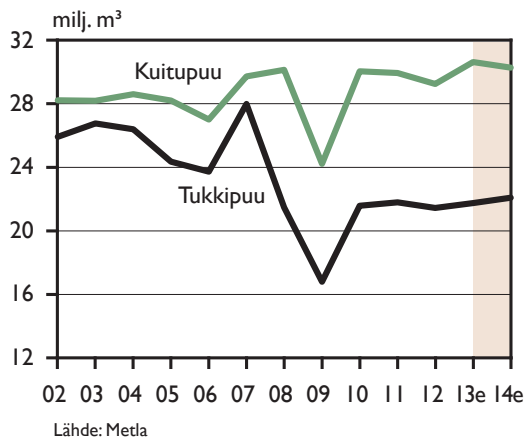
noin 45 ja mäntykuitupuulla 48 euroa kuutiometriltä. Niiden hintataso ylittää siten selvästi kotimaisen kuitupuun keskimääräisen tehdashinnan.

Kasvu jatkuu vuonna 2014

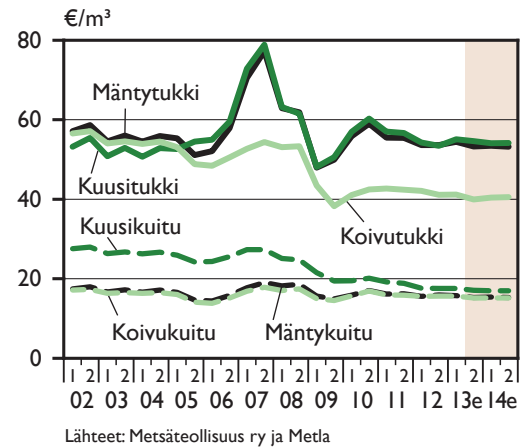
Puumarkkinoiden toiminta on ollut viimeisten puolentoista vuoden ajan poikkeuksellisen ennakoitavaa, eikä tähän ennusteta vuodelle 2014 muutosta. Näyttäisi siltä, että puumarkkinat ovat uudelleen löytäneet vakaan tasapainotilan vuosien 1993–2005 verosiirtymäkauden päättymisen, vuoden 2007 korkeasuhdanteen sekä vuosien 2008–2010 ja vielä vuonna 2011 vaikuttaneiden myyntitulon verohuojennusten jälkeen. Puunkäyttö ja -korjuu ovat näin ollen sopeutuneet aikaisempaa suurempaan harvennushakkuiden osuuteen.

Vuonna 2014 tukkipuun markkinahakkuut kasvavat parilla prosentilla yli 22 miljoonaa kuutiometriin, kun sahatavaran ja vanerin tuotannot lisääntyvät hieman. Tukkipuiden keskimääräiset kantohinnat nousevat 1–2 prosenttia. Kuitupuun markkinahakkuiden ennustetaan hieman pienenevän 30,3 miljoonaa kuutiometriin, kun tuontipuun määrä kasvaa 10 prosentilla yli 12 miljoonaa kuutiometriin ja paperintuotannon väheneminen jatkuu. Vaikka sellun ja kartongin tuotanto kasvavat, kuitupuuta käyttävän metsäteollisuuden tuotannon lisääntyminen jää paperintuotannon vähentämisen vuoksi pieneksi. Lisäksi kuitupuun päätyminen energiapuuksi jatkaa kasvuaan, mikä harvennushakkuiden kasvun tasoittuessa alkaa vaikuttaa myös kuitupuun markkinahakkuisiin niitä alentaen.

Kuitupuun kantohinnat nousevat 0–1 prosenttia kokonaiskysynnän hieman kasvaessa ja tuontikuitupuun tehdashintojen säilyessä kotimaan hintoja selvästi korkeammalla tasolla. Harvennushakkuiden osuus pienenee hieman, mikä myös vaikuttaa kantohintatasoa nostavasti.

Tukki- ja kuitupuun markkinahakkuut 2002–2014e.

Puutavarylajien kantohinnat puolivuositain 1/2002–2/2014e vuoden 2012 hinnoin (elinkustannusindeksi).

Kaukokuljetuksiin lisätönneja

Raskaiden tavarankuljetusajoneuvojen ja ajoneuvoyhdistelmien suurimmat sallitut mitat ja massat muuttuivat jo vuoden 2013 lokakuun alusta. Ajoneuvojen suurin sallittu korkeus nousee 4,2 metristä 4,4 metriin ja massa 60 tonnista 76 tonniin. Vaikka nykykaluston uusimiseen kuluukin kuljetusyrittäjiltä vielä aikaa, ajoneuvoasetuksen muutoksilla on vaikutuksia myös lyhyellä aikavälillä. Viiden vuoden siirtymäaikana sallitaan myös nykykalustolle suuremmat kuormat, jos ajoneuvot täyttävät niitä koskevat turvallisuusvaatimukset.

Kääntöpuolena raskaan liikenteen ajoneuvojen massojen kasvu on jo nyt aiheuttanut uusia rajoituksia ja tarkistuksia siltojen ja teiden käytölle. Rajoitukset lisäävät töitä raskaan ajoneuvoliikenteen reittien suunnittelussa, koska painorajoitteiset tieosuudet joudutaan kiertämään. Myös metsäteiden perusrannuksia joudutaan todennäköisesti lisäämään, jotta entistä raskaammilla autoilla päästään noutamaan puupinot metsistä. Uusi kalusto tulee aikanaan muuttamaan myös puutavaran katkontamittoja.

Metsäpolitiikan uudistuksia

Merkittävä osa maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olevista käytännön metsätalouteen vaikuttavista laeista uudistetaan kuluvana vuonna. Uusi laki puutavaran mittauksesta hyväksyttiin kesäkuussa 2013. Eduskunnan käsittelyssä on parhaillaan muutettu metsälaki, joka annettiin eduskunnalle kesäkuussa 2013. Uusi laki metsätohojen torjunnasta ja muutettu laki metsänhoitoyhdistyksistä annettiin eduskunnalle syyskuussa 2013. Metsänhoitoyhdistyslain muutoksesta virinnee loppuvuoden mittaan vielä vilkasta

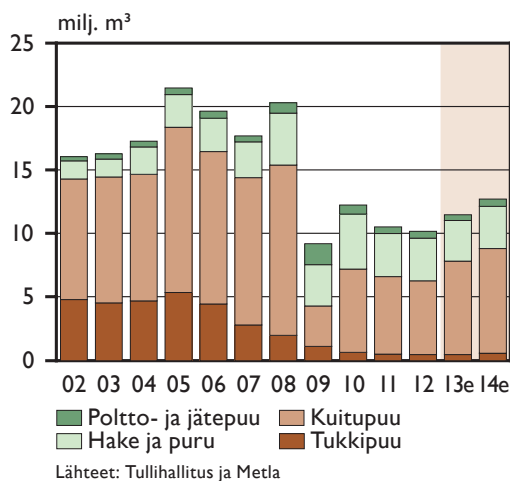
keskustelua, sillä etukäteen lakiluonnoksesta annetuissa lausunnoissa oli hajontaa. Eduskunnalle annettiin syyskuussa 2013 myös laittoman puun ja siitä jalostettujen tuotteiden saapumista ja käyttöä EU-alueella estävän FLEGT-asetuksen (Forest Law Enforcement Governance and Trade) kansallista täytäntöönpanoa koskeva laki puutavaran ja puutuotteiden markkinoille saattamisesta.

EU:n uusi metsästrategia julkaistiin syyskuussa 2013. Vaikka metsästrategia on melko yleisluontoinen, sillä on EU:n päätöksenteossa erityistä merkitystä: EU:lla ei ole varsinaista yhteistä metsäpolitiikkaa, mutta useilla muilla politiikan lohkoilla sivutaan metsään liittyviä asioita. Strategiseksi linjaukseksi voidaan käsittää myös vuodenvaihteen 2013–2014 tienoille valmistuvaksi kaavailtu hallituksen metsäpoliittinen selonteko. Kesäkuun lopussa päästiin sopuun EU:n maatalouspolitiikan uudistuksesta vuosille 2014–2020 ja samalla maaseudun kehittämissä politiikan linjauksista. Nämä linjaukset ovat edellytyksenä myös EU:n maa- ja metsätalouden valtiontukea koskeville suuntaviivoille vuosille 2014–2020. Vielä voimaan saattamattoman metsätalouden rahoituslain ja pienpuun energiatuokilain lopulliset muodot riippuvat näistä

Yksityismetsien keskimääräiset kantohinnat 2012–2014e.

Puutavarylaji	2012 €/m³	2013e €/m³	muutos %	2014e €/m³	muutos %
Mäntytukki	53,6	54,9	2	55,5	1
Kuusitukki	53,9	55,9	4	56,3	1
Koivutukki	41,6	41,4	0	42,1	2
Mäntykuitu	15,7	15,8	1	15,9	1
Kuusikuitu	17,5	17,6	1	17,6	0
Koivukuitu	15,5	15,6	1	15,7	1

Lähde: Metsäteollisuus ry ja Metla

Tuontipuun määrä puutavaralajeittain 2002–2014e.

suuntaviivoista. Sitä ennen voidaan toimia nykyisen KEMERA-lain perusteella.

Metsätalouden harjoittamiseen on siten tulossa merkittäviä rakenteellisia pitkällä aikavälillä vaikuttavia uudistuksia, jotka vapauttavat metsätaloutta sääntelystä. Kotimaan muista rakennetekijöistä ei toistaiseksi ole voitu vaikuttaa metsänomistajien ikääntymiseen eikä metsätalouden verotusasemaan elinkeinona. Nykyverolakien mukaan metsätalous käsitetään Suomessa elinkeinotoiminnan sijasta sijoitustoiminnaksi, mikä poikkeaa useista kilpailijamaista. Metsätalouden verotus on myös kiristymässä, suurelta osin verotuksessa olevien tulontasausmahdollisuuksien vähäisyyden vuoksi. Pääomatuloja verotetaan 30 prosentin mukaan 50 000 euroon asti, jonka ylittävältä osin vero on 32 prosenttia. Hallituksen kevään kehysriihessä tekemän päätöksen mukaan pääomatulo-verotuksen progressiorajaa alennetaan 50 000 eurosta 40 000 euroon vuoden 2014 alussa.

3.3 Bioenergiamarkkinat

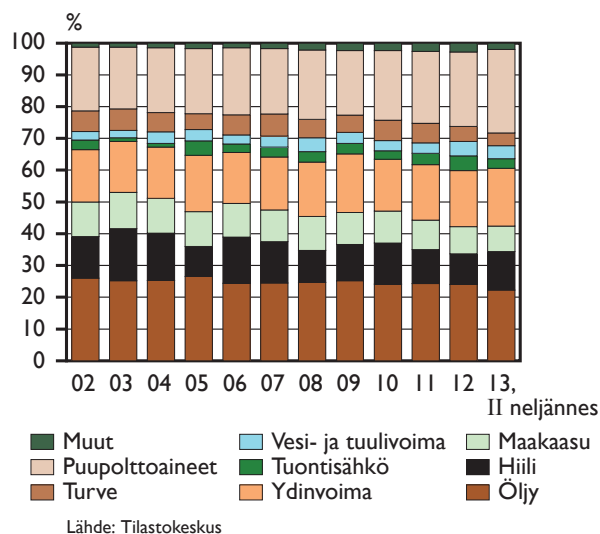
Energiatuotannossa käytettävien polttoaineiden verotus kiristyi vuoden 2013 alusta, mikä on nostanut fossiilisten polttoaineiden ja erityisesti turpeen hintaa laitospolttoaineena. Metsähakkeen hintakehitys on ollut fossiilisia polttoaineita maltillisempaa, mutta myös sen hinta on noussut kysynnän tasaisesti kasvaessa. Vuoden 2013 toisella neljänneksellä metsähakkeen laitoshintana oli 20,60 euroa/megawattitunti (€/MWh), joka oli keskimäärin 10 prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin. Vuonna 2014 metsähakkeen keskimääräisten laitoshintojen ennustetaan hieman nousevan vuoden 2013 tasosta noin 21,5 euroon megawattitunnilla.

Metsähakkeen kokonaiskäytön ennustetaan vuonna 2013 jatkavan kasvuaan noin 8,9 miljoonaa kiintokuutiometriin ja vuonna 2014 käytetään 9,6 miljoonaa kiintokuutiometriä.

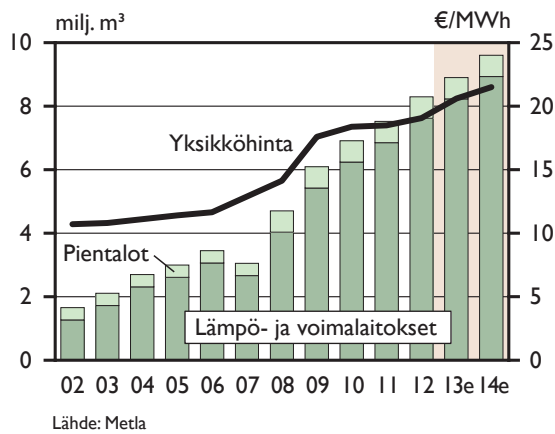
Metsähakkeen käyttö kasvaa edelleen

Koko Euroopan unionin tasolla on asetettu tavoitteeksi, että kansallisesta energian loppukulutuksesta 20 prosenttia perustuisi uusiutuvien energianlähteiden käyttöön vuoteen 2020 mennessä. Koska nykyinen osuus on vain 8,5 prosenttia, kaikkien jäsenmaiden on lisättävä uusiutuvan energian käyttöä. Suomen kansalliseksi tavoitteeksi on asetettu uusiutuvien energianlähteiden osuuden nostaminen nykyisestä 28,5 prosentista 38 prosenttiin. Tästä näkökulmasta katsottuna metsien rooli on yhä tärkeämpi, sillä noin 80 prosenttia bioenergian tuotannostamme perustuu puuhun.

Suomessa kulutettiin puupolttoaineita vuonna 2012 yhteensä 89 terawattituntia (TWh), mikä oli 23 prosenttia energian kokonaiskulutuksesta ja niiden kulutus on jatkanut kasvuaan vuoden 2013 aikana. Suurin osa Suomessa käytettävästä puupolttoaineesta saadaan metsäteollisuuden jätelemistä (38 TWh). Lämpö- ja voimalaitoksissa kulutettavat kiinteät puupolttoaineet vastaavat 34 TWh (17,8 miljoonaa m³) kokonaiskulutuksesta, josta 15,19 TWh (7,6 miljoonaa m³) saadaan metsähakkeesta. Yhdessä pientalojen kulutuksen kanssa metsähakkeen kokonaiskulutus vuonna 2012 oli 8,3 miljoonaa kuutiometriä. Vuonna 2012 kiinteiden puupolttoaineiden kokonaiskulutus kasvoi 6 prosenttia

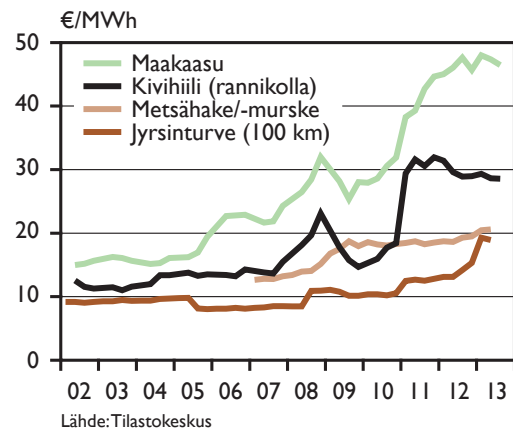

Energian kokonaiskulutus energialähteittäin, osuus energian kokonaiskulutuksesta 2002–2013.

Lähde: Metla

Metsähakkeen käyttö sekä voimalaitoshinta vuoden 2012 hinnoin (elinkustannusindeksi).

Lähde: Tilastokeskus

Voimalaitosten polttoaineiden hinnat 2000–2013, 2. neljännes.

ja metsähakkeen kulutus 11 prosenttia vuotta aiemmasta. Vuonna 2013 metsähakkeen kokonaiskäytön ennustetaan jatkavan kasvuaan noin 8,9 miljoonaan ja ensi vuonna 9,6 miljoonaan kiintokuutiometriin. Käyttömäärä voi jäädä ennakoitua pienemmäksi useiden metsähakkeen käytön kannalta negatiivisten markkinamekanismien yhteisvaikutuksesta. Keväällä 2013 päivitettyssä kansallisessa ilmasto- ja energiastrategiassa Suomen metsähakkeen kulutuksen tavoitteeksi vuodelle 2020 on asetettu sähkön ja lämmön tuotannossa 25 TWh, joka vastaa noin 13,5 miljoonaa kuutiometriä puuta.

Metsähakkeen raaka-aineista merkittävin on pienpuu (karsittu ranka, karsimaton pienpuu ja kuitupuu), joka kattaa lämpö- ja voimalaitoksissa käytettävästä metsähakkeesta lähes puolet eli 3,6 miljoonaa kuutiometriä. Hakkuutähteen osuus metsähakkeen vuosittaisesta käytöstä on vastaavasti noin kolmannes. Metsähakkeen viime vuosien kasvu johtuu pienpuun, mutta myös kantojen käytön lisääntymisestä. Käytetystä metsähakkeesta on tuontitavaraa vain noin 6 prosenttia.

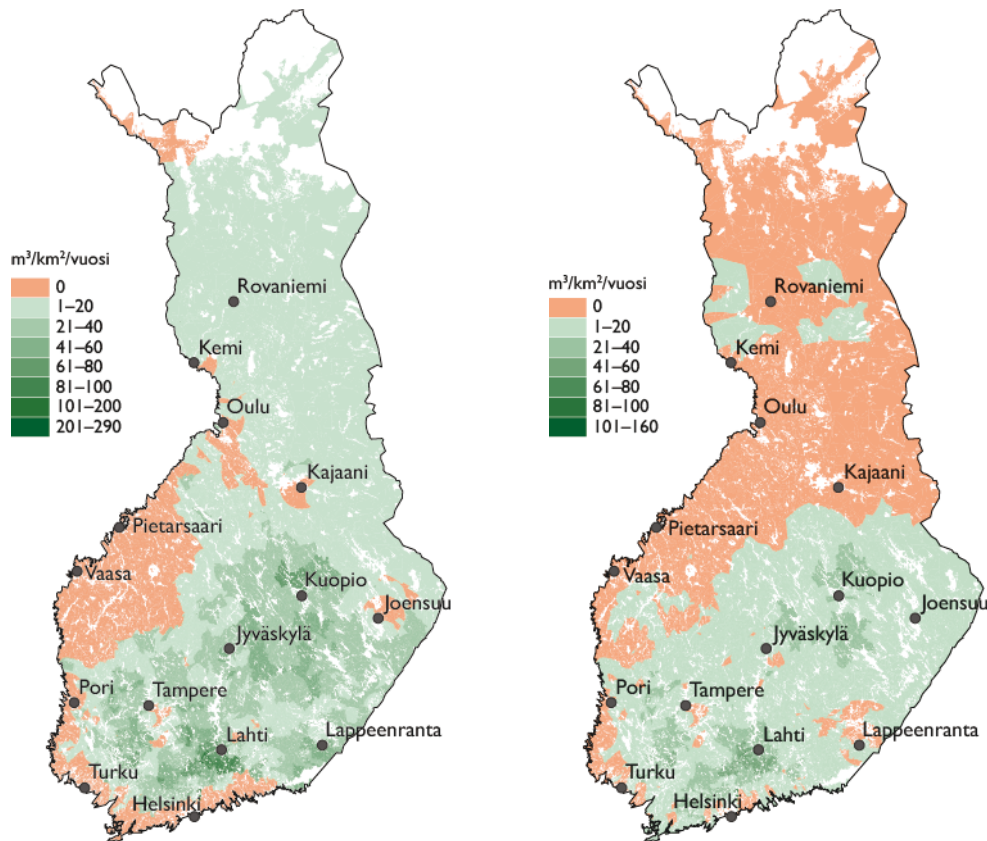
Vuoden 2012 aikana turpeen heikko saatavuus lisäsi jonkin verran metsähakkeen kysyntää suuren kokoluokan laitoksilla, mutta puuttuvaa turvetta korvattiin myös kivihiilellä, öljyllä ja tuontisähköllä. Kaiken kaikkiaan lähes 85 prosenttia turvepulasta korvautuu tuontienergialla ja vain noin 15 prosenttia varastossa olleen puun polttamisella. Turpeen tuotannossa ei ole saavutettu tuotantotavoitteita myöskään kesällä 2013 ja varastot ovat tyhjät huonon tuotantovuoden 2012 jäljiltä. Kivihiilen kulutus oli vuoden 2013 ensimmäisellä neljänneksellä 24 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Tuontienergian käyttöä lisää osaltaan myös energiapuun asemaa heikentävä uusiutuvan energian tukimuutos. Turpeen vero nousi vuoden 2013 alusta 1,9 eurosta 4,9 euroon megawattitunnilta (€/MWh).

Metsähakkeella tuotetun sähkön tuki pieneni vastaavasti, jolloin näiden energialähteiden keskinäinen hintakilpailukyky säilyi ennallaan. Metsähakkeen sähköntuotantotuen alentamisen jälkeen hakkeesta on tullut kallein polttoaine lauhdesähkön tuotannossa. Vuoden 2013 toisella neljänneksellä metsähakkeen laitoshinta oli 20,60 euroa megawattitunnilta. Vuonna 2014 metsähakkeen keskimääräisten laitoshintojen ennustetaan hieman nousevan vuoden 2013 tasosta noin 21,5 euroon megawattitunnilta. Vielä viime vuonna metsähake oli silloisten tukien vuoksi kilpailukykyinen polttoaine ennen turvetta ja kivihiiltä.

Metsäenergian hintatilastointi suunniteltiin aloitettavaksi Metsäntutkimuslaitoksen toimesta vuoden 2013 aikana. Tilastoinnissa energiapuun aiotaan jakaa neljään alalajiin: kantoihin, latvusmassaan, kokopuuhun ja rankapuuhun. Energiapuukaupan tilastoinnille on tarvetta ja toimijoille tehdyn kyselyn mukaan tilastoinnin koetaan lisäävän avoimuutta, helpottavan markkinoiden seuraamista ja auttavan energiapuumarkkinoiden toimijoita päätöksenteossa. Tällä hetkellä tilastoinnin käytännön toteutukseen liittyy vaikeuksia esimerkiksi energiapuumarkkinoiden hajanaisuuteen sekä toimijoiden sitouttamiseen tiedon luovuttamiseksi. Tästä johtuen syyskuksi 2013 suunniteltu metsähakkeen hintatilastointi todennäköisesti viivästyy.

Metsähakkeen saatavuudessa alueellista vaihtelua

Metsähakkeen varastotilanne on hyvä ja sen laatu on paranemassa lämpimän ja kuivan kesän ansiosta. Metsähakkeen tuotannon kasvu edellyttää kuitenkin jatkossa pienpuun käytön lisäämistä. Tämä voi olla käytännössä vaikeaa, sillä hakkuutähdetä länsirannikon kunnissa ja kantopuu Pohjois-Suomessa ovat jo täysikäisessä. Niiden saatavuus määräytyy lämmityskautta

Latvussmassatase (vasemmalla) ja kantotase (oikealla) markkinahakkuiden vuosien 2002–2011 keskimääräisellä tasolla. Lähde: Metla.

edeltävän vuoden teollisuuden hakkuumäärien ja erityisesti kuusen päätehakkuumäärien perusteella. Vuonna 2012 kuusitukin hakkuukertymä pysyi 2000-luvun hakkuiden keskitasolla (noin 11 miljoonaa m³), minkä perusteella kuusen hakkuutähteiden ja kantojen saatavuus pysyi vuosien 2010 ja 2011 tasolla. Tänä vuonna kuusitukin hakkuukertymän ennustetaan kasvavan 12 miljoonaan kuutiometriin ja saatavuuden hieman kasvavan.

Pienpuuhakkeen kotimaisen saatavuuden osalta ongelmia aiheuttaa energiapuun korjuun tukiin ja tukitasoihin liittyvä epävarmuus. Pienpuun energiatukea (Petu) koskeva laki viipyy ja nykytietojen mukaan energiapuun korjuuta tuetaan vuoden 2014 loppuun asti nykyisellä Kemera-tuella. Elokuun 2013 loppuun mennessä Kemera-tukia oli käytetty 39 prosenttia käytettävissä olevista tukivaroista. Yleensä tukivarat on käytetty loppuun jo tähän aikaan vuodesta. Yhtenä syynä tähän arvioidaan olevan pienpuun energiatuen viivästyminen, mikä aiheuttaa epävarmuutta sekä energiantuottajissa että metsänomistajissa. Lisäksi nykytuotoisen haketustuen loppuminen sekä kuitupuun ja korvaavien laitospoltoainesten hyvä kysyntä ovat vaikuttaneet metsäenergian saatavuuteen ja kysyntään. Uuden lain hyväksynnän viivästyminen jarruttaa

energiapuukauppaa ja vaikeuttaa energiapuuta korjaavien yritysten ja käyttävien laitosten toimintaa. Kemera-tuen tilalle voimaanastuvan pienpuun energiatuen suuruus on 5 euroa kiintokuutiometriä kohden, mikä on noin puolet nykyisestä Kemera-tuesta.

Pienpuun energiatukijärjestelmä lähetettiin hyväksyttäväksi Euroopan komissioon huhtikuussa 2011 ja laki on parhaillaan uusintakäsittelyssä komissiossa, mutta sen voimaantulon ajankohta on edelleen epävarma. Komission kannanoton mukaan tuen hakijana pitää olla energian tuottaja eli sähkö- tai lämpölaitos, ei metsähakkeen toimittaja tai metsänomistaja. Kuitenkin toisin kuin Kemera-tukia, joita on myönnetty vain yksityismetsistä peräisin olevalle energiapuulle, uutta pienpuun energiatukea olisi tarkoitus myöntää kaikista muista paitsi valtion metsistä peräisin oleville energiapuuerille. Tämä voi lisätä metsähakkeen kysyntää erityisesti yritysten omistamilta mailta.

Pellettejä ja metsäteollisuuden sivutuotteita käyttävä energiantuotanto hitaassa kasvussa

Kokonaisuutena paperin tuotanto Suomessa on laskeutunut, mutta sekä sellun että kartongin tuotanto on piristynyt vuoden 2013 alkupuolella. Sahateollisuudessa

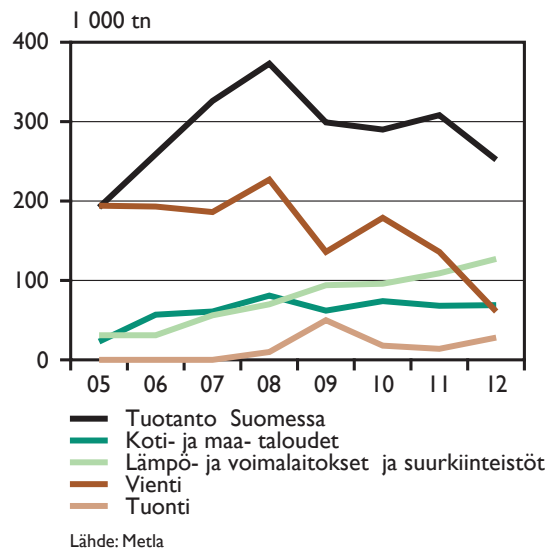
odotetaan kasvua vuodelle 2013. Kehityksen ennustetaan jatkuvan samanlaisena myös vuonna 2014 ja joitakin uusinvestointeja on myös luvassa, joten metsäteollisuuden sivutuotteisiin perustuvan energiantuotannon odotetaan pysyvän nykyisellä tasollaan tai hieman nousevan.

Vuonna 2013 puupellettien kotimaisen kulutuksen ennustetaan pysyvän vuoden 2012 tasolla noin 196 000 tonnissa. Suurin osa puupelleteistä käytetään lämpö- ja voimalaitoksissa. Vuonna 2014 kotimaisen kulutuksen ennustetaan kasvavan hieman vuoden 2013 tasosta kokonaiskulutuksen ollessa noin 205 000 tonnia. Lämpö- ja voimalaitosten osuus pelletin kokonaiskulutuksesta on kasvanut tasaisesti vuodesta 2005 ollen noin 65 prosenttia vuoden 2013 ensimmäisellä neljänneksellä. Kotitalouksien ja maatilojen osuus on pysynyt suhteellisen muuttumattomana viimeisten vuosien ajan. Vuonna 2014 pääosa kulutuksen kasvusta ohjautuu lämpö- ja voimalaitoskäyttöön.

Puupellettien tuotannon ja viennin määrä Suomessa on jatkanut laskuaan vuodesta 2007 lähtien. Samaan aikaan pellettien tuonti Suomeen on noussut vuodesta 2011 vuoteen 2012 peräti 96 prosenttia. Koko EU:n alueella pellettien kysyntä ja kauppa on viime vuosina kasvanut, ja myös Yhdysvallat on kasvattanut tuotantokapasiteettiaan lisätäkseen tarjontaa Euroopan markkinoille. Vuonna 2013 pelletin kotimaisen tuotannon määrä lisääntyy noin 270 000 tonniin, kun Stora Enso lisää pellettiliiketoimintaansa investoimalla tuotantoon Kiteen sahalla. Uuden pellettilinjan kapasiteetti on noin 20 000 tonnia pellettejä vuodessa. Vuoden 2014 aikana pelletin kotimaisen tuotannon ennustetaan pysyvän vuoden 2013 tasolla noin 270 000 tonnissa.

Päästöoikeuksien halpuus heikentää metsäenergian kilpailukykyä

Päästökaupan toisen kauden (2007–2012) päättyessä siihen kuuluvilla aloilla on ollut runsaasti ylitarjontaa päästöoikeuksista, mikä on pitänyt päästöoikeuksien hinnat ennätysalhaalla vuodesta 2011 lähtien. Ylitarjonta on syntynyt kysynnän laskusta heikossa suhdannetilanteessa. Päästöoikeuksien alhainen hinta on lisännyt metsähakkeelle vaihtoehtoisten polttoaineen kuten kivihiihen kysyntää suurilla energiantuotantolaitoksilla. Tällä hetkellä päästökauppajärjestelmä ei ohjaa energiateollisuutta ja päästöjen kehitystä tarkoitettulla tavalla. Päästökauppajärjestelmä ei myöskään nykytilanteessa anna riittävää kannustetta investoida vähähiiliseen tuotantoon. Alhaisimmillaan hiilidioksiditonni hinta on ollut keväällä 2013 alle 3 €/tnCO₂. Kun lisäksi kivihiihen maailmanmarkkinahinta on laskenut ennätysalhaalla ylitarjonnan vuoksi, on kivihiihi jatkossakin houkutteleva polttoaine niille

Puupellettien tuotanto ja kulutus 2005–2012.

CHP-laitoksille, joissa sen käyttö on kattilateknisesti mahdollista.

Keväällä 2013 Euroopan komissio teki ehdotuksen vähentää jaossa olevien päästöoikeuksien määrää 900 miljoonalla tonnilla tavoitteena nostaa päästöoikeuksien hintaa. Asia on tällä hetkellä parlamentin käsittelyssä. Päästökauppakaudella 2013–2020 jaettavien päästöoikeuksien määrä vähenee asteittain. Vuoden 2013 lopussa päästöoikeuksien hinnat kääntyivät hitaaseen nousuun, mutta ovat edelleen alhaisella tasolla, jolloin metsähakkeen hintakilpailukyky verrattuna kivihiihen pysyy edelleen heikkona. Vuoden 2014 aikana tilanteen ennustetaan pysyvän samanlaisena, mikä lisää metsähakkeelle vaihtoehtoisten polttoaineen kysyntää suurissa laitoksissa. Pienissä laitoksissa päästöoikeuksien hintojen vaihtelulla ei ole suoraa vaikutusta polttoaineen valintaan. Markkinamekanismien

Päästöoikeuksien hintakehitys.

kautta alhainen päästöoikeuden hinta kuitenkin parantaa pienten laitosten metsähakkeen saatavuutta ja hillitsee puun hinnan nousupaineita, kun suuret laitokset käyttävät fossiilisia polttoaineita.

Euroopan unionin kestävyysdirektiiveistä uusia haasteita bioenergiasektorin yrityksille

Markkinoilla epävarmuutta aiheuttavat mahdolliset muutokset direktiivissä, jolla (Euroopan unionin ja neuvoston direktiivi 2009/28/EY eli RES-direktiivi) säädetään uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämiseksi ja asetetaan kansalliset sitovat tavoitteet uusiutuvan energian tuotannolle. RES-direktiivi määrittää kestävyyskriteerit *nestemäisille biopolttoaineille ja bionesteille* sekä kriteerien todentamista koskevat vaatimukset. EU:n komissio on ilmoittanut antavansa vuoden 2013 kuluessa esityksen kestävyyskriteerien laajentamisesta myös kiinteiden ja kaasu- maisten biomassojen käyttöön energiantuotannossa.

Metsäbiomassan ja siitä tuotetun metsähakkeen osalta kestävyyskriteerit koskevat kasvihuonekaasupäästövähennystä, metsän biologista monimuotoisuutta, maankäytön muutosta sekä turvemaiden kuivattamista. Todentaminen eli kestävyyskriteerien mukaisuus on osoitettava joko jäsenvaltion kansallisen järjestelmän, EU:n komission hyväksymän vapaaehtoisen (sertifiointi)järjestelmän tai EU:n kolmansien maiden kanssa tekemän kahden- tai monenvälisen sopimuksen mukaisesti. Toistaiseksi EU:n hyväksymien vapaaehtoisten järjestelmien listalla ei ole esimerkiksi PEFC tai FSC -metsäsertifiointijärjestelmiä.

RES-direktiivi ja kansallinen lainsäädäntö vaikuttavat huomattavasti metsähaketta käyttäviin energiantuotantolaitoksiin. Huolimatta siitä, että tuotantoon käytetty metsähake täyttäisi laissa määrätty kestävyyskriteerit, toiminnanharjoittajien on pystyttävä osoittamaan kestävyyskriteerien mukaisuus kestävyysjärjestelmän määrittämällä tavalla. Tämä tarkoittaa sitä, että periaatteessa kaikkien metsähake-erien alkuperä pitää pystyä jäljittämään raaka-aineen syntysijoille ainakin jossain vaiheessa toimitusketjua siten, että voidaan luotettavasti osoittaa, minkä verran tuotteesta on tuotettu kestävästi. On ilmeistä, että kestävyysjärjestelmien kehittäminen ja ylläpito muodostavat toiminnanharjoittajille lisäkustannuksia. Lisäkustannukset ja metsäenergian käytön vaikeutuminen heikentävät metsäbiomassan ja muun bioenergian kilpailukykyä fossiilisiin polttoaineisiin verrattuna.

Bioenergian tuotantokapasiteetti kasvussa

Epävarmuudet sekä päästökaupassa että RES-direktiivin lopullisesta muodosta vaikeuttavat suuren

kokoluokan investointipäätösten tekemistä. Kuitenkin rahoituspäätöksiä on tehty ja varmoja tähän mennessä rakenteilla olevia, puupohjaisten nestemäisten polttoaineiden investointeja ovat Fortumin Joensuun pyrolyysiteknologiaan perustuva, metsähakkeesta lämmitykseen käytettävää öljyä tuottava laitos (koekäyttö alkaa syksyllä 2013) sekä UPM:n Lappeenrantaan sijoittuva, mäntyöljyä dieselpolttoaineeksi jalostava laitos (arvioitu valmistuminen kesällä 2014). Green Fuel Nordic Oy:n Iisalmen Soinlahteen suunnittelema polttoöljyä korvaavaa bioöljyä valmistavalle biojalostamolle on myönnetty rakennuslupa heinäkuussa 2013, ja yhtiö suunnittelee myös kahta muuta vastaavaa laitosta. Metsä Fibre, Gasum ja Helsingin Energia suunnittelevat biojalostamoita Joutsenoon Metsä Fibren sellutehtaan yhteyteen, ja investointipäätös on tarkoitus tehdä vuonna 2014. Lisäksi Vapon biojalostamohankkeelle Kemin Ajokseen on myönnetty EU:n NER300-ohjelman tukea 88 miljoonaa euroa. Tehtaan investointipäätös tehdään lähiaikoina. Biojalostamoiden yhteenlaskettu puunkäyttö voisi parhaimmillaan nousta noin kolmeen miljoonaan kiintokuutiometriin. Biojalostamoita koskevien investointipäätösten ja rakenteilla olevien laitosten kokoluokan perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että puubiomassan käytön kasvu keskittyy muutamia satoja tuhansia kiintokuutiometrejä puuta käyttäviin yksiköihin. Suuriin biojalostamoihin (investoinnit satoja miljoonia euroja) liittyvien investointiriskien vuoksi niiden toteutuminen näyttää nykyisessä markkinatilanteessa hyvin epävarmalta.

Myös useita suuren kokoluokan metsähaketta käyttäviä CHP-laitoksia on otettu käyttöön vuoden 2013 aikana esimerkiksi Fortum Järvenpää, Porvoon Energia Oy, Hämeenkyrön Voima Oy, Toholammin Energia Oy ja Lohjan Biolämpö Oy. Näiden laitosten yhteenlaskettu puunkäyttö on noin 1,7 miljoonaa kiintokuutiometriä vuodessa. Lisäksi vanhoja kattiloita on saneerattu ja saneerataan siten että metsähaketta voidaan hyödyntää nykyistä enemmän.

3.4 Yksityismetsien investoinnit ja kannattavuus

Metsäteollisuuden kannattavuusongelmista huolimatta puun kysyntä on säilynyt suhteellisen vahvana. Vuonna 2013 yksityismetsätalouden bruttokantorahatulot nousevat noin 1,5 miljardiin euroon. Puuntuotannon investointeihin ei odoteta suuria muutoksia, vaikka taimikonhoitorästien ja myöhästyneiden ensiharvennusten hoito sitä edellyttäisivät. Hehtaariohtainen liiketulos nousee lähes 90 euroon hehtaarilta, mutta

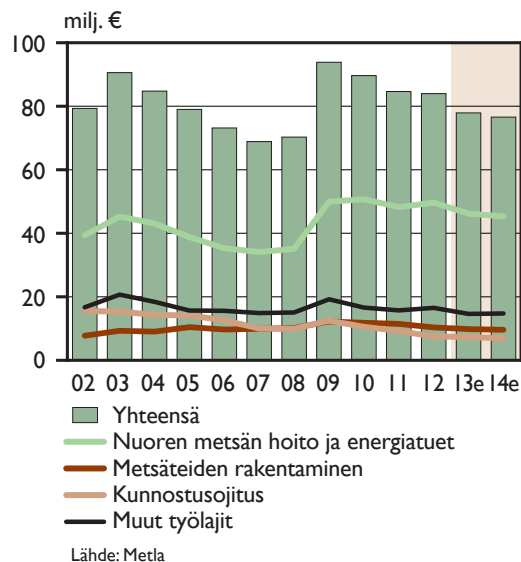
tulos jää silti yli 10 prosenttia edeltäneen kymmenen vuoden keskiarvosta. Puuntuotannon sijoitustuotto pysyy 2–4 prosentissa.

Taimikonhoitorästit edellyttäisivät lisäinvestointeja

Vuonna 2012 yksityismetsissä investoitiin metsänhoito- ja –perusparannustöihin 213 miljoonaa euroa, mikä oli reaalisesti prosentin vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Vuonna 2013 investointisumman odotetaan pysyvän euroissa samalla tasolla kuin edellisenä vuonna ja vuonna 2014 nousevan 2–3 miljoonalla eurolla. Vuoden 2014 budjettiesityksessä maa- ja metsätalousministeriö on varannut kestäväen puuntuotannon turvaamiseen vajaat 60 miljoonaa euroa. Summa on 5 miljoonaa euroa ja reaalisesti noin 10 prosenttia vähemmän kuin kuluvana vuonna olettaen, että kuluvan vuoden kolmannessa lisätalousarviossa tukea myönnetään 3 miljoonaa euroa lisää.

Omarahoituksen ja oman työ arvon osuus yksityismetsien investoinneista oli 146 miljoonaa euroa vuonna 2012. Se kattoi investoinneista saman verran kuin viitenä edellisenä vuonna keskimäärin eli 71 prosenttia. Osuus pysyy samalla tasolla vuonna 2013, mutta 2014 omarahoitusosuuteen on nousupaineita tukien laskiessa.

Valtakunnan metsien inventointitietojen mukaan nuorten metsien hoitotöitä on rästissä 740 000 ja ensiharvennuksia 800 000 hehtaaria. Rästit ovat pääasiassa yksityismetsissä ja pinta-alaltaan ne vastaavat 4–5 vuoden työmääriä. Nykyinen nuorten metsien hoitotahti ei ole täysin riittänyt edes tilanteen vakiinnuttamiseen; viidessä vuodessa hoitorästien määrä on lisääntynyt 20 000 hehtaarilla. Taimikonhoitorästien kuntoon

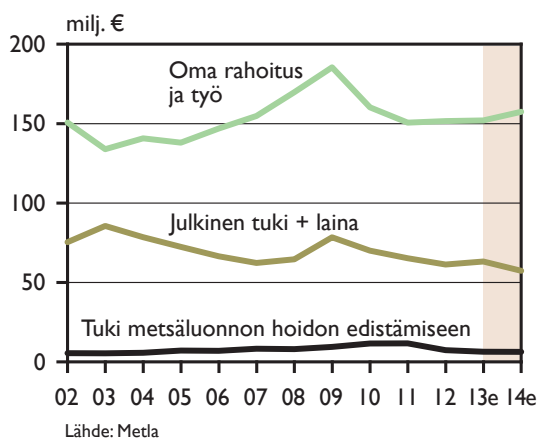
Yksityismetsien metsänhoito- ja metsänparannustöiden julkisen rahoituksen työlajeittain 2002–2014e vuoden 2012 hinnoin (tukuhintaindeksi).

laitto edellyttäisi suuruusluokaltaan 300 miljoonan euron investointia. Myöhässä olevien ensiharvennusten määrä on lisääntynyt samassa ajassa lähes 200 000 hehtaaria. Taimikoiden ja ensiharvennusemetsien hoitamattomuus tulee olemaan tulevaisuudessa suurin puuntuotannon kannattavuutta alentava tekijä, johon metsänomistaja voisi omalla toiminnallaan vaikuttaa. Tukkipuun osuus yksityismetsien kantorahatuista on ollut viime vuosina vajaat 70 prosenttia. Jatkossa rakennusteollisuudessa käytettävän tukkipuun merkitys korostuu, sillä sen kysyntään ei kohdistu samanlaisia riskejä kuin paperin valmistukseen käytettävällä kuitupuulla. Metsänhoidon alkupään rästit vähentävät tukkipuun hakkuumahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Puuntuotannon liiketulos lähes 90 euroa hehtaarilta

Vuonna 2012 yksityismetsätalouden bruttokantorahatulot jäivät alle 1,4 miljardiin euroon. Edelliseen vuoteen verrattuna tulot laskivat reaalisesti 10 prosenttia ja viiden edeltäneen vuoden keskiarvoon nähden ero venyi lähes 20 prosenttiin, kun rahan arvonmuutos tehtiin tukkuhintaaindeksillä. Vuonna 2013 ensisijassa hakkuiden lisääntyminen nostaa bruttokantorahatulot lähes 1,5 miljardiin euroon, ja tulot pysyvät samalla tasolla myös seuraavana vuonna.

Hehtaariohittaiset bruttokantorahatulot nousevat vajaalla 10 eurolla edellisvuodesta 110 euroon tänä vuonna ja pysyvät samalla tasolla myös vuonna 2014. Etelä-Suomessa kantorahatulot nousevat yli 10 eurolla noin 145 euroon hehtaarilta, mutta Pohjois-Suomessa nousu jää pariin euroon tulojen ollessa 41 euroa hehtaarilta. Puuntuotannon kokonaiskustannukset

Yksityismetsien metsänhoito- ja metsänparannustöiden julkisen ja oma rahoitus 2002–2014e vuoden 2012 hinnoin (tukuhintaindeksi).

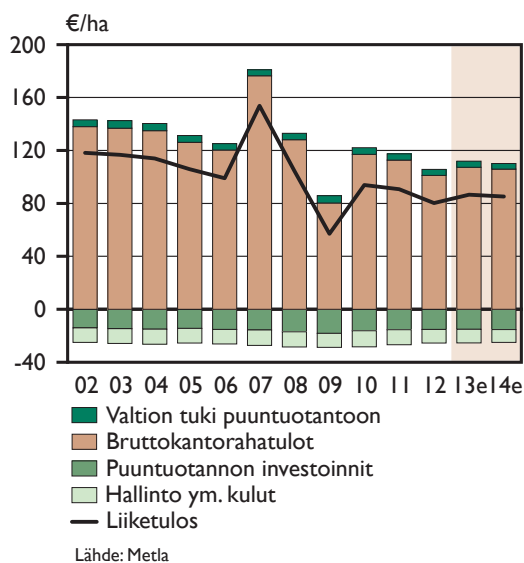
Yksityismetsätalouden katelaskelma vuodelle 2012 ja ennusteet vuosille 2013 ja 2014.

€/ha	2012	2013e	2014e
Bruttokantorahatut			
Koko maa	101	110	110
Etelä-Suomi	134	145	146
Pohjois-Suomi	38	41	41
– Kokonaiskustannukset			
Koko maa	26	26	26
Etelä-Suomi	29	30	30
Pohjois-Suomi	18	18	18
+ Puuntuotannon tuet			
Koko maa	4,5	4,8	4,4
Etelä-Suomi	4,6	4,9	4,5
Pohjois-Suomi	4,4	4,6	4,2
= Liiketulos (ennen veroja ja ulkopuolisen pääoman kuluja)			
Koko maa	80	88	89
Etelä-Suomi	109	120	121
Pohjois-Suomi	25	27	27

Pohjois-Suomi käsittää Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnat.
Lähde: Metla

pysyvät keskimäärin 25–26 eurossa hehtaarilta, Etelä-Suomessa ne ovat 30 euron tuntumassa ja Pohjois-Suomessa noin 18 euroa hehtaarilta.

Yksityismetsätalouden hehtaarikohtainen liiketulos pysyi 80 euron paremmalla puolella vuonna 2012, kun loppuvuodesta puun kysyntä jatkui kohtalaisena ja aikainen talvi mahdollisti pääsyn talvileimikoihin. Hakkuumäärien lisääntyminen nostaa liiketuloksen vuosina 2013 ja 2014 vajaaseen 90 euroon hehtaarilta.

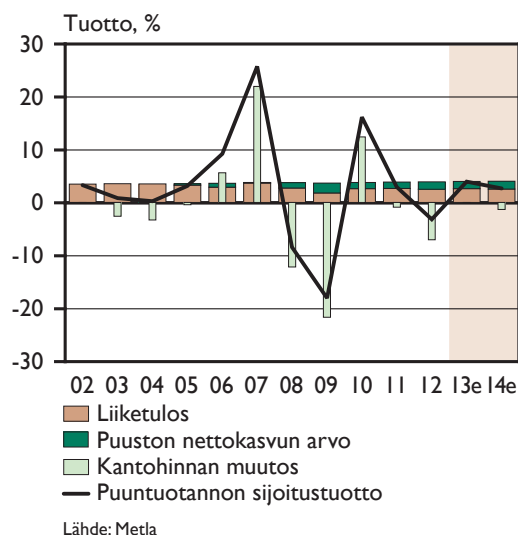

Yksityismetsätalouden puuntuotannon tulot ja menot sekä liiketulos 2002–2014e vuoden 2012 hinnoin (elinkustannusindeksi).

Tulos on reaalisesti prosenttien parempi kuin viiden edeltäneen vuoden keskiarvo, jota laskee lamavuoden 2009 tulos. Kymmenen edeltäneen vuoden keskiarvoon verrattuna vuosien 2013 ja 2014 tulos on kuitenkin noin 15 prosenttia alempi.

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2014 esitetään yksityismetsätalouden hehtaarikohtaiseksi liiketulostavoitteeksi vähintään 110 euroa vuoden 2012 rahassa. Tavoite on kestävien hakkuumahdollisuuksien puolesta mahdollinen, mutta käytännössä erittäin vaikea saavuttaa. Metlan Mela -tulospalvelun mukaan yksityismetsistä on hakattavissa tällä vuosikymmenellä kestävästi 58 miljoonaa kuutiota mänty-, kuusi- ja koivuainespuuta (puuntuotannon metsät, kestävät aines- ja energiapuuhakkuut). Liiketuloksen nostaminen 110 euroon hehtaarilta edellyttäisi vuoden 2012 kantohinnoilla 53 miljoonan kuutiometrin hakkuita, eli kolmanneksen suurempaa hakkuumäärää yksityismetsistä vuonna 2012 toteutuneeseen verrattuna. Hakkuiden lisääntyminen vastaisi jalostettuna 3 miljoonaa kuutiometriä havusahatavaraa, 0,8 miljoonaa kuutiometriä vaneria ja lähes 3 miljoonaa tonnia sellua (puutuoteteollisuuden hakkeesta 70 prosenttia massateollisuudelle).

Vuonna 2012 yksityismetsätalouden puuntuotannon sijoitustuotto jäi kantohintojen laskun takia -3 prosenttiin, kun laskelmat tehtiin vuoden keskimääräisillä kantohinnoilla ja rahan arvo muutettiin elinkustannusindeksillä. Vuonna 2013 kantohintojen reaalitaso säilyy ja tuotto on vajaat 4 prosenttia, mutta vuonna 2014 kantohintojen nousun oletetaan jäävän alle inflaation ja tuoton olevan vajaat 3 prosenttia. Vuosina

Puuntuotannon reaalin sijoitustuotto osatekijöittäin 2002–2014e vuoden 2012 hinnoin (elinkustannusindeksi). Kuvasta näkyy kunkin osatekijän vaikutus. Sijoitustuotto on osatekijöiden summa.

2012–2014 huomattava osa tuotosta, keskimäärin 1,4 prosenttiyksikköä, on puuston nettokasvun arvoa. Kantohintojen muutos on tuottolaskelman tärkein yksittäinen tekijä, sillä se vaikuttaa metsäomaisuuden arvona käytettävään pystypuuston kantoraha-arvoon. Vuonna 2012 yksityismetsien kantoraha-arvo oli 42 miljardia euroa, ja vuonna 2013 se nousee 43 miljardiin euroon.

3.4 Metsätalouden työllisyys

Metsätalous työllisti 23 200 henkilöä vuonna 2012. Tammi–heinäkuun työvoimalukujen ja markkinahakkuiden kehityksen perusteella työllisten määrän arvioidaan kasvavan vuonna 2013 lähes kolme prosenttia 23 800 henkilöön. Vuonna 2014 työllisten määrä pysyy suunnilleen samalla tasolla.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan metsätalous työllisti vuonna 2012 yhteensä 23 200 henkilöä, mikä oli lähes kolme prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Vastaavana aikana markkinahakkuut supistuivat pari prosenttia. Metsätalouden työllisyyteen vaikuttaa kuitenkin myös energiapuun korjuu, joka on lisääntynyt vuosi vuodelta. Vuonna 2012 metsähakkeen kokonaiskäyttö oli 8,3 miljoonaa kuutiometriä, mikä oli kymmenen prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Yrittäjien ja yrittäjäperheenjäsenten osuus työllisistä oli 36 prosenttia, mikä oli hieman enemmän kuin kymmenvuotiskaudella 2003–2012 keskimäärin.

Vuonna 2012 metsätalouden työttömyysaste nousi 7,4 prosenttiin, mikä oli kuitenkin selvästi alempi kuin metsäteollisuudessa (9,4 %) ja hieman alle kaikkien toimialojen keskiarvon (7,7 %).

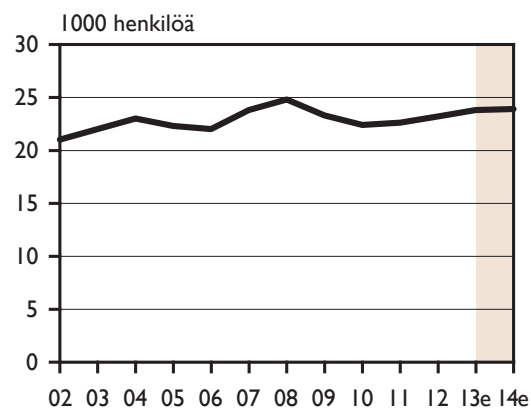
Kuluvan vuoden tammi–heinäkuun hakkuut ovat olleet viisi prosenttia edellisvuotista suuremmat ja myös vastaavan ajanjakson keskimääräinen metsätalouden työllisten määrä on ollut edellisvuotista korkeampi. Markkinahakkuiden arvioidaan päätyvän vuositasolla yli kolmen prosentin lisäykseen vuodesta 2012. Tällöin hakkuut olisivat runsaat 53 miljoonaa kuutiometriä. Metsähakkeen kokonaiskäytön arvioidaan kasvavan 8,9 miljoonaan kuutiometriin (+7 % edellisvuodesta). Metsätalouden työllisten määrä nousee 23 800 henkilöön, mikä on lähes kolme prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Vuonna 2014 markkinahakkuut eivät lisäännä vuodesta 2013, ja toimialan työllisyys pysyy suunnilleen ennallaan.

Metsätalouden työllisten määrä laski voimakkaasti 1990-luvun puoliväliin asti hakkuiden koneellistumisen

Metsätalouden työlliset 2012–2014e keskimäärin, henkilöä.

Ammattiasema	Työlliset		
	2012	2013e	2014e
Toimihenkilöt	6 400	7 200	7 200
Työntekijät	8 500	8 200	8 200
Palkansaajat yhteensä	14 900	15 400	15 400
Yrittäjät ja yrittäjäperheenjäsenet	8 300	8 400	8 500
Metsätalous yhteensä	23 200	23 800	23 900
Muutos edellisestä vuodesta	2,7 %	2,6 %	0,4 %

Lähteet: Tilastokeskus, työvoimatutkimus ja Metla (ennusteet)

Lähteet: Tilastokeskus, työvoimatutkimus ja Metla (ennusteet)

Metsätalouden työlliset 2002–2014e.

vuoksi. Sen jälkeen työllisten määrä on pysytellyt 21 000–25 000 henkilössä. Viime vuosina uutta työtä metsätalouteen on syntynyt hakkuutähteiden, kantojen ja pienpuun korjuusta sekä hakettamisesta energiakäyttöön. Tämä työ on suurelta osin kytkeytynyt raakapuun korjuuseen työllistäen hankintaketjussa toimivia yrittäjiä ja heidän työntekijöitään. Nuorten metsien hoito ja samassa yhteydessä kerättävä energiapuun työllistävät myös metsureita. Metsätalouden työllisyyskehitys on heijastanut lähinnä markkinahakkuiden kehitystä, mutta viime vuosina energiapuun korjuu on tasoittanut työvoiman muutoksia.

Tilastokeskuksen toimialaluokituksessa metsätalous ja puunkorjuu -luokka käsittää metsänhoidon, puunkorjuun, hakkuutähteen keruun ja metsähakkeen teon energiatuotantoon, luonnontuotteiden keruun sekä näihin liittyvän palvelutoiminnan kuten metsäsuunnittelun, puukaupassa avustamisen ja metsänhoitoyhdistysten toiminnan. Metsätalouden toimialaan ei lueta siihen läheisesti liittyvää metsäojitusta tai metsätien rakentamista ja perusparannusta eikä puutavaran kaukokuljetusta maanteitse, rautateitse tai vesiteitse.

Metsätalouden töille, toimihenkilöitä lukuun ottamatta, on ominaista suuri kausivaihtelu.

Elo–huhtikuun hakkuut ovat viime vuosina olleet keskimäärin 4–5 miljoonaa kuutiometriä kuukaudessa, kun taas kesä kautena touko–heinäkuussa hakkuut ovat olleet noin puolet siitä. Tätä työvoimavaihtelua tasoittaa metsänhoitotöiden huippusesongin asettuminen touko–kesäkuuhun. Suurta työllisyysvaihtelua on myös ammattiasemaltaan yrittäjiin ja yrittäjäperheenjäseniin kuuluvassa ryhmässä. Ympäri vuotista puunkorjuu–urakointia tekevien metsäkoneyrittäjien lisäksi tähän ryhmään kuuluvat osavuotista korjuu–urakointia tekevät metsäkoneyrittäjät, metsäpalveluyrittäjät sekä omissa metsissään metsänhoito- ja puunkorjuutöitä tekevät metsänomistajat. Metsätaloudessa on vuoden mittaan paljon lyhytaikaisia työjaksoja, mikä vaikeuttaa työpanosten arviointia.

Vuonna 2012 metsätalouden kokonaistuottavuus nousi 1,6 prosenttia edellisvuodesta. Työn tuottavuuden (arvonlisäys suhteessa työpanokseen) lisäys oli 2,1 ja pääoman tuottavuuden (arvonlisäys suhteessa pääomakantaan) 1,5 prosenttia. Tilastokeskuksen kansantalouden tilinpidon mukaan metsätalouden työvoimakustannukset olivat 549 miljoonaa euroa vuonna 2012, mikä oli vajaan prosentin enemmän kuin vuotta aiemmin. Palkansaajaa kohti laskettu työvoimakustannus oli 36 800 euroa. Nousua edellisvuoteen verrattuna oli 5,5 prosenttia. Työvoimakustannusten osuus metsätalouden kokonaistuotoksen arvosta oli 13 prosenttia vuonna 2012.

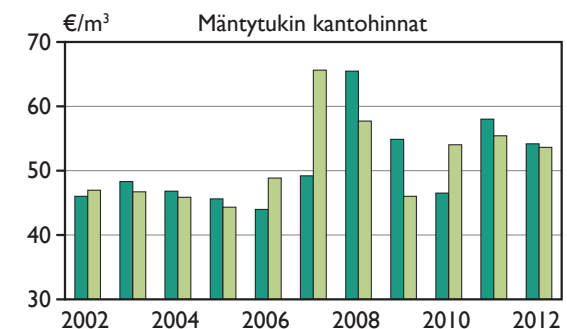
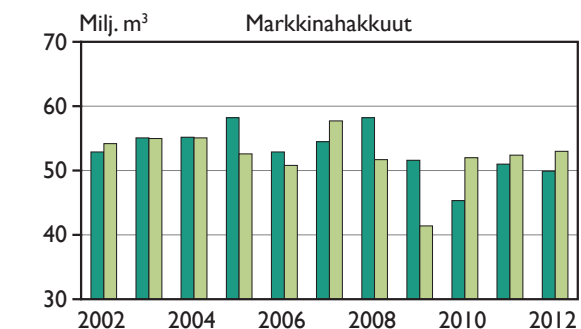
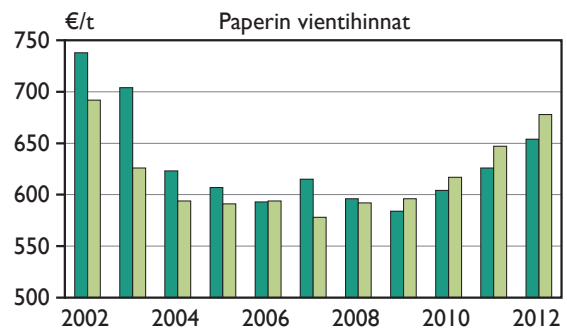
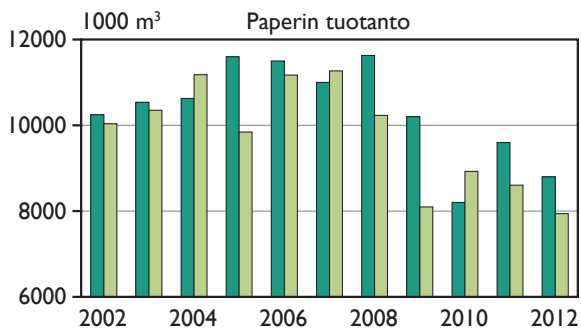
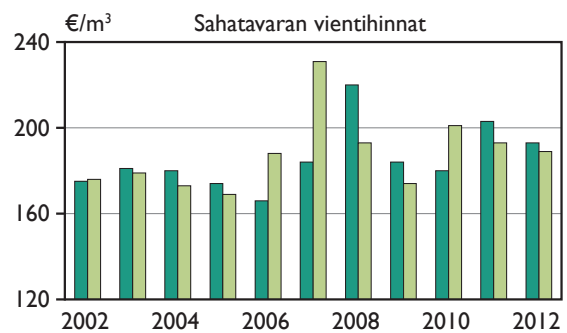
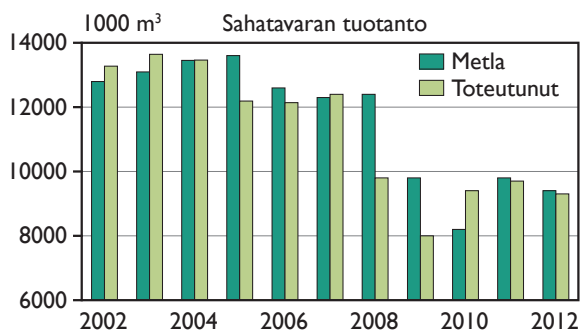
Ennusteiden osuvuus 2002–2012

Metsäsektorin suhdannekatsauksissa esitettävät ennusteet vastaavat Metlan suhdanne-ennusteryhmän tutkijoiden käsitystä metsäsektorin todennäköisimmästä kehityksestä. Metsäsektorin ennusteiden perustana on monien muidenkin toimialojen ennustemalleissa sovellettu kysyntäjohtainen ajattelu. Kansainvälinen ja kotimainen talouskehitys määrittelevät suhdannekehityksen, joka yhdessä muiden toimintaympäristön muutosten kuten valuuttakurssivaihteluiden, puuraaka-aineen saatavuuden, politiikkamuutosten ja kilpailijamaiden toiminnan kanssa vaikuttavat vientimarkkinoiden kautta suomalaisten metsäteollisuustuotteiden kysyntään, kilpailukykyyn ja vientiin. Metsäteollisuuden tuotteiden kysynnän vaihtelut puolestaan heijastuvat edelleen kotimaan puumarkkinoille ja metsätalouteen.

Ennusteet ovat siten taustaoletuksille ehdollisia odotusarvoja, ja ennustevirheet johtuvat muun muassa kansainvälisten talouskasvuennusteiden virheistä. Lisäksi ennustevirheisiin vaikuttavat myös virheet talouspolitiikan päätöksentekijöiden käyttäytymisen arvioinnissa, virheet käytössä olleissa tilastoissa ja niiden

ennakkotiedoissa, talouden rakennemuutokset, äkilliset shokit ja satunnaisvaihtelu.

Oheisissa kuvioissa tarkastellaan muutaman esimerkin avulla suhdannekatsauksen piste-ennusteiden toteutumista vuosina 2002–2012. Kunkin vuoden ennuste on tehty edeltävän vuoden syksyllä sen tiedon perusteella, mikä on ollut käytettävissä syys–lokakuun vaihteessa. Hintavertailut on tehty nimellishinnoin. Kuvioista käy selvästi ilmi, kuinka ennustevirheet ovat suuria niinä vuosina, jolloin maailmantalouden kasvuennusteet ovat poikenneet erityisen paljon toteutuneista kasvuista. Näin kävi esimerkiksi vuosina 2008–2009, jolloin edellisinä syksyinä tehdyt kansainvälisen talouden ennusteet poikkeuksetta yliarvioivat tulevaa kehitystä eivätkä pystyneet ennustamaan laman syvyyttä. Tämä heijastui ylioptimistisena arviona myös metsäsektorin kehityksestä. Vuosina 2007 ja 2010 talouskasvu ylitti odotukset ja metsäsektorin ennusteet aliarvioivat myöhemmin toteutunutta kehitystä. Huomion arvoista kuitenkin on, että ennusteet eivät ole johdonmukaisesti ali- tai yliarvioineet mitään metsäteollisuuden osa-aluetta 2000-luvulla.

Metlan ennusteet joistakin keskeisistä ennustemuuttujista sekä niitä vastaavat toteutuneet arvot, 2002–2012. Lähteet: Tullihallitus, Metsäteollisuus ry ja Metla

Metsäsektorin suhdannekatsaus on lokakuun loppupuolella ilmestynvä, monipuolinen tietopaketti Suomen metsäteollisuuden ja metsätalouden tilanteesta ja lähiajan näkymistä

- kuvaus metsäsektorin kehityksestä
- ennusteet
 - metsäteollisuuden tuotanto ja vienti
 - raakapuumarkkinat
 - kannattavuus
 - työvoima
- erillisartikkeleita ajankohtaisista aiheista

Suhdannekatsausta on julkaistu vuodesta 1991 lähtien. Vuosina 1998–2012 julkaistiin myös englanninkielinen Finnish Forest Sector Economic Outlook.

Toimittajat

Jari Viitanen
Riitta Hänninen

Tekninen toimitus

Sari Elomaa (taitto, kuvat)
Jouni Hyvärinen (kansi)

Tiedustelut

Jari Viitanen
Metsäntutkimuslaitos
Yliopistokatu 6 (PL 68)
80101 Joensuu
Puh. 029 532 3033
Sähköposti: jari.viitanen@metla.fi

Kirjoittajat

Suhdanne-ennuste

Riitta Hänninen, MMT, tutkija
Kari Härkönen, MMM, tutkija
Tanja Ikonen, MMM, tutkija
Juha Laitila, MMT, tutkija
Jussi Leppänen, MMM, tutkija
Antti Mutanen, MMM, tutkija
Maria Riala, KTM, tutkija
Johanna Routa, MMT, tutkija
Esa Uotila, MMM, tutkija
Jari Viitanen, YTT, tutkija
Sinikka Västilä, MMM, tutkija

etunimi.sukunimi@metla.fi

ISBN 978-951-40-2438-2 (PDF)

ISSN 1796-0053

